

National Library
of Sweden

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

Ex. A

S.O.U.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1945:28
JUSTITIEDEPARTEMENTET

STRAFFRÄTTSKOMMITTÉNS BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL ÄNDRINGAR AV

STRAFFLAGEN FÖR KRIGSMAKTEN

I VAD DEN BERÖR BROTT MOT STATEN OCH ALLMÄNHETEN

STOCKHOLM
1945

Statens offentliga utredningar 1945

Kronologisk förteckning

1. Betänkande med förslag till utlänningslag och lag angående omhändertagande av utlänning i anstalt eller förläggning. Norstedt. 169 s. Ju.
2. Betänkande med förslag till organisation av en luftfartsstyrelse m. m. Norstedt. 68 s. K.
3. Betänkande rörande särskilda åtgärder vid återförandet till civil verksamhet av till beredskapstjänstgöring inkallad personal. Hæggström. 74 s. Fö.
4. Betänkande angående den husliga utbildningen. Beckman. 167 s. S.
5. Betänkande med utredning och förslag angående yrkesutbildning av sjöfolk av manskapsgrad samt åtgärder till höjande av sjöfolkets allmänna och medborgerliga bildning. Idun. 370 s. E.
6. Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 7. Förslag till åtgärder för livsmedelsforskningens ordnande. Hæggström. 150 s. H.
7. Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 1. Allmänna synpunkter. Idun. 109 s. K.
8. Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 2. Blekingenätets järnvägar. Idun. 124 s. 1 pl. K.
9. Promemoria med förslag till arrendebestämmelser för kommunal jord. Marcus. 56 s. Jo.
10. Betänkande och förslag rörande effektivisering av skyddshemselevernas eftervård m.m. Marcus. 158 s. S.
11. Utredningar angående ekonomisk efterkrigsplanering. 8. Framställningar och utlåtanden från kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering. 2. Betänkande med förslag till vissa åtgärder i syfte att under depression stimulera avsättningen av varaktiga konsumtionsvaror m. m. Marcus. 153 s. Fi.
12. Investeringsutredningens betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1945/46 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. Marcus. viij, 350 s. Fi.
13. Bilagor till investeringsutredningens betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1945/46 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. Marcus. 83 s. Fi.
14. Socialpolitikens ekonomiska verkningar. Av C. Welinder. Beckman. 113 s. S.
15. Stadsplaneutredningen 1942. 3. Förslag till byggnadslag m. m. V. Petterson. 646 s. Ju.
16. Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del 1. Hæggström. 208 s. E.
17. Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 5. Tiden juli 1943—juni 1944. Idun. 484 s. Fö.
18. Normalbrandordning för städer, köpingar och municipalsamhällen. Norstedt. 21 s. K.
19. Normalbrandordning för landskommuner. Alternativ 1. För kommuner med bygdebrandförsvaret och skogsbrandförsvaret samordnade. Norstedt. 21 s. K.
20. Normalbrandordning för landskommuner. Alternativ 2. För kommuner, i vilka skogsbrandförsvaret ordnats för sig. Norstedt. 22 s. K.
21. Betänkande och förslag rörande upplysningsverksamhet om och inom försvaret. Katalog- o. Tidskriftstryck. 142 s. Fö.
22. Ungdomen och nöjeslivet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 3. Hæggström. 371 s. Ju.
23. Socialvårdskommitténs betänkande. 10. Statistisk undersökning angående folkpensionärernas bostadsförhållanden m. m. Beckman. 108 s. S.
24. Betänkande angående grundpenningväsendet. Marcus. 64 s. H.
25. Betänkande och förslag angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet. Hæggström. 83 s. E.
26. Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkanden. Bilaga nr 1. Riktlinjer för skapande av socialväsendets forskningsorganisation. Av Hj. Cederström. Idun. xx, 296 s. 4 pl. S.
27. 1944 års uppbördsberednings betänkande med förslag till omläggning av uppbördsförfarandet. Marcus. 589 s. Fi.
28. Straffrättskommitténs betänkande med förslag till ändringar av strafflagen för krigsmakten i vad den berör brott mot staten och allmänheten. Norstedt. 86 s. Ju
29. Straffrättskommitténs betänkande med förslag till ändrad lagstiftning om ämbetsbrott av präst. Norstedt. 26 s. Ju.

Anm. Om särskild tryckort ej angives, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet. Jo. = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre anordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhetlig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1945: 28
JUSTITIEDEPARTEMENTET

STRAFFRÄTTSKOMMITTÉNS BETÄNKANDE

MED FÖRSLAG TILL ÄNDRINGAR AV

STRAFFLAGEN FÖR KRIGSMAKTEN

I VAD DEN BERÖR BROTT MOT

STATEN OCH ALLMÄNHETEN

STOCKHOLM 1945
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
451623

KUNGL. BIBLIOTEKET STOCKHOLM

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet.

I sitt den 30 november 1944 avlämnade betänkande med förslag till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten (SOU 1944: 69) har straffrättskommittén förklarat sig ämna beträffande därmed sammanhängande ändringar i bland annat strafflagen för krigsmakten avgiva särskilda betänkanden.

Vid utredningen rörande ändring i strafflagen för krigsmakten har kommittén utgjorts av presidenten Birger Ekeberg, tillika ordförande, samt professorerna Folke Wetter och Ragnar Bergendal ävensom hovrättsrådet Nils Beckman, tillika sekreterare. Såsom biträdande sekreterare har jämlikt förordnande den 15 januari 1945 tjänstgjort hovrättsassessorn Sture Petrén. Samråd har ägt rum med den för revision av strafflagen för krigsmakten tillkallade utredningsmannen hovrättsrådet Nils Regner samt hovrättsrådet Hugo Henkow, som förordnats att biträda Regner vid hans utredning. Beträffande frågor om följdändringar i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes har kommittén rådgjort med förutvarande sekreteraren i processlagberedningen, hovrättsassessorn Sven Strömberg, vilken inom justitiedepartementet tillkallats för frågor av processuell beskaffenhet. Av de till deltagande i kommitténs överläggningar utsedda ha tillkallats ledamoten av riksdagens andra kammare riksgäldsfullmäktigen Axel Lindqvist, landsfogden Gustaf Persson, advokaten friherre Georg Stjernstedt och ledamoten av riksdagens andra kammare hemmansägaren Oscar Werner. De utsedda ha i allt väsentligt anslutit sig till kommitténs förslag.

Till fullgörande av sitt uppdrag i nu förevarande del får kommittén härmed vördsamt överlämna förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten ävensom därav föranledda förslag till lagar om ändringar i lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes, lagen om villkorlig dom och lagen om särskild förundersökning i brottmål.

Stockholm den 15 juni 1945.

BIRGER EKEBERG.

FOLKE WETTER. RAGNAR BERGENDAL. NILS BECKMAN.

Sture Petrén.

Strafflag för krigsmakten den 23 oktober 1914.

(Gällande lydelse av de bestämmelser som beröras av förslaget.)

Förslag

till

Lag

om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten.

Härigenom förordnas, *dels* att 59, 63, 64, 65, 70, 71, 119, 120 och 160 §§ strafflagen för krigsmakten skola upphöra att gälla, *dels* att 15, 28, 29, 32, 33, 34, 47, 56, 58, 61, 62, 66, 67, 68, 69, 72, 73, 75, 78, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 89, 90, 91, 93, 94, 96, 98, 99, 110, 111, 112, 113, 116, 121, 122, 123, 124, 127, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 138, 149, 150, 154, 158, 159, 162, 174, 175, 176, 180, 185 och 200 §§ ävensom överskrifterna till 6 och 12 kap. samma lag[1] skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att i samma lag skola införas 9 a, 28 a, 33 a, 93 a och 94 a §§ av nedan angivna lydelse:

---

[1] Senaste lydelse, se beträffande 15 § 1935: 345, 1936: 245 och 1937: 938, beträffande 28 § 1936: 245, beträffande 29 § 1942: 379, beträffande 32 § 1939: 318 och 1943: 730, beträffande 33 § 1942: 379, beträffande 34 § 1939: 318, 1942: 379 och 1943: 730, beträffande 47 § 1937: 126, beträffande 56 § 1924: 140, beträffande 59 § 1940: 357, beträffande 61 § 1940: 642, beträffande 63 § 1936: 245, beträffande 64 § 1938: 262, beträffande 65 § 1936: 245, beträffande 67 § 1921: 289, beträffande 70 § 1936: 245, beträffande 71 § 1938: 262, beträffande 72 § 1936: 329, beträffande 90 § 1938: 262, beträffande 94, 96, 98 och 99 §§ 1942: 379, beträffande 111, 113 och 116 §§ 1936: 245, beträffande 121 och 122 §§ 1942: 379, beträffande 127 § 1940: 357, beträffande 130 § 1943: 461, beträffande 131 § 1938: 262, beträffande 132 § 1937: 192, beträffande 133 och 134 §§ 1940: 357, beträffande 135 § 1942: 379, beträffande 150 § 1940: 357, beträffande 154, 158 och 180 §§ 1936: 245 samt beträffande 185 § 1945: 69.

FÖRSTA DELEN.

Allmänna bestämmelser.

2 KAP.

Om dem, som äro underkastade straff efter denna lag.

2 KAP.

9 a §.

Den som icke enligt vad förut sägs är underkastad straff efter denna lag skall likväl straffas enligt lagen efter ty i 33 a § anges, om han medverkar till gärning vilken utföres av annan som för gärningen är underkastad straff efter lagen.

3 KAP.

Om straff efter denna lag.

15 §.

Straffarter, som för brott efter denna lag användas, äro:

1:o) dödsstraff;
2:o) straffarbete;
3:o) fängelse;
4:o) böter;
5:o) disciplinstraff;

samt för *ämbets- och tjänstemän:*

6:o) avsättning; och
7:o) *mistning av ämbete eller tjänst på viss tid.*

I vissa — — — allmän lag.

28 §.

Om avsättning, om mistning av ämbete eller tjänst på viss tid och om straff vartill skall dömas, där den som förskyllt avsättning eller mistning av ämbete eller tjänst på viss tid ej är i besittning av den befattning vari han förbrutit sig, gälle vad i allmän lag sägs.

Vad i allmän lag stadgas därom att i vissa fall den som dömes till straff skall dömas förlustig ämbete, tjänst eller annan allmän befattning eller

3 KAP.

15 §.

Straffarter, som för brott efter denna lag användas, äro:

1:o) dödsstraff;
2:o) straffarbete;
3:o) fängelse;
4:o) böter;
5:o) disciplinstraff;

samt för *dem som innehava befattning varmed följer ämbetsansvar:*

6:o) avsättning; och
7:o) *suspension.*

I vissa — — — allmän lag.

28 §.

Underkastade ämbetsansvar äro officerare och underofficerare samt andra krigsmän som innehava befattning varmed enligt Konungens förordnande följer ämbetsansvar. Beträffande andra än krigsmän gälle vad i 25 kap. 12 § allmänna strafflagen sägs.

Om avsättning och suspension gälle vad i 2 kap. allmänna strafflagen stadgas.

dömas till mistning av ämbete eller tjänst på viss tid, eller att han skall vara obehörig att inträda i allmän befattning, skall jämväl äga tillämpning enligt denna lag; dock skall officer eller underofficer, som dömes till straffarbete eller svårare straff för brott vilket omförmäles såsom straffbart i denna lag, alltid mista det ämbete eller den tjänst han såsom krigsman innehar.

28 a §.

Innehar den som förskyllt avsättning eller suspension enligt bestämmelse, vari sådant straff finnes särskilt utsatt, ej längre sin tjänst och kan förty mistning därav ej ådömas, skall hänsyn därtill tagas vid prövning av frågan huruvida och till vilket mått annat straff som kan följa å brottet må ådömas; fängelse intill två år, böter eller disciplinstraff må ådömas, ändå att sådant straff eljest ej kunnat följa å brottet. Har den brottslige förskyllt avsättning, skall det utsättas i domen.

Där någon, som är underkastad ämbetsansvar, enligt straffbud, vari avsättning eller suspension ej finnes särskilt utsatt, dömes till straffarbete eller svårare straff, skall han tillika avsättas; dock må den som dömes till straffarbete, därest särskilda skäl det föranleda, bibehållas i tjänsten, och kan i sådant fall dömas till suspension. Förskyller han fängelse, böter eller disciplinstraff och har han genom brottet visat sig vara ovärdig eller eljest uppenbarligen icke skickad att utöva tjänsten, dömes till avsättning eller suspension.

Då avsättning eller suspension jämlikt 2 mom. ådömes, skall den förlust den dömde därigenom lider beaktas vid bestämmande av annat

straff för brottet, och må böter eller disciplinstraff som eljest skolat följa å brottet bortfalla.

29 §.

Officer eller underofficer som efter denna eller allmän lag dömes till fängelse, böter eller disciplinstraff för stöld eller snatteri skall tillika, där ej omständigheterna annat föranleda, dömas till avsättning från det ämbete eller den tjänst han såsom krigsman innehar. Dömes ej till avsättning, må till mistning av ämbetet eller tjänsten på viss tid dömas.

Begår krigsman, som hör till det vid krigsmakten fast anställda manskap, brott, därför han dömes till straffarbete eller svårare straff *eller jämlikt 8 kap. allmänna strafflagen till fängelse,* skall han av vederbörande befälhavare skiljas från sin anställning vid krigsmakten; dock må, *då tiden för ådömt straffarbete ej uppgår till sex månader eller till fängelse dömes och brottet ej är är sådant, att den skyldiges medborgerliga anseende därigenom fläckas eller spilles, på befälhavaren bero att bibehålla honom vid berörda anställning.*

Har *officer, underofficer eller ock krigsman, tillhörande det vid krigsmakten fast anställda manskap,* för brott, som omförmäles såsom straffbart i denna lag, tre eller flera gånger straffats med böter, vaktarrest eller svårare straff, samt, därest bestraffningarna utgjort endast vaktarrest, minst en gång undergått dylikt straff i femton dagar, och har han inom fem år, efter det han undergått den av dessa bestraffningar, som sist verkställts, begått nytt brott, som omförmäles såsom straffbart i denna lag; då må den brottslige, även om

29 §.

Begår krigsman, som hör till det vid krigsmakten fast anställda manskap *och ej är underkastad ämbetsansvar,* brott, därför han dömes till straffarbete eller svårare straff, skall han av vederbörande befälhavare skiljas från sin anställning vid krigsmakten; dock må *den som dömes till straffarbete bibehållas i tjänsten, därest särskilda skäl det föranleda. Dömes sådan krigsman till fängelse och har han genom brottet visat sig vara ovärdig eller eljest uppenbarligen icke skickad att utöva tjänsten, varde ock skild därifrån.*

Har *krigsman, som i 1 mom. sägs,* för brott, som omförmäles såsom straffbart i denna lag, tre eller flera gånger straffats med böter, vaktarrest eller svårare straff, samt, därest bestraffningarna utgjort endast vaktarrest, minst en gång undergått dylikt straff i femton dagar, och har han inom fem år, efter det han undergått den av dessa bestraffningar, som sist verkställts, begått nytt brott, som omförmäles såsom straffbart i denna lag; då må den brottslige, även om något av de fall icke är för handen, som i *1 mom.* avses, jämte det

något av de fall icke är för handen, som i *föregående båda moment* avses, jämte det straff, vartill han för det nya brottet gjort sig förfallen, tillika, *om han är officer eller underofficer, till avsättning dömas och, om han tillhör manskapet,* av vederbörande befälhavare skiljas från sin anställning vid krigsmakten, såvida han prövas hava gjort sig ovärdig den aktning och tillit, som bör tillkomma av honom innehavd befälsställning, eller krigstuktens upprätthållande eljest det kräver. *Härvid må dock ej tagas hänsyn till bestraffning, som den brottslige undergått, där vid den tid, då brottet, varom fråga är, förövades, tio år förflutit, sedan bestraffningen blivit till fullo undergången.*

straff, vartill han för det nya brottet gjort sig förfallen, tillika av vederbörande befälhavare skiljas från sin anställning vid krigsmakten, såvida han prövas hava gjort sig ovärdig den aktning och tillit, som bör tillkomma av honom innehavd befälsställning, eller krigstuktens upprätthållande eljest det kräver.

32 §.

Att i vissa fall villkorlig dom må brukas vid tillämpning av denna lag, därom är särskilt stadgat.

32 §.

Vid tillämpning av denna lag må villkorlig dom brukas, där det kan ske utan fara för krigslydnaden eller ordningen inom krigsmakten. I fråga om disciplinstraff må dock villkorlig dom ej meddelas.

4 KAP.

Om vissa allmänna grunder för straffbarhet, straffens tillämpning och skadestånd.

33 §.

Är någon — — — sig skyldig.

Ej skall — — — år dömas.[1]

I övrigt skall vad i allmän lag finnes stadgat *om delaktighet i brott,* om försök till brott, om sammanträffande av brott, om förändring av straff, om återfall i brott och om särskilda grunder, som utesluta, minska eller upphäva straffbarhet, lända till efterrättelse vid tillämpning av denna lag,

4 KAP.

33 §.

Är någon — — — sig skyldig.

Ej skall — — — år dömas.

I övrigt skall vad i allmän lag finnes stadgat om försök *och förberedelse* till brott, om sammanträffande av brott, om förändring av straff, om återfall i brott och om särskilda grunder, som utesluta, minska eller upphäva straffbarhet, lända till efterrättelse vid tillämpning av denna lag,

[1] Jfr k. prop. 1945: 207 s. 4 och första lagutskottets utlåtande 17 maj 1945 nr 36 s. 44.

likväl med iakttagande av de ytterligare eller skiljaktiga stadganden, som däri förekomma; skolande vad i allmän lag finnes stadgat om tillgodoräknande av häktningstid äga motsvarande tillämpning i disciplinmål. Ej må dom å disciplinstraff tillräknas någon till sådan förhöjning av straff för återfall i brott, varom i 4 kap. 14 § allmänna strafflagen förmäles.

I fråga om skadestånd gälle ock allmän lag. Har krigsman, som under utövande av befäl å krigsmaktens fartyg är ansvarig för dess säkerhet, *vid fartygets manövrering eller navigering begått förseelse, som i 130 § sägs,* vare dock, där han ej finnes förskylla svårare straff för förseelsen än disciplinstraff, icke skyldig att gälda skada eller kostnad, som genom förseelsen tillskyndats kronan eller annan.

likväl med iakttagande av de ytterligare eller skiljaktiga stadganden, som däri förekomma; skolande vad i allmän lag finnes stadgat om tillgodoräknande av häktningstid äga motsvarande tillämpning i disciplinmål. *Då straff må nedsättas under vad som föreskrives i särskilt straffbud, må till disciplinstraff dömas.* Ej må dom å disciplinstraff tillräknas någon till sådan förhöjning av straff för återfall i brott, varom i 4 kap. 14 § allmänna strafflagen förmäles.

I fråga om *förverkande och* skadestånd gälle ock allmän lag. Har krigsman, som under utövande av befäl å krigsmaktens fartyg är ansvarig för dess säkerhet, *begått förseelse vid fartygets manövrering eller navigering,* vare dock, där han ej finnes förskylla svårare straff för förseelsen än disciplinstraff, icke skyldig att gälda skada eller kostnad, som genom förseelsen tillskyndats kronan eller annan.

33 a §.

Hava flera medverkat till gärning vilken omförmäles såsom straffbar i denna lag, skola bestämmelserna i 3 kap. 3 och 4 §§ allmänna strafflagen äga tillämpning, med iakttagande av att den som på grund av annat stadgande än 9 a § är underkastad straff efter strafflagen för krigsmakten skall för sin medverkan straffas efter denna lag, ändå att gärningsmannen ej skall straffas efter lagen.

Den som allenast på grund av stadgandet i 9 a § är underkastad straff efter lagen skall dömas till böter i stället för disciplinstraff.

För medverkan till gärning varom i 130 § sägs må dömas allenast den som därigenom åsidosatt tjänsteplikt.

34 §.

Gemensamt straff — — — sistnämnda brott.

Sammanträffar brott — — — därtill föranleda.

Sammanträffar brott — — — ådömas särskilt.

Är brottslig handling belagd med straff dels efter 10 kap. 1, 2 eller 5 § allmänna strafflagen, dels efter 7 eller 12 kap. i denna lag, må nämnda lagrum i allmänna strafflagen icke tillämpas.

47 §.

I fråga om viss tid för åtal av brott och för verkställande av utslag gälle vad i allmän lag är föreskrivet; *och skall i dessa fall* disciplinstraff anses lika med fängelse enligt allmän lag.

34 §.

Gemensamt straff — — — sistnämnda brott.

Sammanträffar brott — — — därtill föranleda.

Böter eller disciplinstraff för brott för vilket straff finnes utsatt i denna lag må ej ådömas, där den brottslige för annat brott förskyllt avsättning eller suspension och sådant straff prövas vara tillfyllest.

Sammanträffar brott — — — ådömas särskilt.

47 §.

I fråga om viss tid för åtal av brott och för verkställande av utslag gälle vad i allmän lag är föreskrivet *med iakttagande av att* disciplinstraff anses lika med fängelse enligt allmän lag *samt att för brott, som är belagt med avsättning eller suspension, tiden för åtal icke i något fall understiger fem år.*

ANDRA DELEN.

Om särskilda brott.

5 KAP.

Om rymning och olovligt undanhållande.

56 §.

Har någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag och är tjänstgöringsskyldig vid mobiliserad avdelning, gjort sig skyldig till rymning eller till olovligt undanhål-

5 KAP.

56 §.

Har någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag och är tjänstgöringsskyldig vid mobiliserad avdelning, gjort sig skyldig till rymning eller till olovligt undanhållande,

lande, som varat över tjugufyra timmar efter det han avvek eller sig undandolde eller över tre dagar efter det inställelse till tjänstgöring bort ske, varde den brottslige, om han är *ämbets- eller tjänsteman,* straffad så, som angående krigsman för motsvarande fall här ovan i detta kapitel stadgats, men eljest dömd till fängelse eller straffarbete i högst två år eller, i lindrigare fall, belagd med disciplinstraff.

58 §.

Vet krigsman, eller någon, som utan att krigsman lyder under denna lag och är tjänstgöringsskyldig vid mobiliserad avdelning, att annan ärnar rymma, och underlåter han att i tid *uppenbara* de omständigheter, som därom kunniga äro, eller har han, efter det rymningsbrott av annan förövats, hyst eller dolt rymmaren, med vetskap om dennes brott, då skall han, efter som brottet var till, beläggas med disciplinstraff eller dömas till fängelse eller *mistning av ämbete eller tjänst på viss tid;* varde dock i varje fall lindrigare straffad, än om han själv begått rymningen.

59 §.

Krigsman, som genom stympning eller annorledes uppsåtligen gör sig oduglig till uppfyllande under längre eller kortare tid av den tjänstgöringsskyldighet, som skolat av honom fullgöras, straffes med fängelse eller straffarbete i högst två år.

Söker krigsman undandraga sig sådan tjänstgöringsskyldighet genom att föregiva sjukdom eller genom annat svikligt förfarande, dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år el-

som varat över tjugufyra timmar efter det han avvek eller sig undandolde eller över tre dagar efter det inställelse till tjänstgöring bort ske, varde den brottslige, om han är *underkastad ämbetsansvar,* straffad så, som angående krigsman för motsvarande fall här ovan i detta kapitel stadgats, men eljest dömd till fängelse eller straffarbete i högst två år eller, i lindrigare fall, belagd med disciplinstraff.

58 §.

Vet krigsman, eller någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag och är tjänstgöringsskyldig vid mobiliserad avdelning, att annan ärnar rymma, och underlåter han att i tid *avslöja* de omständigheter, som därom kunniga äro, eller har han, efter det rymningsbrott av annan förövats, hyst eller dolt rymmaren, med vetskap om dennes brott, då skall han, efter som brottet var till, beläggas med disciplinstraff eller dömas till fängelse eller *suspension;* varde dock i varje fall lindrigare straffad, än om han själv begått rymningen.

ler, där brottet är ringa, till disciplinstraff.

61 §.

Vad i 48—54 *och 59* §§ finnes stadgat om krigsmän skall i tillämpliga delar gälla beträffande dels värnpliktige, dels officerare, underofficerare och manskap, hörande till krigsmaktens reservpersonal, dels vid lots- och fyrinrättningar anställda personer, dels ock hemvärnspersonal och andra frivilliga, varom i 1 § 3 mom. sägs, ändå att de icke skulle vara att hänföra till krigsmän. Likaledes skall vad i 56 § är stadgat *om vissa ämbets- och tjänstemän, som utan att vara krigsmän lyda under denna lag, äga motsvarande tillämpning å till krigsmaktens reservpersonal hörande civila ämbets- och tjänstemän, som* äro tjänstgöringsskyldiga vid mobiliserad avdelning, ehuru denna lag icke eljest skulle vara å dem tillämplig.

61 §.

Vad i 48—54 §§ finnes stadgat om krigsmän skall i tillämpliga delar gälla beträffande dels värnpliktige, dels officerare, underofficerare och manskap, hörande till krigsmaktens reservpersonal, dels vid lots- och fyrinrättningarna anställda personer, dels ock hemvärnspersonal och andra frivilliga, varom i 1 § 3 mom. sägs, ändå att de icke skulle vara att hänföra till krigsmän. Likaledes skall vad i 56 § är stadgat *äga motsvarande tillämpning å civila befattningshavare med ämbetsansvar, som tillhöra krigsmaktens reservpersonal och* äro tjänstgöringsskyldiga vid mobiliserad avdelning, ehuru denna lag icke eljest skulle vara å dem tillämplig.

6 KAP.

Om uppror, upplopp och olovliga sammankomster.

62 §.

Samlar sig krigsfolk tillhopa och lägger det uppsåt å daga att med förenat våld sätta sig upp emot verkställighet av förmans bud eller att tvinga förman till någon ämbetsåtgärd eller att för sådan åtgärd hämnas, men vända de upprorsmän på förmans befallning åter till lydnad och ordning; då skola anstiftare och anförare dömas till straffarbete från och med ett till och med tre år och de övriga till fängelse i högst sex månader. Äro synnerligen mildrande om-

6 KAP.

Om myteri och olovliga sammankomster.

62 §.

Ådagalägger samling av krigsfolk uppsåt att sätta sig upp mot förman, skall deltagare som anslutit sig till förehavandet dömas för myteri till straffarbete i högst fyra år eller fängelse; dock må straffet för den som under myteriets fortgång upphör att deltaga däri nedsättas till disciplinstraff.

Var som med råd eller dåd leder myteri eller förmår annan att deltaga däri, dömes för myteri till straffarbete i högst sex år eller, där brottet

ständigheter för handen; må deltagare, som hör till manskapet och ej var anstiftare eller anförare, dömas till sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

63 §.

Vända upprorsmän ej åter till lydnad och ordning, utan visa trotsighet emot förmans befallning; dömes anstiftare eller anförare till straffarbete från och med tre till och med sex år och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och med ett till och med tre år.

64 §.

Göra upprorsmän våld å person, eller bryta eller förstöra de hus, eller plundra eller fördärva de annan egendom; straffes anstiftare eller anförare med straffarbete på livstid eller från och med tre till och med tio år och annan deltagare i upproret med straffarbete från och med ett till och med åtta år; varde ock för våld eller annan brottslig gärning, som vid uppror begås, gärningsmannen straffad efter ty i 4 kap. allmänna strafflagen skils.

65 §.

Gör krigsfolk uppror under sjönöd eller vid annat tillfälle, då brott mot krigslydnaden medför större fara; då skola, om upproret ej fullföljdes längre än i 62 § är sagt, de brottsliga dömas, anstiftare eller anförare till straffarbete från och med fyra till och med åtta år och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och är grovt, från och med två till och med tio år eller på livstid. Samma lag vare för deltagare i myteri som med uppsåt att främja detta övar våld å person eller egendom, eller begår annat dylikt brott; och skall, om å detta enligt lag kan följa straffarbete, 4 kap. allmänna strafflagen och 34 § denna lag äga tillämpning.

med två till och med fyra år; men i de fall, varom 63 och 64 §§ handla, skall anstiftare eller anförare dömas till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år och annan deltagare straffas med straffarbete från och med två till och med åtta år.

66 §.

Deltager krigsman med väpnad hand i *uppror emot annan offentlig myndighet, än ovan sägs; dömes till straff, som för uppror emot förman finnes bestämt.*

66 §.

Deltager krigsman med väpnad hand i *upplopp, varde, ändå att myteri ej föreligger, straffad som i 62 § sägs.*

67 §.

Dräper upprorsman den, som uppror stilla vill; dömes till straffarbete på livstid.

Varder upprorsman dräpen; ligge ogill.

67 §.

Varder deltagare i myteri eller upplopp dräpen, ligge ogill.

68 §.

Har någon muntligen inför samlat krigsfolk eller i skrift, den han bland krigsfolket utspritt eller utsprida låtit, uppmanat eller annorledes sökt förleda till uppror, då skall, vid straffets bestämmande efter allmän lag, brottet anses hava skett under försvårande omständigheter.

Samma lag vare om den, som annans skrift utspritt eller utsprida låtit för att därmed komma uppror åstad.

68 §.

Var som, muntligen inför samlat krigsfolk, i skrift som sprides eller utlämnas för spridning bland krigsfolk eller i annat meddelande till krigsfolket, uppmanar eller annorledes söker förleda till myteri, upplopp eller ohörsamhet mot förmans eller överordnads befallningar i tjänsten eller söker upphetsa till ovilja mot krigstjänsten, dömes såsom för uppvigling i allmän lag är stadgat, dock att i stället för böter må dömas till disciplinstraff.

69 §.

Får någon veta, att stämpling till *uppror* är å färde, och *uppenbarar* han ej i tid för befälhavaren de omständigheter, som *kunniga äro;* då skall han, efter som brottet var till,

69 §.

Får någon veta, att *bland krigsfolk* stämpling till *myteri eller upplopp* är å färde, och *avslöjar* han ej i tid för befälhavaren de omständigheter, som *äro honom kunniga;* då skall

dömas till disciplinstraff eller till fängelse eller till straffarbete i högst fyra år.

70 §.

Samlar sig krigsfolk tillhopa och stör lugnet eller ordningen inom krigsmakten utan att dock lägga å daga sådant uppsåt, som i 62 § är sagt, och skingrar sig ej det krigsfolk på förmans befallning, utan visar trotsighet däremot; dömes anstiftare eller anförare till straffarbete från och med ett till och med tre år och annan deltagare i upploppet till fängelse i högst sex månader. Äro synnerligen mildrande omständigheter för handen; då må deltagare i upploppet, den där hör till manskapet och ej är att anse såsom anstiftare eller anförare, dömas till disciplinstraff. Övergå de till våld å person eller egendom; vare lag, som i 64 och 67 §§ sagd är; dock att för sådan deltagare i upploppet, som ej är anstiftare eller anförare, straff efter 64 § må nedsättas till straffarbete i två månader.

Göres upplopp vid tillfälle, som i 65 § sägs, varde de brottslige straffade, anstiftare eller anförare med straffarbete från och med fyra till och med åtta år och annan deltagare i upploppet med sådant arbete från och med två till och med fyra år. Orsakas genom upploppet betydligare skada; då må straffet höjas för anstiftare och anförare till straffarbete i tio år eller på livstid och för annan deltagare till straffarbete i åtta år.

71 §.

Var som muntligen inför samlat krigsfolk eller i skrift, den han bland krigsfolket utspritt eller utsprida låtit, uppmanat eller annorledes sökt förhan, efter som brottet var till, dömas till disciplinstraff eller till fängelse eller till straffarbete i högst fyra år.

leda till ohörsamhet mot förmans eller överordnads befallningar i tjänsten eller sökt upphetsa till ovilja mot krigstjänsten, varde, där ej gärningen är att anse såsom uppmaning eller förledande till uppror, varom i 68 § förmäles, dömd till fängelse, eller, i lindrigare fall, till disciplinstraff. Voro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst två år dömas. Är den skyldige i följd av gärningen förfallen till straff för delaktighet i brott, som därå följt, gälle vad i 4 kap. allmänna strafflagen och 34 § denna lag är sagt.

Lag samma vare om den, som annans skrift, den där innefattar sådan uppmaning eller sådant förledande eller upphetsande, som i 1 mom. sägs, utspritt eller utsprida låtit för att därmed främja den med skriften åsyftade verkan.

72 §.

Den som, medan förordnande om indragning av skrift jämlikt § 4 mom. 12 eller 13 tryckfrihetsförordningen eller lagen angående indragning av vissa skrifter är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften vid trupp eller å flottans fartyg, dömes till disciplinstraff eller fängelse i högst ett år. Sker *brottet* vid tillfälle *som i 65 § sägs,* må till straffarbete i högst ett år dömas.

73 §.

Håller krigsfolk — — — till fängelse.

Har officer eller underofficer, i ändamål, som ovan är sagt, kallat underlydande till sammankomst eller givit dem tillstånd att sådan samman-

72 §.

Den som, medan förordnande om indragning av skrift jämlikt § 4 mom. 12 eller 13 tryckfrihetsförordningen eller lagen angående indragning av vissa skrifter är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften vid trupp eller å flottans fartyg, dömes till disciplinstraff eller fängelse i högst ett år. Sker *det* vid tillfälle *då brott mot krigslydnaden medför större fara,* må till straffarbete i högst ett år dömas.

73 §.

Håller krigsfolk — — — till fängelse.

Har officer eller underofficer, i ändamål, som ovan är sagt, kallat underlydande till sammankomst eller givit dem tillstånd att sådan samman-

komst hålla; dömes till avsättning, *mistning av ämbete eller tjänst på viss tid* eller fängelse och varde tillika, om sammankomsten ledde till *uppror, upplopp* eller annat brott, såsom anstiftare därav straffad, men de underlydande vare för sitt deltagande i sammankomsten från straff fria.

komst hålla; dömes till avsättning, *suspension* eller fängelse och varde tillika, om sammankomsten ledde till *myteri* eller annat brott, såsom anstiftare därav straffad, men de underlydande vare för sitt deltagande i sammankomsten från straff fria.

75 §.

De i 62, *63, 64, 65,* 67, *70* och 73 §§ av detta kapitel förekommande stadganden äga tillämpning jämväl å dem, som utan att vara krigsmän lyda under denna lag, då de med krigsfolk deltaga i *uppror, upplopp* eller olovliga sammankomster.

75 §.

De i 62, 67 och 73 §§ av detta kapitel förekommande stadganden äga tillämpning jämväl å dem, som utan att vara krigsmän lyda under denna lag, då de med krigsfolk deltaga i *myteri* eller olovliga sammankomster.

7 KAP.

Om brott mot krigslydnaden och missbruk av förmanskap; så ock om misshandel och förolämpningar samt om annat oskickligt uppförande.

7 KAP.

78 §.

Vägrar eller underlåter någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, att åtlyda vad den, som enligt tjänstereglemente eller särskilt förordnande över honom har befälsrätt i tjänsten, inom gränsen av denna rätt anbefallt; varde den brottslige, om han är *att hänföra till ämbets- eller tjänsteman,* straffad efter 25 kap. *16 eller 17 § i* allmänna strafflagen, men eljest dömd till fängelse i högst sex månader. Var förbrytelsen ringa; må den brottslige beläggas med disciplinstraff.

78 §.

Vägrar eller underlåter någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, att åtlyda vad den, som enligt tjänstereglemente eller särskilt förordnande över honom har befälsrätt i tjänsten, inom gränsen av denna rätt anbefallt; varde den brottslige, om han är *underkastad ämbetsansvar,* straffad efter 25 kap. *1, 2 eller 5 §* allmänna strafflagen, men eljest dömd till fängelse i högst sex månader. Var förbrytelsen ringa; må den brottslige beläggas med disciplinstraff.

79 §.

Underlåter någon att efterkomma överordnads i särskilda fall meddelade föreskrifter i vad som rör allmän

79 §.

Underlåter någon att efterkomma överordnads i särskilda fall meddelade föreskrifter i vad som rör allmän

ordning eller ordningen inom krigsmakten, belägges med disciplinstraff eller dömes till fängelse *i högst sex månader.*

ordning eller ordningen inom krigsmakten, belägges med disciplinstraff eller dömes till fängelse.

80 §.

Gör krigsman våld eller annan misshandel å överordnad krigsman i ämbets- eller tjänsteärende eller för att honom till någon ämbets- eller tjänsteåtgärd tvinga eller därifrån hindra eller att å honom för sådan åtgärd hämnas, dömes, om den våldförde är officer eller underofficer, till straffarbete i högst fyra år och, om han tillhör manskapet, till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader; dock att, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, må dömas, om den våldförde är officer eller underofficer, till fängelse och, om han tillhör manskapet, till sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

Sker brottet — — — sex år.

80 §

Förgriper sig krigsman med våld eller med hot som innebär trängande fara å överordnad krigsman i tjänsteutövning eller för att tvinga honom till tjänsteåtgärd, hindra honom därifrån eller hämnas därför, dömes till straffarbete i högst fyra år eller fängelse; är brottet ringa, vare straffet disciplinstraff.

Sker brottet — — — sex år.

81 §.

Begår krigsman våld eller annan misshandel mot krigsman, som är hans förman, eller *mot* annan överordnad krigsman, som vid tillfället bär sin tjänstedräkt, och sker brottet ej i eller för den våldfördes ämbete eller tjänst, dömes till fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till disciplinstraff. Sker brottet å tid eller ort, att det väcker stor uppmärksamhet och förargelse, eller eljest under synnerligen försvårande omständigheter, må straffet höjas till straffarbete i högst två år.

81 §.

Förgriper sig krigsman med våld eller med hot som innebär trängande fara å krigsman, som är hans förman, eller *å* annan överordnad krigsman, som vid tillfället bär sin tjänstedräkt, och sker brottet ej i eller för den våldfördes ämbete eller tjänst, dömes till fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, till disciplinstraff. Sker brottet å tid eller ort, att det väcker stor uppmärksamhet och förargelse, eller eljest under synnerligen försvårande omständigheter, må straffet höjas till straffarbete i högst två år.

82 §.

Förolämpar krigsman överordnad krigsman med smädligt, föraktligt eller vanvördigt yttrande i tal eller skrift eller förgriper sig *emot honom* med hotelse eller annan missfirmlig gärning, och sker det i eller för ämbetet eller tjänsten, dömes till fängelse eller varde, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, belagd med disciplinstraff.

Gör krigsman — — — ett år.

84 §.

Där i andra fall, än ovan i detta kapitel är sagt, krigsman gör sig skyldig till våld eller *annan misshandel* eller till förolämpning mot överordnad krigsman, som ej är den brottsliges förman, straffes den brottslige efter allmän lag; dock att där brottet finnes kunna försonas med böter, i stället skall till disciplinstraff dömas.

85 §.

Om någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, *gör våld eller annan misshandel* å krigsman, som över honom har befälsrätt i tjänsten, eller med ord eller gärning förolämpar sådan sin förman; varde straffad så, som angående krigsman, vilken begår dylikt brott, här ovan i detta kapitel är stadgat.

89 §.

Gör någon våld eller annan misshandel å skiltvakt eller å krigsman, hörande till sådan vakt, patrull eller

82 §.

Förolämpar krigsman överordnad krigsman *eller militärt organ* med smädligt, föraktligt eller vanvördigt yttrande i tal eller skrift eller förgriper *han* sig *mot överordnad eller organ som nu sagts* med hotelse eller annan missfirmlig gärning, och sker det i eller för ämbetet eller tjänsten, dömes till fängelse eller varde, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, belagd med disciplinstraff.

Gör krigsman — — — ett år.

84 §.

Där i andra fall, än ovan i detta kapitel är sagt, krigsman gör sig skyldig till våld eller *till hot som innebär trängande fara* eller till förolämpning mot överordnad krigsman, som ej är den brottsliges förman, straffes den brottslige efter allmän lag; dock att där brottet finnes kunna försonas med böter, i stället skall till disciplinstraff dömas.

85 §.

Om någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, *förgriper sig med våld eller med hot som innebär trängande fara* å krigsman, som över honom har befälsrätt i tjänsten, eller med ord eller gärning förolämpar sådan sin förman *eller ock militärt organ;* varde straffad så, som angående krigsman, vilken begår dylikt brott, här ovan i detta kapitel är stadgat.

89 §.

Förgriper sig någon med våld eller med hot som innebär trängande fara å skiltvakt eller å krigsman, hörande

avdelning, som i 88 § avses, eller å någon till krigsmaktens polisväsende hörande person, som är i tjänstgöring; och sker brottet vid tillfälle, då det medför större fara för krigsmakten eller för allmän säkerhet, dömes till straffarbete från och med två till och med sex år.

till sådan vakt, patrull eller avdelning, som i 88 § avses, eller å någon till krigsmaktens polisväsende hörande person, som är i tjänstgöring; och sker brottet vid tillfälle, då det medför större fara för krigsmakten eller för allmän säkerhet, dömes till straffarbete från och med två till och med sex år.

90 §.

Gör krigsman våld eller annan misshandel å underordnad krigsman i eller för dennes ämbete eller tjänst; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till disciplinstraff dömas.

Har krigsman, som förut undergått straff för brott, varom sägs i denna §, inom fem år efter straffets fullbordande ånyo gjort sig skyldig till sådant brott, och finnes han för det brott förskylla fängelse eller svårare straff, då må, ändå att sådant fall ej är för handen, som i 28 eller 29 § avses, den brottslige tillika, om han är officer eller underofficer, dömas till avsättning och, om han hör till manskapet, av vederbörande befälhavare skiljas från sin anställning vid krigsmakten, ifall han genom sitt förfarande prövas hava förspillt den aktning och tillit, som bör tillkomma hans befälsställning.

90 §.

Förgriper sig krigsman med våld eller med hot som innebär trängande fara å underordnad krigsman i eller för dennes ämbete eller tjänst; dömes till fängelse eller straffarbete i högst två år. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må till disciplinstraff dömas.

91 §.

Förolämpar krigsman underordnad krigsman med smädligt yttrande i tal eller skrift eller förgår sig emot honom med hotelse eller annan gärning, som missfirmlig är, och sker det i eller för den förolämpades ämbete eller tjänst; dömes den brottslige till

91 §.

Talar eller skriver krigsman smädligen eller förgriper sig med hotelse eller annan missfirmlig gärning mot underordnad krigsman, och sker det i eller för den förolämpades ämbete eller tjänst, dömes den brottslige till disciplinstraff eller fängelse.

disciplinstraff eller fängelse *i högst sex månader.*

93 §.

Förgår sig krigsman, på sätt i 90 eller 91 § sägs mot annan krigsman, som ej är i förhållande till den brottslige vare sig överordnad eller underordnad, och var den brottslige officer eller underofficer; straffes såsom i nämnda §§ sägs. Tillhör han manskapet; dömes till disciplinstraff eller fängelse *i högst sex månader.*

93 §.

Förgår sig krigsman, på sätt i 90 eller 91 § sägs mot annan krigsman, som ej är i förhållande till den brottslige vare sig överordnad eller underordnad, och var den brottslige officer eller underofficer; straffes såsom i nämnda §§ sägs. Tillhör han manskapet; dömes till disciplinstraff eller fängelse.

93 a §.

Den som i annat fall än förut är sagt för att tvinga eller hindra någon, som lyder under denna lag och är underkastad ämbetsansvar, i utövning av hans tjänst eller hämnas därför otillbörligen företager gärning som för honom medför lidande, skada eller annan olägenhet eller hotar därmed, straffes som i 10 kap. 4 § allmänna strafflagen sägs, dock att disciplinstraff må ådömas i stället för böter.

94 §.

Gör någon i andra fall, än ovan i detta kapitel avses, sig skyldig till våld eller *annan misshandel* å eller förolämpning med ord eller gärning emot någon, som lyder under denna lag, och sker brottet i eller för den våldfördes eller förorättades ämbete eller tjänst vid krigsmakten, eller förgår sig någon, på sätt nu är sagt, mot krigsfånge, straffes den brottslige efter allmän lag; dock att, där brottet finnes kunna försonas med böter, i stället skall till disciplinstraff dömas.

94 §.

Gör någon i andra fall, än ovan i detta kapitel avses, sig skyldig *till missfirmelse mot militärt organ eller* till våld eller *till hot som innebär trängande fara* eller *till* förolämpning med ord eller gärning mot någon, som lyder under denna lag, och sker brottet i eller för den våldfördes eller förorättades ämbete eller tjänst vid krigsmakten, eller förgår sig någon, på sätt nu är sagt, mot krigsfånge, straffes den brottslige efter allmän lag; dock att, där brottet finnes kunna försonas med böter, i stället skall till disciplinstraff dömas.

Lag samma vare, där någon i andra fall, än ovan i detta kapitel avses, *gör våld eller annan misshandel å eller gör sig skyldig till förolämpning emot någon, som lyder under denna lag,* ifall brottet sker under tjänstgöring eller eljest i fält, vid färd under militärbefäl, inom förläggning, byggnad, anläggning, fartyg, luftfartyg eller område, som tillhör krigsmakten eller avses för dess behov, eller, inom förläggnings- eller stationsort, *å väg, gata eller annat ställe, varom i 11 kap. 15 § allmänna strafflagen förmäles,* eller inför krigsdomstol.

Lag samma vare, där någon i andra fall, än ovan i detta kapitel avses, *mot någon, som lyder under denna lag, gör sig skyldig till våld eller till hot som innebär trängande fara eller till förolämpning,* ifall brottet sker under tjänstgöring eller eljest i fält, vid färd under militärbefäl, inom förläggning, byggnad, anläggning, fartyg, luftfartyg eller område, som tillhör krigsmakten eller avses för dess behov, eller, inom förläggnings- eller stationsort, *på plats där hans beteende lätteligen kan iakttagas av utomstående* eller inför krigsdomstol.

94 a §.

Är brottslig gärning som i 80, 82, 83, 85, 89, 90, 91 eller 93 § sägs belagd med straff jämväl efter 10 kap. 1 eller 3 § allmänna strafflagen, må nämnda lagrum i allmänna strafflagen icke tillämpas. Är gärningen annorstädes i allmän lag belagd med straffarbete, gälle vad i 4 kap. allmänna strafflagen och 34 § denna lag stadgas.

96 §.

Var som under tjänstgöring eller eljest i fält, vid färd under militärbefäl eller ock inom förläggning, byggnad, anläggning, fartyg, luftfartyg eller område, som tillhör krigsmakten eller avses för dess behov, gör oljud eller oväsende eller annorledes brister i anständigt uppförande eller *kommer förargelse åstad,* belägges med disciplinstraff. Lag samma vare, om någon under sådana omständigheter eller å sådan plats, som förut i denna § är sagt, *finnes överlastad av starka drycker,* där ej förbrytelsen enligt annat lagrum bör beläggas med strängare straff.

96 §.

Var som under tjänstgöring eller eljest i fält, vid färd under militärbefäl eller ock inom förläggning, byggnad, anläggning, fartyg, luftfartyg eller område, som tillhör krigsmakten eller avses för dess behov, gör oljud eller oväsende eller annorledes brister i anständigt uppförande eller *eljest beter sig på sätt som är ägnat att väcka förargelse,* belägges med disciplinstraff. Lag samma vare, om någon under sådana omständigheter eller å sådan plats, som förut i denna § är sagt, *uppträder berusad,* där ej förbrytelsen enligt annat lagrum bör beläggas med strängare straff.

Har i annat fall, än nu är sagt, krigsman inom förläggnings- eller stationsort eller, då han å annan ort uppträder i militär tjänstedräkt, gjort sig skyldig till sådan förseelse, som i 1 mom omtalas, och skedde det *å väg, gata eller annat ställe, varom i 11 kap. 15 § allmänna strafflagen förmäles,* straffes efter ty i 1 mom. sägs.

8 KAP.

Om skadegörelse, stöld och andra förmögenhetsbrott.

98 §.

Begår någon brott, som i 19, 20, 21 *eller* 22 kap. allmänna strafflagen sägs, beträffande egendom, som tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov, varde, där ej särskilt straff å brottet är i denna lag utsatt, straffad efter allmän lag, dock att, där brottet finnes kunna försonas med böter, i stället må dömas till disciplinstraff. Visste den brottslige att egendomen tillhörde krigsmakten eller var avsedd för dess behov, varde det såsom försvårande omständighet ansett.

Efter allmän — — — för krigsmakten.

99 §.

Är någon genom vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse vållande till fara för eldskada eller explosiv förödelse å egendom, som tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov, dömes till fängelse eller ock till böter eller disciplinstraff. Är brottet grovt, *dömes till* straffarbete i högst två år.

Har i annat fall, än nu är sagt, krigsman inom förläggnings- eller stationsort eller, då han å annan ort uppträder i militär tjänstedräkt, gjort sig skyldig till sådan förseelse, som i 1 mom omtalas, och skedde det *på plats där hans beteende eller tillstånd lätteligen kunde iakttagas av utomstående,* straffes efter ty i 1 mom. sägs.

8 KAP.

98 §.

Begår någon brott, som i 19, 20, 21, *22 eller 24* kap. allmänna strafflagen sägs, beträffande egendom, som tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov, varde, där ej särskilt straff å brottet är i denna lag utsatt, straffad efter allmän lag, dock att, där brottet finnes kunna försonas med böter, i stället må dömas till disciplinstraff. Visste den brottslige att egendomen tillhörde krigsmakten eller var avsedd för dess behov, varde det såsom försvårande omständighet ansett.

Efter allmän — — — för krigsmakten.

99 §.

Där någon genom att umgås ovarsamt med eld eller sprängämne eller eljest uppsåtligen eller av oaktsamhet framkallar fara för omfattande förstörelse av egendom, som tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov, dömes *för allmänfarlig vårdslöshet* till fängelse eller ock till böter eller disciplinstraff. Är brottet grovt, *vare straffet* straffarbete i högst två år.

9 KAP.

Om överträdelser eller åsidosättande av tjänsteplikter i andra fall, än förut i denna lag sagda äro.

110 §.

Gör någon sig skyldig till *falsk angivelse av förbrytelse,* som tillhör krigsdomstols bedömande, straffes efter allmän lag.

111 §.

Har i — — — tio dagar.

Har någon icke av ont uppsåt, men ändå utan laga skäl, av förhastande eller oförstånd, med straff belagt eller gjort angivelse mot annan i disciplinmål; dömes den brottslige, om han är officer eller underofficer, till böter eller *mistning av ämbete eller tjänst på viss tid* eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, till avsättning och, om han hör till manskapet, till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader.

112 §.

Tager någon sig bestraffningsrätt, då han sådan ej äger, straffes, om han är officer eller underofficer, med *mistning av ämbete eller tjänst å viss tid* eller avsättning och, om han innehar lägre tjänstegrad, med fängelse i högst sex månader. Kom därav ingen eller ringa skada, eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande; må dömas till disciplinstraff.

113 §.

Tvingas underlydande genom förmans befallning, för förmannens eller annans enskilda nytta, till sammanskott, utgift eller kostnad eller till annat arbete, än den underlydan-

9 KAP.

110 §.

Gör någon sig skyldig till *falskt eller obefogat åtal eller falsk tillvitelse för brott,* som tillhör krigsdomstols bedömande, straffes efter allmän lag.

111 §.

Har i — — — tio dagar.

Har någon icke av ont uppsåt, men ändå utan laga skäl, av förhastande eller oförstånd, med straff belagt eller gjort angivelse mot annan i disciplinmål; dömes den brottslige, om han är officer eller underofficer, till böter eller *suspension* eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, till avsättning och, om han hör till manskapet, till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader.

112 §.

Tager någon sig bestraffningsrätt, då han sådan ej äger, straffes, om han är officer eller underofficer, med *suspension* eller avsättning och, om han innehar lägre tjänstegrad, med fängelse i högst sex månader. Kom därav ingen eller ringa skada, eller äro omständigheterna eljest synnerligen mildrande; må dömas till disciplinstraff.

113 §.

Tvingas underlydande genom förmans befallning, för förmannens eller annans enskilda nytta, till sammanskott, utgift eller kostnad eller till annat arbete, än den underlydan-

de enligt tjänstereglemente är pliktig förrätta; varde förmannen, där han är officer eller underofficer, avsatt samt, om han hör till manskapet, dömd till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må den brottslige dömas, om han är officer eller underofficer, till *mistning av ämbete eller tjänst på viss tid* och, om han hör till manskapet, till disciplinstraff.

Förmår förman annorledes, till sin eller annans enskilda nytta, underlydande till sammanskott, utgift, kostnad eller obehörigt arbete, varde den brottslige, om han är officer eller underofficer, dömd till avsättning eller *mistning av ämbete eller tjänst på viss tid* eller disciplinstraff och, om han hör till manskapet, belagd med disciplinstraff. Tager officer eller underofficer för egen vinning sådant emot, då det såsom av fri vilja bjudes; belägges med disciplinstraff.

116 §.

Avgiver någon uppsåtligen i tjänsten osannfärdig rapport, varde, där ej särskilt ansvar är i denna lag å brottet satt, den brottslige, om han är officer eller underofficer, dömd till *mistning av ämbete eller tjänst på viss tid* och, om han hör till manskapet, dömd till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må den brottslige beläggas med disciplinstraff; äro de synnerligen försvårande, må den brottslige, om han är officer eller underofficer, dömas till avsättning.

120 §.

Släpper någon, som är på vakt eller eljest beordrad till fånges eller häktad persons bevakning, med vilja

de enligt tjänstereglemente är pliktig förrätta; varde förmannen, där han är officer eller underofficer, avsatt samt, om han hör till manskapet, dömd till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må den brottslige dömas, om han är officer eller underofficer, till *suspension* och, om han hör till manskapet, till disciplinstraff.

Förmår förman annorledes, till sin eller annans enskilda nytta, underlydande till sammanskott, utgift, kostnad eller obehörigt arbete, varde den brottslige, om han är officer eller underofficer, dömd till avsättning eller *suspension* eller disciplinstraff och, om han hör till manskapet, belagd med disciplinstraff. Tager officer eller underofficer för egen vinning sådant emot, då det såsom av fri vilja bjudes; belägges med disciplinstraff.

116 §.

Avgiver någon uppsåtligen i tjänsten osannfärdig rapport, varde, där ej särskilt ansvar är i denna lag å brottet satt, den brottslige, om han är officer eller underofficer, dömd till *suspension* och, om han hör till manskapet, dömd till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må den brottslige beläggas med disciplinstraff; äro de synnerligen försvårande, må den brottslige, om han är officer eller underofficer, dömas till avsättning.

eller av vårdslöshet honom lös eller hjälper honom att undkomma; dömes, om den skyldige är officer eller underofficer, till straff på sätt i allmänna strafflagen 25 kap. 14 § sägs; dock att, där brottet anses kunna försonas med böter, i stället därför till disciplinstraff dömes. Hör den brottslige till manskapet, varde han, efter de i nämnda lagrum stadgade grunder, i förhållande till förbrytelsens beskaffenhet dömd till straffarbete i högst fyra år eller fängelse i högst sex månader eller disciplinstraff.

121 §.

Befriar man medelst våld eller list eller annorledes någon, som är insatt i militärhäkte eller skall av krigsman eller av någon till krigsmaktens polisväsende hörande person avföras i arrest eller häkte eller inställas till förhör, eller gör någon försök till sådant brott; vare det, vid straffets bestämmande efter allmän lag, ansett såsom försvårande omständighet.

121 §.

Tager man lös någon, som är insatt i militärhäkte eller skall av krigsman eller av någon till krigsmaktens polisväsende hörande person avföras i arrest eller häkte eller inställas till förhör, *döljer honom eller främjar annorledes hans flykt* eller gör någon försök till sådant brott; vare det vid straffets bestämmande efter allmän lag, ansett såsom försvårande omständighet.

122 §.

Den, som egenmäktigt tager sig befäl, där det honom ej lagligen tillkommer, dömes till fängelse, *mistning av ämbete eller tjänst på viss tid* eller avsättning. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, skall till straffarbete i högst fyra år dömas; äro de synnerligen mildrande, dömes till disciplinstraff. Den skyldige vare ock underkastad ansvar efter lag för fel eller brott, som han under sådant befäls utövande begår.

122 §.

Den, som egenmäktigt tager sig befäl, där det honom ej lagligen tillkommer, dömes till fängelse, *suspension* eller avsättning. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, skall till straffarbete i högst fyra år dömas; äro de synnerligen mildrande dömes till disciplinstraff. Den skyldige vare ock underkastad ansvar efter lag för fel eller brott, som han under sådant befäls utövande begår.

123 §.

Lämnar befälhavare för trupp eller å fartyg, under vaktgöring eller

123 §.

Lämnar befälhavare för trupp eller å fartyg, under vaktgöring eller

annan likartad tjänstgöring, obehörigen sin post, eller finnes han under sådan tjänstgöring *överlastad av starka drycker,* skall han dömas till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må tiden för fängelsestraffet höjas till två år eller till avsättning dömas; äro de synnerligen mildrande, må den brottslige beläggas med sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

Gör officer — — — med disciplinstraff.

annan likartad tjänstgöring, obehörigen sin post, eller finnes han under sådan tjänstgöring *berusad,* skall han dömas till fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må tiden för fängelsestraffet höjas till två år eller till avsättning dömas; äro de synnerligen mildrande, må den brottslige beläggas med sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

Gör officer — — — med disciplinstraff.

124 §.

Övergiver skiltvakt sin post, lämnar han den obehörigen åt annan eller finnes han *drucken* å sin post, straffes på sätt i 123 § 1 mom. är stadgat.

124 §.

Övergiver skiltvakt sin post, lämnar han den obehörigen åt annan eller finnes han *berusad* å sin post, straffes på sätt i 123 § 1 mom. är stadgat.

127 §.

Begår någon, som lyder under denna lag, brott, som omförmäles i 8 kap. allmänna strafflagen, *vare det, där* ej för den gärning ansvar *är* i denna lag särskilt utsatt, *vid straffets bestämmande ansett såsom försvårande.*

127 §.

Begår någon, som lyder under denna lag, brott, som omförmäles i 8 *eller 9* kap. allmänna strafflagen *och är* ej för den gärning ansvar i denna lag särskilt utsatt, *straffes efter allmän lag, dock att disciplinstraff må ådömas i stället för böter.*

129 §.

Begår krigsman uppsåtligen på annat sätt, än annorstädes i denna lag är sagt, förbrytelse i sitt ämbete eller sin tjänst för egen fördel eller för att annan gynna eller skada eller eljest till kränkning av allmän eller enskild rätt eller säkerhet, eller underlåter han uppsåtligen i avsikt, som sagd är, sin ämbets- eller tjänsteplikt; varde dömd, om han är *officer eller underofficer,* efter ty om *ämbetsbrott av dylik beskaffenhet* i allmän lag

129 §.

Missbrukar krigsman sin ställning genom att företaga eller underlåta tjänsteåtgärd med uppsåt att tillfoga det allmänna eller någon enskild skada eller förfång och är ej gärningen eljest särskilt belagd med straff, varde *för tjänstemissbruk* dömd, om han är *underkastad ämbetsansvar* efter ty om *sådant brott* i allmän lag stadgas, *dock att disciplinstraff må ådömas i stället för böter,* och om han *ej är underkastad ämbetsansvar,* till

stadgas, och, om han *hör till manskapet,* till *straffarbete i högst två år eller fängelse eller, där brottet skedde av förhastande och ingen eller ringa skada därav kom,* till disciplinstraff.

130 §.

Visar krigsman vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i fullgörande av de tjänsteplikter, som honom efter reglementen eller andra allmänna författningar, instruktioner eller särskilda föreskrifter åligga eller av förhållandenas beskaffenhet påkallas, och är ej i denna eller annan lag å förseelsen särskilt ansvar satt; belägges den brottslige med disciplinstraff. Finnes förbrytelsen vara av svårare beskaffenhet, än att den kan anses vara med disciplinstraff försonad; *då skall den brottslige dömas* till fängelse i högst sex månader eller *mistning av ämbete eller tjänst på viss tid. Förekomma synnerligen försvårande omständigheter må, om den brottslige är officer eller underofficer,* dömas till avsättning.

Vad i — — — denna lag.

Värnpliktig som — — — når honom.

131 §.

Innefattar förbrytelse, som i 129 eller 130 § sägs, tillika annat uppsåtligt brott eller sådant vållande, varå straff efter denna eller allmän lag bör följa; gånge som i 4 kap. allmänna strafflagen och 34 § denna lag stadgas.

fängelse eller straffarbete i högst två år eller i ringa fall till disciplinstraff.

130 §.

Åsidosätter krigsman vad honom åligger enligt lag, reglemente, instruktion eller annan författning, särskild föreskrift eller tjänstens beskaffenhet, evad det sker med uppsåt eller av oaktsamhet, oförstånd eller oskicklighet, dömes den brottslige, där ej gärningen utgör tjänstemissbruk eller eljest är särskilt belagd med straff, för tjänstefel till disciplinstraff. Finnes förbrytelsen vara av svårare beskaffenhet, än att den kan anses vara med disciplinstraff försonad, *dömes* till fängelse i högst sex månader eller *suspension. Är felet grovt, skall den brottslige, om han är underkastad ämbetsansvar,* dömas till avsättning.

Vad i — — — denna lag.

Värnpliktig som — — — når honom.

131 §.

Finnes krigsman hava åsidosatt sin tjänsteplikt genom brott som annorstädes än i denna lag sägs, må disciplinstraff tillämpas i stället för böter. Är den brottslige underkastad ämbetsansvar, må fängelse intill två år ådömas, ändå att så högt straff eljest ej kunnat följa å brottet.

Brott som i denna § avses må städse åtalas av allmän åklagare.

132 §.

Där någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, beträdes med *vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i sin tjänstebefattning, och ej i denna eller annan lag särskilt ansvar är å förseelsen satt, utan densamma* skall bestraffas efter 25 kap. *17 §* allmänna strafflagen; må *den felaktige beläggas med disciplinstraff,* så framt förseelsen *var ringa och* ej innefattade fel i domare- eller prästämbetet eller vad därmed har gemenskap eller i annat, för vars utövning insikt i särskild vetenskap erfordras.

Vad i denna § är stadgat skall även gälla, då brott som här sägs begås av *civil ämbets- eller tjänsteman,* som tillhör krigsmaktens reservpersonal, ändå att denna lag icke eljest skulle vara å honom tillämplig.

132 §.

Där någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, beträdes med *tjänstefel, som* skall bestraffas efter 25 kap. *5 §* allmänna strafflagen, må *disciplinstraff ådömas i stället för böter,* så framt förseelsen ej innefattade fel i domare- eller prästämbetet eller vad därmed har gemenskap eller i annat, för vars utövning insikt i särskild vetenskap erfordras.

Vad i denna paragraf är stadgat skall även gälla, då brott som här sägs begås av *civil befattningshavare med ämbetsansvar,* som tillhör krigsmaktens reservpersonal, ändå att denna lag icke eljest skulle vara å honom tillämplig.

TREDJE DELEN.

Krigsartiklar.

10 KAP.

Om förräderi, blottställande av krigsmakten, feghet och olovlig gemenskap med fienden.

133 §.

Begår någon brott, som omförmäles i 8 kap. allmänna strafflagen, *straffes, där* ej för den gärning ansvar är i denna lag särskilt utsatt, efter allmän lag; dock må, där straffarbete antingen på livstid eller i tio år är utsatt såsom högsta straff för brottet, dömas i förra fallet till dödsstraff och i det senare till straffarbete på livstid. Förövas brottet av någon som lyder under strafflagen för krigsmakten, vare det vid straffets be-

10 KAP.

133 §.

Begår någon brott, som omförmäles i 8 *eller 9* kap. allmänna strafflagen *och är* ej för den gärning ansvar i denna lag särskilt utsatt, *straffes* efter allmän lag; dock må, där straffarbete antingen på livstid eller i tio år är utsatt såsom högsta straff för brottet, dömas i förra fallet till dödsstraff och i det senare till straffarbete på livstid. Förövas brottet av någon som lyder under strafflagen för krigsmakten, vare det vid straf-

stämmande ansett såsom försvårande omständighet.

134 §.

Gör någon sig skyldig till krigsspioneri, varom stadgas i 8 kap. 8 § allmänna strafflagen, miste livet eller *dömes* till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år; dock må *i fall, som i 2 mom. av nämnda paragraf sägs,* där faran var ringa, tiden för straffarbetet nedsättas till två år.

Utländsk man — — — han gripes.

135 §.

Överlöper krigsman — — — på livstid.

Gör krigsman — — — fyra år.

Sker stämpling till sådant brott, varde, där straff ej är förskyllt efter ty ovan är sagt, anstiftare av stämplingen dömd till straffarbete från och med fyra till och med tio år och annan deltagare i stämplingen till straffarbete i högst sex år.

138 §.

Sprider någon ut falska meddelanden, de där kunna hos krigsfolket verka modlöshet, dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse *i högst sex månader,* där gärningen ingen verkan hade, som medför svårare straff.

149 §.

Missbrukar fientlig parlamentär eller hans följeslagare sin ställning till spioneri eller anstiftan av förräderi, rymning, *uppror eller upplopp,* miste livet eller dömes till straffarbete på livstid.

Lag samma — — — i fält.

fets bestämmande ansett såsom försvårande omständighet *och må disciplinstraff ådömas i stället för böter.*

134 §.

Den som förövar eller åtager sig att föröva spioneri åt fienden, skall för krigsspioneri mista livet eller *dömas* till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år; dock må, där faran var ringa, tiden för straffarbetet nedsättas till två år.

Utländsk man — — — han gripes.

135 §.

Överlöper krigsman — — — på livstid.

Gör krigsman — — — fyra år.

138 §.

Sprider någon ut falska meddelanden, de där kunna hos krigsfolket verka modlöshet, dömes till straffarbete i högst två år eller fängelse, där gärningen ingen verkan hade, som medför svårare straff.

149 §.

Missbrukar fientlig parlamentär eller hans följeslagare sin ställning till spioneri eller anstiftan av förräderi, rymning *eller myteri,* miste livet eller dömes till straffarbete på livstid.

Lag samma — — — i fält.

150 §.

Vet någon brott, som i 134 a, 135, 136, 137, 144 eller 149 § sägs, *å färde vara och det ej i tid upptäcker; gälle vad för dylik underlåtenhet i fråga om förräderi i allmän lag stadgas.*

150 §.

Underlåtenhet att avslöja brott, som i 134 a, 135, 136, 137, 144 eller 149 § sägs, *straffes efter 11 kap. 5 § allmänna strafflagen.*

11 KAP.

Om rymning och olovligt undanhållande.

154 §.

Hava två — — — till dödsstraff. *Har överenskommelse om rymning, såsom i denna § sägs, blivit träffad, men kom brottet ej till verkställighet, varde ändå anstiftare, så ock officerare eller underofficerare, som deltogo i stämplingen, såsom rymmare straffade, efter ty i 153 § är stadgat. Annan deltagare i sådan stämpling dömes till fängelse i högst sex månader eller varde, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, belagd med disciplinstraff.*

11 KAP.

154 §.

Hava två — — — till dödsstraff.

12 KAP.

Om *uppror, upplopp* och olydnad; så ock om misshandel och förolämpning.

158 §.

Gör krigsfolk *uppror,* då fienden är nära, eller vid tillfälle, då brott emot krigslydnaden eljest medför större fara, *varde om upproret ej fullföljdes längre än i 62 § är sagt, anstiftare eller anförare dömda till straffarbete från och med sex till och med tio år och annan deltagare i upproret till sådant arbete från och med tre till och med sex år, men i de fall, som i 63 och 64 §§ omförmälas, skall anstiftare eller anförare mista livet eller dömas till straffarbete på livstid och*

12 KAP.

Om *myteri* och olydnad; så ock om misshandel och förolämpning.

158 §.

Gör krigsfolk *myteri,* då fienden är nära, eller vid tillfälle, då brott emot krigslydnaden eljest medför större fara, *dömes, om högsta straff eljest är straffarbete i fyra år, till straffarbete från och med tre till och med tio år samt, om högsta straff eljest är straffarbete i sex år eller däröver, att mista livet eller hållas till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.*

annan deltagare straffas med straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

Gör krigsfolk upplopp vid tillfälle, som i 1 mom. är sagt, straffes anstiftare eller anförare med straffarbete från och med sex till och med tio år och annan deltagare i upploppet med straffarbete från och med tre till och med sex år. Orsakas genom upploppet hinder i krigsföretagen eller eljest betydligare skada; då skall anstiftare eller anförare mista livet eller dömas till straffarbete på livstid och annan deltagare straffas med straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

159 §.

Vad i 158 § är stadgat äge tillämpning jämväl å dem, som utan att vara krigsmän lyda under denna lag, då de med krigsfolk deltaga i *uppror eller upplopp.*

160 §.

För brott, som i 71 § sägs, må, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, straffet höjas till straffarbete i högst fyra år.

162 §.

Gör krigsman våld eller annan misshandel å överordnad krigsman, eller *gör* någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, *våld eller annan misshandel* å krigsman, som över honom har befälsrätt i tjänsten, och sker brottet i eller för den våldfördes *ämbete eller* tjänst vid tillfälle, *som i 80 § 2 mom. avses,* skall den brottslige dömas till straffarbete från och med fyra till och med tio år eller på livstid eller till dödsstraff genom skjutning.

159 §.

Vad i 158 § är stadgat äge tillämpning jämväl å dem, som utan att vara krigsmän lyda under denna lag, då de med krigsfolk deltaga i *myteri.*

162 §.

Förgriper sig krigsman med våld eller med hot som innebär trängande fara å överordnad krigsman eller *förgriper sig* någon, som utan att vara krigsman lyder under denna lag, *sålunda* å krigsman, som över honom har befälsrätt i tjänsten, och sker brottet i eller för den våldfördes tjänst vid tillfälle, *då brott mot krigslydnaden medför större fara;* skall den brottslige dömas till straffarbete från och med fyra till och med tio år eller på livstid eller till dödsstraff genom skjutning.

Sker brott — — — är sagt.
Vad i — — — § förmäles.

Sker brott — — — är sagt.
Vad i — — — § förmäles.

14 KAP.

Om överträdelser eller åsidosättande av tjänsteplikter i vissa fall.

174 §.

Består brott, som i 120 § nämnes, i lössläppande av spion, krigsfånge eller annan person, som haft förbindelse med fienden, skall den brottslige, om brottet skedde uppsåtligen och med kännedom om nämnda förhållande, dömas till straffarbete från och med fyra till och med åtta år, där ej svårare straff är efter 10 kap. tillämpligt.

14 KAP.

174 §.

Där någon, medan han är på vakt eller eljest beordrad att bevaka spion, krigsfånge eller annan person, som haft förbindelse med fienden, *släpper honom lös eller hjälper honom att undkomma,* skall den brottslige, om brottet skedde uppsåtligen och med kännedom om nämnda förhållande, dömas till straffarbete från och med fyra till och med åtta år, där ej svårare straff är efter 10 kap. tillämpligt.

175 §.

Har befälhavare för vakt, förpost, fartyg eller trupp, som erhållit befallning att iakttaga eller utforska fiendens rörelser eller trygga krigsmakten emot överraskning av fienden eller mot annan krigsfara, obehörigen lämnat sin post eller eljest ådagalagt grov försummelse av de plikter, som vid den särskilda förrättningens utförande honom ålågo, eller har han under sådan tjänstgöring funnits *överlastad av starka drycker;* dömes, efter som faran och skadan var, till fängelse eller straffarbete i högst fyra år, men, om det skedde i närheten av fienden, till livets förlust medels skjutning eller straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

Gör officer — — — tio år.

175 §.

Har befälhavare för vakt, förpost, fartyg eller trupp, som erhållit befallning att iakttaga eller utforska fiendens rörelser eller trygga krigsmakten emot överraskning av fienden eller mot annan krigsfara, obehörigen lämnat sin post eller eljest ådagalagt grov försummelse av de plikter, som vid den särskilda förrättningens utförande honom ålågo, eller har han under sådan tjänstgöring funnits *berusad;* dömes, efter som faran och skadan var, till fängelse eller straffarbete i högst fyra år, men, om det skedde i närheten av fienden, till livets förlust medels skjutning eller straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

Gör officer — — — tio år.

176 §.

Visar skiltvakt, som blivit utställd för att trygga krigsmakten emot överraskning av fienden eller mot annan krigsfara, grov försummelse i detta sitt åliggande, eller finnes han under sådan tjänstgöring *överlastad av starka drycker,* eller har han, innan avlösning skett, övergivit sin post eller lämnat den åt annan; dömes så, som i 175 § 1 mom. stadgats; dock må, där synnerligen mildrande omständigheter förekomma, och brottet ej skett i närheten av fienden, den brottslige beläggas med sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

176 §.

Visar skiltvakt, som blivit utställd för att trygga krigsmakten emot överraskning av fienden eller mot annan krigsfara, grov försummelse i detta sitt åliggande, eller finnes han under sådan tjänstgöring *berusad,* eller har han, innan avlösning skett, övergivit sin post eller lämnat den åt annan; dömes så, som i 175 § 1 mom. stadgats; dock må, där synnerligen mildrande omständigheter förekomma, och brottet ej skett i närheten av fienden, den brottslige beläggas med sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar.

15 KAP.

Om olovligt krigsbyte samt om missbruk av vapenmakten i krig.

180 §.

Var som — — — sex år.

Ämbets- eller tjänsteman, som i sitt ämbete eller sin tjänst vid krigsmakten beträdes med brott, varom i denna § är sagt, varde ock avsatt.

15 KAP.

180 §.

Var som — — — sex år.

Befattningshavare med ämbetsansvar, vilken genom brott varom i denna § är sagt *åsidosatt sin tjänsteplikt,* varde ock avsatt.

FJÄRDE DELEN.

Om befälhavares disciplinära myndighet.

16 KAP.

Om disciplinmål.

185 §.

Till disciplinmål — — — efter 79 §;

5) våld, *hot eller förolämpning,* varom förmäles i 80, 81, 82, 84, 85, 90, 91, 93 och 94 §§; dock att dessa mål ej må utan den förorättades ut-

16 KAP.

185 §.

Till disciplinmål — — — efter 79 §;

5) våld, *förolämpning eller annan förgripelse,* varom förmäles i 80, 81, 82, 84, 85, 90, 91, 93 och 94 §§; dock att dessa mål ej må utan den

tryckliga medgivande behandlas såsom disciplinmål;

6) ohörsamhet eller — — — efter 96 a §;

10) *vållande till fara för eldskada eller explosiv förödelse* efter 99 §;

11) persedelförseelse efter — — — 126 §;

16) *vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i tjänsten* efter 130 och 132 §§, där ej genom förseelsen uppkommit skada, från vars ersättande befrielse kan, enligt vad i 33 § sägs, äga rum;

17) gemenskap med — — — efter 177 §.

Vid åläggande — — — vara förverkad.

förorättades uttryckliga medgivande behandlas såsom disciplinmål;

6) ohörsamhet eller — — — efter 96 a §;

10) *allmänfarlig vårdslöshet* efter 99 §;

11) persedelsförseelse efter — — — 126 §;

16) *tjänstefel* efter 130 och 132 §§, där ej genom förseelsen uppkommit skada, från vars ersättande befrielse kan, enligt vad i 33 § sägs, äga rum;

17) gemenskap med — — — efter 177 §.

Vid åläggande — — — vara förverkad.

17 KAP.

Om de befälhavare, som äga bestraffningsrätt i disciplinmål.

200 §.

Mål rörande våld, *hot eller förolämpning* mot befälhavare, som, enligt vad ovan stadgats, själv skulle äga att utöva bestraffningsrätt i målet, varde, där ej lägre med bestraffningsrätt utrustad befälhavare finnes, överlämnat till närmast högre befälhavares handläggning; dock att denna bestämmelse ej må utgöra hinder för att å fartyg på sjötåg befälhavaren själv må utöva bestraffningsrätten, då förseelsens omedelbara bestraffande finnes för krigstuktens upprätthållande erforderligt.

17 KAP.

200 §.

Mål rörande våld, *förolämpning eller annan dylik förgripelse* mot befälhavare, som, enligt vad ovan stadgats, själv skulle äga att utöva bestraffningsrätt i målet, varde, där ej lägre med bestraffningsrätt utrustad befälhavare finnes, överlämnat till närmast högre befälhavares handläggning; dock att denna bestämmelse ej må utgöra hinder för att å fartyg på sjötåg befälhavaren själv må utöva bestraffningsrätten, då förseelsens omedelbara bestraffande finnes för krigstuktens upprätthållande erforderligt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 194 .

Lag om krigsdomstolar och rättegången därstädes den 23 oktober 1914.

(Gällande lydelse av de bestämmelser som beröras av förslaget.)

9 KAP.

Om de mål, som höra till krigsdomstol; så ock om de särskilda krigsdomstolarnas behörighet i sådana mål.

39 §.

Till krigsdomstol höra följande mål:

1:o) åtal emot dem, som lyda under strafflagen för krigsmakten eller eljest äro underkastade straff efter samma lag, för brott, som i andra eller tredje delen av nämnda lag omförmäles såsom straffbart, vare sig straffet finnes utsatt där eller i sådant avseende hänvisning är gjord till allmän lag;

2:o) åtal för *fel och förbrytelse* i ämbete eller tjänst vid krigsmakten jämväl i de fall, då den brottslige ej lyder under strafflagen för krigsmakten eller brottet däri icke omförmäles såsom straffbart;

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

Härigenom förordnas, att 39, 48, 56 och 100 §§ lagen den 23 oktober 1914 om krigsdomstolar och rättegången därstädes[1] skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

9 KAP.

39 §.

Till krigsdomstol höra följande mål:

1:o) åtal emot dem, som lyda under strafflagen för krigsmakten eller eljest äro underkastade straff efter samma lag, för brott, som i andra eller tredje delen av nämnda lag omförmäles såsom straffbart, vare sig straffet finnes utsatt där eller i sådant avseende hänvisning är gjord till allmän lag, *så ock för försök, förberedelse eller medverkan till sådant brott, dock att åtal mot medverkande som allenast på grund av stadgandet i 9 a § strafflagen för krigsmakten är underkastad straff efter samma lag icke hör till krigsdomstol;*

2:o) åtal för *brott, varigenom krigsman eller ock annan, som innehar ämbete eller tjänst vid krigsmakten, finnes hava åsidosatt sin tjänsteplikt,* jämväl i de fall då den brottslige ej lyder under strafflagen för krigsmak-

[1] Senaste lydelse, se beträffande 39 § 1945: 70.

3:o) åtal emot — — — dylik bevakning;

5:o) åtal emot dem, som lyda under strafflagen för krigsmakten, för *delaktighet i* brott, som skall åtalas vid krigsdomstol, eller för underlåtenhet att *upptäcka* sådant brott, ändå att nämnda lag ej är å *den åtalade delaktigheten eller underlåtenheten* tillämplig; så ock åtal emot personer, som omförmälas under 4:o), för *delaktighet i* brott, som skall åtalas vid sådan domstol;

6:o) tvister om — — — förklarats förverkad.

Då förhållandena — — — äga tillämpning.

Mål om — — — samma lag.

Utan hinder av vad här ovan under 1:o) och 2:o) är sagt, gälle angående kammarrättens och domkapitlens domsrätt vad därom särskilt är eller kan varda stadgat.

Krigsdomstol äge — — — denna avgöras.

Där inför — — — allmän domstol.

Är i — — — det gällande.

48 §.

Är någon åtalad vid krigsdomstol, och tilltalas annan för *delaktighet i* det åtalade brottet, då må, ändå att åtalet mot den *delaktige* icke jämlikt 39 § hör till krigsdomstols behandling, likväl denna domstol även angående honom rannsaka, men insände sedan ett exemplar av protokollet i målet till den domstol, som har att döma över honom.

Lag samma vare, om den, som är tilltalad vid krigsdomstol, där yrkat

ten eller brottet däri icke omförmäles såsom straffbart;

3:o) åtal emot — — — dylik bevakning;

5:o) åtal emot dem, som lyda under strafflagen för krigsmakten, för *anstiftan av eller medhjälp till* brott, som skall åtalas vid krigsdomstol, eller för underlåtenhet att *avslöja* sådant brott, ändå att nämnda lag ej är å *den medverkan eller underlåtenhet* tillämplig; så ock åtal emot personer, som omförmälas under 4:o), för *anstiftan av eller medhjälp till* brott, som skall åtalas vid sådan domstol;

6:o) tvister om — — — förklarats förverkad.

Då förhållandena — — — äga tillämpning.

Mål om — — — samma lag.

Krigsdomstol äge — — — denna avgöras.

Där inför — — — allmän domstol.

Är i — — — det gällande.

48 §.

Är någon åtalad vid krigsdomstol, och tilltalas annan för *anstiftan av eller medhjälp till* det åtalade brottet, då må, ändå att åtalet mot den *sistnämnde* icke jämlikt 39 § hör till krigsdomstols behandling, likväl denna domstol även angående honom rannsaka, men insände sedan ett exemplar av protokollet i målet till den domstol, som har att döma över honom.

Lag samma vare, om den, som är tilltalad vid krigsdomstol, där yrkat

ansvar å någon för *falsk angivelse,* men denna talan ej hör till krigsdomstols prövning.

Varder i mål, som, vad huvudmannen angår, hör till annan domstol än krigsdomstol, någon, som lyder under strafflagen för krigsmakten eller eljest är underkastad straff efter samma lag, angiven för *delaktighet,* döme ock samma domstol däröver, ändå att ansvaret skall bestämmas enligt nämnda lag.

11 KAP.

Om rättegång vid krigsrätt; så ock om klagan över sådan rätts beslut.

56 §.

Föremål för rannsakning vid krigsrätt vare i allmänhet endast den sak, som vederbörande befälhavare eller krigsöverdomstolen till krigsrättens handläggning överlämnat, men förekommer under rannsakning vid krigsrätt anledning, att där för brott tilltalad person begått annan förbrytelse, som hör till krigsdomstols upptagande, eller tilltalas någon för *delaktighet i* åtalade brottet, då bör samma krigsrätt även därutinnan rannsaka och i övrigt med målet laglikmätigt förfara; dock skall, om den tilltalade tillhör krigsmakten, hans befälhavare underrättas därom, att rannsakningen företagits.

16 KAP.

Om häktning, förvarsarrest och annat tagande i förvar m. m.

100 §.

Träffas underordnad, som är *av starka drycker överlastad,* inom ve-

ansvar å någon för *falskt eller obefogat åtal eller falsk tillvitelse,* men denna talan ej hör till krigsdomstols prövning.

Varder i mål, som, vad huvudmannen angår, hör till annan domstol än krigsdomstol, någon, som lyder under strafflagen för krigsmakten eller eljest är underkastad straff efter samma lag, angiven för *anstiftan eller medhjälp,* döme ock samma domstol däröver, ändå att ansvaret skall bestämmas enligt nämnda lag.

11 KAP.

56 §.

Föremål för rannsakning vid krigsrätt vare i allmänhet endast den sak, som vederbörande befälhavare eller krigsöverdomstolen till krigsrättens handläggning överlämnat, men förekommer under rannsakning vid krigsrätt anledning, att där för brott tilltalad person begått annan förbrytelse, som hör till krigsdomstols upptagande, eller tilltalas någon för *anstiftan av eller medhjälp till* åtalade brottet, då bör samma krigsrätt även därutinnan rannsaka och i övrigt med målet laglikmätigt förfara; dock skall, om den tilltalade tillhör krigsmakten, hans befälhavare underrättas därom, att rannsakningen företagits.

16 KAP.

100 §.

Träffas underordnad, som är *berusad,* inom vederbörande förläggnings-

derbörande förläggningsort eller å väg, gata eller *annat ställe, varom i 11 kap. 15 § allmänna strafflagen förmäles,* då må han, ändå att sådant fall, som i 96 § avses, ej finnes vara för handen, när hans behöriga vårdande icke annorledes låter sig verkställa, på befallning av förman eller annan överordnad, vilken är av officers eller underofficers grad, kunna tagas i förvar och insättas i militärhäkte, till dess han återvunnit sina sinnens bruk.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 194 .

Lag den 22 juni 1939 om villkorlig dom.

(Gällande lydelse av den bestämmelse som beröres av förslaget.)

26 §.

Villkorlig dom enligt denna lag må ej meddelas i fråga om brott mot tryckfrihetsförordningen *eller brott, för vilket straff är utsatt i strafflagen för krigsmakten; dock må villkorlig dom beviljas beträffande brott mot 8 kap. sistnämnda lag, där den tilltalade förskyller fängelse eller straffarbete.* Ej heller må villkorlig dom brukas i fråga om *förlust av ämbete, tjänst eller annan allmän befattning* eller i fråga om *påföljd, som avses i 2 kap.*

Förslag

till

Lag

angående ändring av 26 § lagen den 22 juni 1939 (nr 314) om villkorlig dom.

Härigenom förordnas, att 26 § lagen den 22 juni 1939 om villkorlig dom skall erhålla följande ändrade lydelse:

26 §.

Villkorlig dom enligt denna lag må ej meddelas i fråga om brott mot tryckfrihetsförordningen. Ej heller må villkorlig dom brukas i fråga om *avsättning eller suspension* eller i fråga om *förverkande* eller liknande påföljd.

Om villkorlig dom vid tillämpning av strafflagen för krigsmakten gäller vad däri är stadgat.

20 § strafflagen, eller liknande påföljd, *som finnes stadgad i annan lag eller författning.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 194 .

Lag den 22 juni 1939 om särskild förundersökning i brottmål.

(Gällande lydelse av den bestämmelse som beröres av förslaget.)

2 §.

Har någon som ej fyllt tjuguett år häktats för brott, skall särskild förundersökning äga rum, där ej anledning är att antaga, att utredning som i 1 § sägs, kommer att därförutan vara för domstolen tillgänglig. Vad nu sagts gälle ock, då någon som fyllt tjuguett år häktats, såframt ej laga hinder mot villkorlig dom föreligger eller sådant fall är för handen som avses i 3 § lagen om villkorlig dom.

Ej må — — — är tillgänglig.

Förslag

till

Lag

angående ändring av 2 § lagen den 22 juni 1939 (nr 315) om särskild förundersökning i brottmål.

Härigenom förordnas, att 2 § lagen den 22 juni 1939 om särskild förundersökning i brottmål skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives:

2 §.

Har någon som ej fyllt tjuguett år häktats för brott, skall särskild förundersökning äga rum, där ej anledning är att antaga, att utredning som i 1 § sägs, kommer att därförutan vara för domstolen tillgänglig. Vad nu sagts gälle ock, då någon som fyllt tjuguett år häktats, såframt ej laga hinder mot villkorlig dom föreligger eller sådant fall är för handen som avses i 3 § lagen om villkorlig dom *eller ock fråga är om tillämpning av strafflagen för krigsmakten.*

Ej må — — — är tillgänglig.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 194 .

MOTIV.

Inledning.

I likhet med vad som var förhållandet vid den år 1942 genomförda nya lagstiftningen om förmögenhetsbrotten kräva de ändringar i allmänna strafflagen, vilka föreslagits i straffrättskommitténs senast framlagda betänkande med förslag till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten (SOU 1944: 69), sådana följdändringar i strafflagen för krigsmakten som betingas av dennas anslutning till allmänna strafflagen. Sålunda måste till en början de föreslagna nya bestämmelserna om förberedelse och medverkan till brott i 3 kap. allmänna strafflagen medföra motsvarande ändringar i 4 kap. strafflagen för krigsmakten. Härvid är särskilt att beakta, att, i enlighet med vad kommittén i sitt förutnämnda betänkande (s. 115) uttalat, civilpersons medverkan till militär förbrytelse generellt bör underkastas de allmänna bestämmelserna om straff för medverkan till brott, vilket erfordrar att en bestämmelse härom införes i 2 kap. strafflagen för krigsmakten. Någon utvidgning av krigsdomstolarnas behörighet till att omfatta även mål mot civilpersoner, som sålunda för medverkan till militära förbrytelser skulle bliva underkastade straff efter strafflagen för krigsmakten, har kommittén däremot icke ansett böra ifrågakomma. En härav betingad omredigering av 39 § lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes föreslås därför. Även med en dylik reglering av frågan om forum för civilperson, som medverkat till militär förbrytelse, erhålla emellertid sistnämnda lags nuvarande bestämmelser om forum vid olika fall av fleras medverkan till brott ökad betydelse till följd av den föreslagna nya lagstiftningen om medverkan. Dessa forumbestämmelser få i åtskilliga hänseenden anses mindre tillfredsställande. Kommittén har likväl funnit sig icke böra i nu förevarande sammanhang föreslå några sakliga ändringar däri, eftersom processlagberedningen i sitt förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m. (SOU 1944: 9) bl. a. även framlagt ett förslag till ändring i vissa delar av lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes, vari de nu åsyftade olägenheterna undanröjts.

Vad därefter angår frågan om det nya lagförslagets inverkan på bestämmelserna om särskilda brott i strafflagen för krigsmakten, må först framhållas, hurusom ur viss synpunkt de i strafflagen för krigsmakten upptagna brotten äro att likställa med ämbetsbrott. I vissa fall innefattar härvid gärningen tillika ett allmänt brott medan i andra fall så icke är förhållandet. Exempel på det förra erbjuda åtskilliga av misshandelsbrotten i 7 kap., på det senare de flesta av brotten i 9 kap., såsom övergivande av post enligt 123 eller

124 §. Det är vidare att märka, att brott mot strafflagen för krigsmakten kunna begås såväl av befattningshavare med ställning av ämbets- eller tjänstemän, främst officerare och underofficerare, som av personal utan sådan ställning, framför allt tillhörande det fast anställda eller värnpliktiga manskapet. För varje i lagen särskilt beskrivet slag av brott angives antingen direkt eller genom hänvisning till allmän lag ett straff, som i förekommande fall innefattar jämväl straffet för det allmänna brott som gärningen tillika kan ha inneburit. För den brottslige som är ämbets- eller tjänsteman inrymmer härvid straffskalan i en del fall även de särskilda ämbetsstraffen avsättning och mistning av ämbete eller tjänst på viss tid. Beträffande sådana krigsmans brott i tjänsten, vilka icke blivit föremål för särskilda stadganden utan äro hänförliga under de generella beskrivningarna i 129 och 130 §§, gäller åter enligt 131 §, att för den händelse gärningen tillika innefattar annat brott, konkurrensreglerna i 4 kap. allmänna strafflagen skola träda i tillämpning. Ämbetsstraff kan inträda enligt såväl 129 som 130 §. Slutligen må framhållas, att vad i 2: 18 allmänna strafflagen för närvarande stadgas därom, att avsättning eller mistning av ämbete eller tjänst på viss tid skall ådömas den som dömes till straffarbete eller svårare straff, enligt 28 § SLK gjorts tillämpligt jämväl enligt sistnämnda lag.

Förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten har gjort en fullständig åtskillnad mellan allmänna brott och ämbetsbrott, sålunda att endast gärning som icke innefattar allmänt brott kan utgöra tjänstemissbruk eller tjänstefel enligt 25: 1, 2 eller 5. Vid sidan härav finnes i 25: 8 en regel, enligt vilken höjning av straffskalan inträder för vissa av ämbetsman begångna allmänna brott, genom vilka han åsidosatt sin tjänsteplikt. De särskilda ämbetsstraffen, avsättning och suspension, ingå däremot endast i straffskalorna för tjänstemissbruk och tjänstefel ävensom för de därifrån särskilt utbrutna fallen tagande av muta enligt 25: 3 och brott mot tystnadsplikt i 25: 4. Emellertid återfinnes tillika i 25: 7 en bestämmelse svarande mot nuvarande 2: 18 och enligt vilken ämbetsman för det fall att han för allmänt brott dömes till straffarbete som regel skall avsättas, och för det fall att han förskyller fängelse eller böter och genom brottet visat sig vara ovärdig eller eljest uppenbarligen icke skickad att utöva tjänsten skall dömas till avsättning eller suspension.

Uppenbart är, att en anpassning av systematiken i strafflagen för krigsmakten till de sålunda föreslagna nya bestämmelserna om ämbetsbrott i allmänna strafflagen skulle innebära en mycket genomgripande ändring av själva uppställningen av den förstnämnda lagen. Kommittén har icke ansett sig böra genom en så vittgående omarbetning av lagen föregripa den i annan ordning inom justitiedepartementet påbörjade revisionen av strafflagen för krigsmakten i dess helhet. I nu ifrågavarande hänseende har kommittén därför inskränkt sig till att anpassa brottsbeskrivningarna i 129 och 130 §§ SLK till bestämmelserna om tjänstemissbruk och tjänstefel i det föreslagna nya 25 kap. i allmänna strafflagen, varjämte med anslutning till 8 § i samma kap. stadgandet i 131 § SLK om konkurrens mellan brott enligt 129 och 130 §§

och annat brott utbytts mot en regel om förhöjning av straffskalan för krigsmans allmänna brott som tillika innefattar åsidosättande av hans tjänsteplikt. I strafflagen för krigsmakten annorstädes än i 129 och 130 §§ förekommande stadganden om brott mot tjänsteplikt, vare sig dessa tillika innefatta allmänt brott eller ej, har kommittén däremot utifrån den ovan angivna synpunkten i princip lämnat orörda, utom såtillvida att i förekommande fall brottsbeskrivningarna anpassats till överensstämmelse med föreslagna ändringar av stadgandena rörande motsvarande brott i allmänna strafflagen.

Vidare har kommittén emellertid funnit anledning föreslå, att i strafflagen för krigsmakten intages en närmare bestämning av vilka personalkategorier som äro underkastade ämbetsansvar och sålunda skola kunna erhålla ämbetsstraff. Stadgandet härom har fått sin plats i 28 §. De i denna paragraf tidigare innehållna bestämmelserna ha till största delen överförts till en ny 28 a §. Föreskrifterna om ämbetsstraff såsom påföljd för befattningshavare som dömes till annat straff ha därvid utvidgats i anslutning till bestämmelserna i 7 § i det föreslagna nya 25 kap. i allmänna strafflagen.

Särskild uppmärksamhet har frågan om medverkan till brott mot tjänsteplikt påkallat. Från den föreslagna allmänna regeln om ansvar för medverkan till brott har nämligen i 11 § av det föreslagna nya 25 kap. i allmänna strafflagen undantagits utomståendes medverkan till annans tjänstefel enligt 5 § i samma kapitel. I motsvarighet härtill har vid utformandet av bestämmelserna om ansvar för medverkan enligt strafflagen för krigsmakten, vilka av kommittén inrymts i en föreslagen ny 33 a §, från ansvar för medverkan till brott mot 130 § undantagits den som icke därigenom själv åsidosatt tjänsteplikt.

Utöver vad nu sagts innefattar kommitténs förslag till ändringar i strafflagen för krigsmakten en anpassning av åtskilliga brottsbeskrivningar och straffsatser till motsvarande bestämmelser i allmänna strafflagen i deras föreslagna nya lydelse. Hur straffbuden utformas får inflytande även på möjligheten att tillämpa villkorlig dom, eftersom villkorlig dom för närvarande i allmänhet ej får meddelas i fråga om brott, för vilket straff är utsatt i strafflagen för krigsmakten. Detta leder till åtskilliga ojämnheter, vilka icke kunna undanröjas genom ändring av de straffbud vari följdändringar nu erfordras. Kommittén har därför funnit tiden vara kommen att upphäva denna begränsning av den villkorliga domens tillämplighetsområde, utom såvitt gäller disciplinstraff, och föreslår därav betingade ändringar i 32 § SLK ävensom i 26 § lagen om villkorlig dom och 2 § lagen om särskild förundersökning i brottmål.

Anmärkas må slutligen, att till följd av de av kommittén nu föreslagna lagändringarna ändringar kunna bliva erforderliga jämväl i åtskilliga militärväsendet berörande kungl. förordningar, såsom militära bestraffningsförordningen och Kungl. Maj:ts förordning den 31 december 1915 angående användande av militär personal till upprätthållande av allmän ordning samt för eldsläckning och andra dylika ändamål. Att framlägga förslag till ändringar jämväl i dylika författningar har kommittén emellertid icke ansett ankomma på kommittén.

Förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten.

FÖRSTA DELEN.

Allmänna bestämmelser.

2 kap.

Om dem, som äro underkastade straff efter denna lag.

9 a §.

På sätt i inledningen framhållits kräva de föreslagna ändringarna i allmänna strafflagens stadganden om medverkan till brott, att motsvarande ändringar göras i bestämmelserna om medverkan i strafflagen för krigsmakten. Härvid måste i första rummet uppmärksammas frågan om behandlingen av civila medverkande till militära brott. I denna del gäller för närvarande, att om den gärning varom fråga är tillika innefattar ett allmänt brott, beträffande vilket ansvar för delaktighet är stadgat i allmänna strafflagen, den civile delaktige straffas enligt sistnämnda lag. Den civilperson som anstiftar en krigsman att i tjänsten misshandla annan krigsman skall sålunda straffas såsom för anstiftan av misshandelsbrott enligt 14 eller eventuellt 10 kap. allmänna strafflagen. På motsvarande sätt straffas, om en krigsman och en civilperson tillsammans stjäla ur ett militärt förråd, den civile endast efter stadgandena om stöld i allmänna strafflagen. Civils medverkan till militärt brott i fall då gärningen icke tillika innefattar allmänt brott är däremot icke belagd med straff. Det sista är sålunda fallet om en civilperson till exempel anstiftar en krigsman till brott mot krigslydnaden. Däremot har i 8: 16 allmänna strafflagen som ett självständigt brott straffbelagts att någon förleder eller hjälper krigsman till rymning eller till att genom svikligt förfarande söka undandraga sig tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten. Kommittén har i sitt förslag till ändringar i allmänna strafflagen utgått från att civilpersons medverkan till militärt brott generellt bör underkastas de av kommittén föreslagna allmänna bestämmelserna om straff för medverkan till brott i 3: 3 och 4 allmänna strafflagen (se SOU 1944: 69 s. 115) och har i överensstämmelse härmed även föreslagit upphävande av nuvarande 8: 16 allmänna strafflagen. I föreslagna 3: 3 allmänna strafflagen stadgas, att om flera medverkat till gärning som i lag är belagd med straff, vad som stadgas om straff skall äga tillämpning ej blott å den som utfört gärningen utan jämväl å annan som främjat denna med råd eller dåd. Den som ej är att anse såsom gärningsman skall, om han förmått annan till utförandet, dömas för anstiftan till brottet och eljest för medhjälp därtill. Vidare föreskrives bl. a., att straff som är stadgat för gärning av syssloman, gäldenär eller annan i särskild

ställning ock skall drabba den som jämte honom medverkat till gärningen. Överförda på området för strafflagen för krigsmakten, måste de nu återgivna reglerna till en början medföra en utvidgning av den personkrets, som enligt stadgandena i 2 kap. SLK är underkastad straff efter samma lag och som, enligt vad nyss sagts, för närvarande icke omfattar civila medverkande. Kommittén har emellertid funnit de nya principerna för bestraffning av medverkan icke böra föranleda till att andra civilpersoner underkastas strafflagen för krigsmakten än sådana som medverka till militärt brott, utfört av militär gärningsman. Det synes nämligen icke föreligga tillräckliga skäl för att göra strafflagen för krigsmakten tillämplig även på den civile som själv, under anstiftan eller medhjälp av någon militärperson, utför en gärning som för den sålunda medverkande utgör ett brott mot strafflagen för krigsmakten. Kommittén föreslår därför här endast ett stadgande av innehåll, att den som icke enligt vad förut sägs är underkastad straff efter strafflagen för krigsmakten likväl skall straffas efter lagen, om han medverkar till gärning, vilken utföres av annan, som för gärningen är underkastad straff efter lagen. Den civile, som anstiftar en krigsman till militärt brott eller lämnar honom medhjälp till sådant, blir sålunda underkastad strafflagen för krigsmakten men däremot icke den civile som, därtill anstiftad eller hjälpt av krigsman, själv utför en gärning av ifrågavarande slag. Skulle såväl den civile som krigsmannen vara att anse såsom gärningsmän, blir strafflagen för krigsmakten tillämplig på båda.

På grund av uppställningen av strafflagen för krigsmakten innefattar den föreslagna nya 9 a § endast en bestämning av vilka personer, som genom de nya medverkansreglerna föras in under strafflagen för krigsmakten. De närmare bestämmelserna om medverkansansvarets utformning innehållas däremot i den föreslagna nya 33 a §, till vilken här göres hänvisning.

Anmärkas må slutligen, att de civilpersoner som enligt 9 a § kunna komma att straffas jämlikt strafflagen för krigsmakten likväl icke skola lagföras vid krigsdomstol utan vid allmän domstol. Detta följer av den ändring kommittén föreslagit i 39 § 1:o) lagen om krigsdomstolar.

3 kap.

Om straff efter denna lag,

15 §.

I denna paragraf föreslås till en början den ändring, att vid angivandet av de personer, för vilka de under mom. 6:o) och 7:o) upptagna ämbetsstraffen kunna komma till användning, uttrycket »ämbets- och tjänstemän» skall utbytas mot »dem som innehava befattning varmed följer ämbetsansvar». Ändringen är betingad av den föreslagna nya lydelsen av 2: 15 allmänna strafflagen och av uttryckssättet i det föreslagna nya stadgandet i 28 § SLK. Vidare har, likaledes i överensstämmelse med den för allmänna strafflagen före-

slagna nya terminologien, mistning av ämbete eller tjänst på viss tid erhållit benämningen suspension.

28 §.

Då det för närvarande i 15 § SLK stadgas, att straffarterna avsättning och mistning av ämbete eller tjänst på viss tid skola användas för ämbets- och tjänstemän, är att märka, att dessa båda ämbetsstraff liksom enligt allmänna strafflagen i dess nuvarande lydelse förekomma dels såsom huvudstraff för förbrytelser i den befattning vars förlust ådömes och dels såsom bistraff till straff för andra slags brott. Av de längre fram i strafflagen för krigsmakten innehållna särskilda straffbuden framgår att, såvitt gäller krigsmän, ämbetsstraff såsom huvudstraff endast ifrågakommer för officerare och underofficerare. I övrigt innehåller strafflagen för krigsmakten icke någon närmare bestämning av vad som skall förstås med ämbets- och tjänstemän. Beträffande frågan, i vad mån annan under strafflagen för krigsmakten lydande personal än krigsmän kan erhålla ämbetsstraff såsom huvudstraff, är man därför hänvisad till vad som i sådant hänseende gäller enligt 25 kap. allmänna strafflagen. Likaledes gäller, på sätt framgår av 28 § i dess nuvarande lydelse, att vad i 2: 18 allmänna strafflagen för närvarande föreskrives om vilka personer som skola kunna erhålla ämbetsstraff såsom bistraff även äger tillämpning inom området för strafflagen för krigsmakten.

Enligt allmänna strafflagen i dess nuvarande lydelse kan ämbetsstraff såsom bistraff enligt 2: 18 inträda för flera befattningshavare än som kunna erhålla ämbetsstraff såsom huvudstraff enligt 25 kap. Detta förhållande återverkar även på området för strafflagen för krigsmakten, där det numera torde ha fått en ursprungligen icke avsedd betydelse, såvitt gäller krigsmän. Vissa manskapsbefattningar (överfurirer, högbåtsmän och flaggkorpraler) tillsättas nämligen nu genom konstitutorial, varmed torde följa, att bestämmelserna i 2: 18 allmänna strafflagen äga tillämpning å dem. Ämbetsstraff såsom huvudstraff kan däremot icke ådömas innehavarna av dessa befattningar, eftersom sådant straff, enligt vad förut sagts, icke kan inträda för andra krigsmän än officerare och underofficerare.

Enligt kommitténs förslag till nyreglering av bestämmelserna om ämbetsstraff i allmänna strafflagen skall det icke längre föreligga någon skillnad mellan de personkretsar, som kunna träffas av ämbetsstraff såsom huvudstraff och av ämbetsstraff såsom bistraff. Enhetliga regler härom givas i 25: 12 i förslaget. Enligt denna paragraf förstås med ämbetsman domare, annan statens tjänsteman vilken endast medelst rannsakning och dom kan avsättas från sin syssla samt den som har sådan förtroendesyssla varifrån Konungen må entlediga honom. Därefter förklaras, att vad som sägs om ämbetsman ock skall gälla den som eljest, för stat eller kommun, handhar förvaltningsuppgift eller förrättar tjänst eller tjänsteärende, varmed är förenad arbetsledning eller annan självständig verksamhet, eller ock är satt att biträda vid upprätthållande av allmän ordning eller säkerhet eller vid verkställighet av dom eller annat beslut av myndighet eller delgivning. Samma

lag säges vidare skola vara om den som vid statlig, kommunal eller av Konungen godkänd eller särskilt tillåten inrättning föreståt verksamhet för vård av dem som äro berövade friheten eller för allmän samfärdsel eller är satt att deltaga i vården eller i driften av samfärdseln.

Att göra den sålunda föreslagna bestämningen av vilka som skola vara underkastade ämbetsansvar tillämplig å sådan under strafflagen för krigsmakten lydande personal som icke har ställning av krigsmän möter tydligen icke något hinder. Beträffande krigsmän är förhållandet däremot ett annat. Att i förekommande fall avgöra, huruvida en krigsman finge anses förrätta tjänst eller tjänsteärende, varmed är förenad arbetsledning eller annan självständig verksamhet, skulle icke sällan vara förenat med svårigheter. Denna bestämningsgrund skulle vidare beträffande krigsmän i lägre tjänstegrader medföra, att ämbetsansvarets inträde bleve beroende av arten av de växlande uppdrag och kommenderingar, som vederbörande kunde erhålla i tjänsten. Att vidare låta varje krigsman, som sättes att biträda vid upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, bliva underkastad ämbetsstraff, skulle heller icke låta sig göra, eftersom för sådant ändamål kunna användas även värnpliktiga utan någon militär tjänstegrad, från vilken avsättning eller suspension kan ifrågakomma. Beträffande krigsmän måste därför frågan om området för ämbetsansvaret regleras självständigt i förhållande till de föreslagna nya bestämmelserna i allmänna strafflagen.

Kommittén har därvid funnit, att ämbetsstraff bör kunna ådömas såväl officerare och underofficerare som innehavarna av de fasta underbefälsbefattningar, vilka förut härovan omnämnts. Då emellertid utvecklingen lätt kan komma att medföra förändringar beträffande de sistnämnda befattningarna, vill det förefalla lämpligt att icke i lagtexten uppräkna de manskapsbefattningar det här gäller utan i stället låta detta bliva beroende av Konungens förordnande. För krigsmän föreslås sålunda, att underkastade ämbetsansvar skola vara officerare och underofficerare samt andra krigsmän, som innehava befattning varmed enligt Konungens förordnande följer ämbetsansvar. Kommittén har likväl icke funnit anledning att i sitt förslag införa avsättning eller suspension såsom självständiga straff för den senare kategorien krigsmän annat än med avseende å de i 129 och 130 §§ SLK här nedan upptagna generella tjänstebrotten. Det kan visserligen tänkas, att även beträffande speciella brott avsättning eller suspension borde i likhet med vad som gäller för officerare och underofficerare införas såsom straff för ifrågavarande underbefäl, men kommittén har ansett den särskilda prövningen härav böra ske i samband med den förestående allmänna revisionen av strafflagen för krigsmakten. Under mellantiden kan, såsom här nedan vid 28 a § andra stycket skall närmare beröras, avsättning eller suspension inträda jämlikt nämnda lagrum, varför några egentliga olägenheter i detta hänseende icke torde uppstå.

De bestämmelser, som kommittén sålunda funnit sig böra föreslå rörande ämbetsansvarets utsträckning inom området för strafflagen för krigsmakten, ha funnit sin plats i första stycket av förevarande paragraf. Av det tidigare

innehållet i denna har stadgandet, att om avsättning och suspension skall gälla vad i allmän lag sägs, i form av en hänvisning till 2 kap. allmänna strafflagen upptagits i ett andra stycke av paragrafen, medan återstoden med erforderliga ändringar överförts till nästföljande paragraf.

28 a §.

Första stycket av denna paragraf innehåller en mot stadgandet i föreslagna nya 25: 6 allmänna strafflagen svarande bestämmelse om verkan därav, att den som förskyllt avsättning eller suspension enligt bestämmelse, vari sådant straff finnes särskilt utsatt, icke längre innehar sin tjänst. I så fall, föreskrives här, skall hänsyn därtill tagas vid prövning av frågan huruvida och till vilket mått annat straff som kan följa å brottet må ådömas, och må fängelse intill två år, böter eller disciplinstraff ådömas, ändå att sådant straff eljest ej kunnat följa å brottet. Att fängelsestraffets maximum utsatts, har föranletts av att strafflagen för krigsmakten för åtskilliga tjänsteförbrytelser stadgar fängelsestraff i högst sex månader, vilken övre gräns för fängelsestraffets längd sålunda skall bortfalla i nu ifrågavarande fall. Bestämmelsen innebär vidare, att fängelse skall kunna ådömas, då för en tjänsteförbrytelse jämte avsättning eller suspension icke stadgats annat straff än böter eller disciplinstraff, samt att fängelse eller böter skola kunna komma till användning, då utom avsättning eller suspension endast disciplinstraff eller också intet annat straff blivit stadgat för brottet. Disciplinstraff skall likaledes kunna tillämpas i sistnämnda fall.

Paragrafens andra stycke svarar mot de i föreslagna nya 25: 7 allmänna strafflagen innehållna stadgandena om ådömande av ämbetsstraff vid sidan av andra straff för allmänna brott. Full överensstämmelse med dessa stadganden har emellertid icke kunnat uppnås, eftersom strafflagen för krigsmakten utöver de i allmänna strafflagen förekommande straffarterna även upptager dödsstraff och disciplinstraff. Det föreskrives sålunda till en början, att den som enligt straffbud, vari avsättning eller suspension ej finnes särskilt utsatt, dömes till straffarbete eller svårare straff, tillika skall avsättas. Medan denna påföljd vid dödsstraff är ovillkorlig, skall den som dömes till straffarbete, på samma sätt som enligt föreslagna 25: 7 allmänna strafflagen, därest särskilda skäl det föranleda, kunna bibehållas i tjänsten; i sådant fall skall i stället kunna dömas till suspension. Kommittén har sålunda icke funnit anledning bibehålla den i andra stycket av nuvarande 28 § SLK ingående bestämmelsen, att officer eller underofficer som dömes till straffarbete för brott vilket omförmäles såsom straffbart i strafflagen för krigsmakten, alltid skall avsättas. Beträffande den som förskyllt fängelse, böter eller disciplinstraff föreskrives, i likhet med vad i föreslagna 25: 7 allmänna strafflagen stadgats om den som ådömes fängelse eller böter, att han tillika skall dömas till avsättning eller suspension, därest han genom brottet visat sig ovärdig eller eljest uppenbarligen icke skickad att utöva sin tjänst.

En förutsättning för tillämpning av de nu återgivna bestämmelserna är, att straff ådömes enligt något straffbud, vari avsättning eller suspension ej

finnes särskilt utsatt. Härmed åsyftas, att straffskalan icke skall innehålla sådant straff för den personkategori, vartill i det särskilda fallet den brottslige hör. Om sålunda ett stadgande upptar avsättning eller suspension som straff för officerare eller underofficerare men icke för andra krigsmän med ämbetsansvar (se angående dylika ovan under 28 §), blir det därför möjligt att, för den händelse en krigsman av den senare kategorien förskyller straff enligt stadgandet, ådöma honom avsättning eller suspension enligt 28 a § andra stycket SLK.

I tredje stycket av nu förevarande paragraf föreskrives vidare, i överensstämmelse med vad som föreslagits i 25: 7 andra stycket allmänna strafflagen, att då avsättning eller suspension jämlikt de föregående bestämmelserna ådömes, den förlust den dömde därigenom lider skall beaktas vid bestämmande av annat straff för brottet, varjämte böter eller disciplinstraff, som eljest skolat följa å brottet, kunna bortfalla.

På grund av den nya utformning avsättnings- och suspensionsstraffen erhållit i kommitténs förslag, vilken jämlikt 28 § andra stycket skall gälla även här, bliva bestämmelserna i 28 a § andra och tredje styckena tillämpliga på samtliga den dömdes såväl militära som civila befattningar. Vad personkretsen angår blir 28 a § SLK tillämplig på envar som är underkastad ämbetsansvar och som dömes till straff enligt strafflagen för krigsmakten. Det är därvid utan betydelse, huruvida ämbetsansvaret är grundat i strafflagen för krigsmakten eller i allmänna strafflagen. Den civile befattningshavare, som i denna sin egenskap är underkastad ämbetsansvar enligt allmänna strafflagen och som under militärtjänstgöring begår brott för vilket han dömes till straffarbete enligt strafflagen för krigsmakten, skall sålunda dömas till avsättning från sin civila befattning enligt 28 a § SLK och icke enligt 25: 7 allmänna strafflagen. Omvänt gäller på motsvarande sätt, att en officer, som för ett civilt brott dömes till straffarbete enligt lagrum i allmänna strafflagen, skall avsättas jämlikt 25: 7 allmänna strafflagen utan att 28 a § SLK åberopas. Det sist sagda sammanhänger med att 25 kap. allmänna strafflagen i princip får anses äga tillämpning även å personer, som äro underkastade strafflagen för krigsmakten, i den mån annat icke följer av denna, såsom till exempel beträffande den i 28 § reglerade frågan om vilka krigsmän som äro underkastade ämbetsansvar.

29 §.

Det nuvarande första stycket i denna paragraf, vilket handlar om avsättning eller suspension av officer eller underofficer som ådömes ansvar för tillgreppsbrott, blir överflödigt till följd av bestämmelserna i 28 a § andra stycket och föreslås därför skola utgå.

Det nuvarande andra, blivande första stycket i paragrafen upptager bestämmelser om skiljande från tjänsten genom vederbörande befälhavares försorg av fast anställt manskap, som dömes till allvarligare straff. Eftersom enligt förslagets 28 § vissa manskapsbefattningar tänkas skola bliva förena-

de med ämbetsansvar, föreslås att det nu förevarande stadgandet begränsas till att gälla sådant fast anställt manskap, som icke är underkastat ämbetsansvar. Reglerna om när skiljande från anställningen skall ske ha vidare anpassats till de motsvarande bestämmelserna i 28 a § andra stycket. Vid fängelsestraff skall därför enligt förslaget skiljande från tjänsten kunna ifrågakomma även om straffet ådömts enligt annat lagrum än 8 kap. allmänna strafflagen. Liksom förut skall emellertid ringare straff än fängelse icke enligt detta stycke av paragrafen kunna medföra befogenhet för befälhavaren att skilja den dömde från anställningen.

Paragrafens sista stycke innehåller för närvarande bestämmelser om avsättning av officerare och underofficerare samt skiljande från tjänsten av fast anställt manskap vid vissa fall av upprepad brottslighet, som icke träffas av något av de föregående stadgandena. I vad gäller officerare och underofficerare liksom manskap med ämbetsansvar bliva dylika bestämmelser icke längre erforderliga vid sidan av 28 a § andra stycket i förslaget. Stadgandet i fråga har därför inskränkts till att avse endast manskap utan ämbetsansvar, varjämte den sista meningen med föreskrift om tioårspreskription av tidigare undergången bestraffnings inverkan ansetts kunna utgå såsom saknande praktisk betydelse för den kategori, stadgandet sålunda uteslutande kommer att gälla.

32 §.

Denna paragraf innehåller för närvarande en hänvisning till vad särskilt är stadgat om att i vissa fall villkorlig dom må brukas vid tillämpning av strafflagen för krigsmakten. Härmed åsyftas den i 26 § lagen om villkorlig dom den 22 juni 1939 innehållna bestämmelsen att villkorlig dom ej må meddelas i fråga om brott, för vilket straff är utsatt i strafflagen för krigsmakten, dock att villkorlig dom må beviljas beträffande brott mot 8 kap. i nämnda lag, där den tilltalade förskyller fängelse eller straffarbete. Denna inskränkning av möjligheten att tillämpa villkorlig dom för brott mot strafflagen för krigsmakten är grundad i de stränga krav, som måste ställas på upprätthållandet av disciplinen inom krigsmakten. Den nuvarande ordningen, enligt vilken avgörande för frågan om villkorlig dom skall få tillämpas för ett krigslagsbrott är huruvida straff för brottet finnes utsatt i strafflagen för krigsmakten eller i sådant hänseende göres hänvisning till allmän lag, är emellertid föga rationell. De synpunkter som varit bestämmande för straffbestämmelsernas fördelning mellan strafflagen för krigsmakten och allmän lag ha nämligen ofta icke någon beröring med frågan huruvida de olika brotten lämpa sig för användande av villkorlig dom eller ej. Icke sällan blir därför resultatet av den uppställda regeln mindre tillfredsställande. Beträffande exempelvis brott enligt 129 § SLK är förhållandet sålunda, att villkorlig dom kan tillämpas för officerare och underofficerare men däremot är utesluten, då den felande tillhör manskapet. Även om dylika oegentligheter avlägsnas, kan emellertid ifrågasättas huruvida det är nödvändigt att

upprätthålla ett absolut förbud mot tillämpning av villkorlig dom vid brott av utpräglat militär karaktär. Redan 1922 års krigslagstiftningssakkunniga föreslogo i sitt år 1923 framlagda betänkande med förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten m. m. undanröjande av detta förbud, vilket enligt de sakkunnigas mening kunde ersättas med domstolarnas allmänna skyldighet att vid sin prövning undersöka, huruvida i det givna fallet hinder ur disciplinär synpunkt kunde anses möta mot en tillämpning av villkorlig dom (SOU 1923: 78 s. 133). Även straffrättskommittén har funnit detta vara den mest tillfredsställande lösningen av frågan och föreslår därför, att det i 26 § lagen om villkorlig dom innehållna stadgandet om inskränkning av möjligheten att använda villkorlig dom för brott mot strafflagen för krigsmakten skall upphävas, och att i stället i 32 § SLK föreskrives, att vid tillämpning av strafflagen för krigsmakten villkorlig dom må brukas, där det kan ske utan fara för krigslydnaden eller ordningen inom krigsmakten. Dock synes det icke förenligt med den nu gällande ordningen att villkorligt anstånd meddelas med verkställighet av disciplinstraff eller att villkorligt anstånd med straffs ådömande tillämpas ifall brott finnes förskylla disciplinstraff. Kommittén föreslår därför, att villkorlig dom ej må meddelas i fråga om disciplinstraff.

4 kap.

Om vissa allmänna grunder för straffbarhet, straffens tillämpning och skadestånd.

33 §.

I denna paragrafs tredje stycke har den tidigare hänvisningen till allmänna strafflagens bestämmelser om delaktighet i brott bortfallit, i det att detta ämne utbrutits till särskild behandling i den nya 33 a §. Däremot har hänvisningen till allmän lag utvidgats till att omfatta även de föreslagna nya bestämmelserna om straff för förberedelse till brott i 3: 2 allmänna strafflagen. Dessa innebära, att med straff belagts vissa slag av förberedelse till gärning, vid vilken lagen utsätter straff för försök eller varå kan följa straffarbete på närmare angiven längre tid. Om straffet för förberedelsen stadgas bl. a., att detta skall sättas under vad som bort följa å den fullbordade gärningen. Möjlighet har sålunda givits även att låta straffet stanna vid böter. Vid sådant förhållande bör inom området för strafflagen för krigsmakten straffet för förberedelse även kunna bliva disciplinstraff, därest den brottslige är någon, beträffande vilken denna straffart kan komma till användning. Även ett stadgande härom har därför tillagts i förevarande stycke av 33 § SLK. Då samma möjlighet att tillgripa disciplinstraff icke bör anses utesluten vid tillämpningen av de övriga i allmänna strafflagen innehållna regler om straffreduktion, till vilka 33 § tredje stycket SLK hänvisar, har åt stadgandet i fråga givits den generella utformningen, att då straff må nedsättas under vad som föreskrives i särskilt straffbud, skall kunna dömas till disciplinstraff.

Anmärkas må, att processlagberedningen i sitt förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m. (SOU 1944: 9 s. 148, jfr SOU 1944: 10 s. 373) föreslagit vissa ändringar i denna liksom andra paragrafer. Dessa ändringar ha icke kunnat här iakttagas.

I paragrafens fjärde stycke har inryckts en hänvisning till de föreslagna nya bestämmelserna om förverkande i 2: 18—20 allmänna strafflagen. Vidare har i det här innehållna stadgandet om fritagande av befälhavare å krigsmaktens fartyg från skyldigheten att ersätta skada till följd av förseelse vid fartygets manövrering eller navigering, vilket stadgandes tillämplighet för närvarande är begränsat till förseelser enligt 130 § SLK som icke förskylla svårare straff än disciplinstraff, företagits den ändringen, att hänvisningen till 130 § borttagits under bibehållande av villkoret att förseelsen icke får förskylla svårare straff än disciplinstraff. Anledningen härtill är, att i kommitténs förslag 131 § SLK ändrats därhän att 130 § icke längre skall tillämpas i konkurrens med andra lagrum mot vilka kan brytas genom åsidosättande av tjänsteplikt, men att i dylika fall straffet ändock skall kunna bestämmas till disciplinstraff.

33 a §.

Genom denna paragraf göras de föreslagna nya bestämmelserna om fleras medverkan till brott i 3: 3 och 4 allmänna strafflagen tillämpliga även inom området för strafflagen för krigsmakten. I 3: 3 föreskrives, att om flera medverkat till gärning som i lag är belagd med straff, vad som stadgas om straff skall äga tillämpning ej blott å den som utfört gärningen utan jämväl å annan som främjat denna med råd eller dåd. Den som ej är att anse såsom gärningsman skall, om han förmått annan till utförandet, dömas för anstiftan till brottet och eljest för medhjälp därtill. Envar medverkande skall bedömas efter det uppsåt eller den oaktsamhet som ligger honom till last. Straff som är stadgat för gärning av syssloman, gäldenär eller annan i särskild ställning skall ock drabba den som jämte honom medverkat till gärningen. Vad i paragrafen sägs skall ej gälla, där annat följer av vad för särskilda fall är stadgat. I 3: 4 stadgas härefter, att om någon medverkat i väsentligt mindre mån än annan, förmåtts att medverka genom tvång, svek eller missbruk av hans ungdom, oförstånd eller beroende ställning eller frivilligt gjort vad i hans förmåga stått för att hindra gärningens fullbordan eller verkningar, straff skall kunna nedsättas under vad eljest bort följa å gärningen, och att i ringa fall till straff ej skall dömas. Vidare säges, att samma lag skall vara, då fråga är att straffbud, som avser gärning av någon i särskild ställning, skall tillämpas på annan än denne.

De nu återgivna reglerna skola sålunda enligt 33 a § SLK gälla även vid fall av fleras medverkan till brott mot strafflagen för krigsmakten. Paragrafen har avseende såväl å medverkan av krigsmän och andra personer, vilka redan på grund av sin egen ställning äro underkastade straff efter

strafflagen för krigsmakten, som å medverkan av civilpersoner som stå utanför denna lag. Av den föreslagna 9 a § SLK framgår emellertid, att såvitt gäller den sistnämnda kategorien medverkande straff enligt strafflagen för krigsmakten icke skall kunna inträda i andra fall än då till brottet finnes någon gärningsman, som på grund av sin egen ställning är underkastad straff enligt lagen. Den civilperson som exempelvis anstiftar en krigsman till rymning skall sålunda straffas enligt det för krigsmannen tillämpliga lagrummet i strafflagen för krigsmakten och icke såsom för närvarande enligt det till upphävande föreslagna stadgandet i 8: 16 allmänna strafflagen. Om däremot en krigsman anstiftar en civilperson att misshandla annan krigsman, kan anstiftaren bliva att straffa efter tillämpligt lagrum i 7 kap. SLK medan åter civilpersonen icke skall straffas annat än efter allmänna strafflagens bestämmelser om misshandelsbrott i 14 eller eventuellt 10 kap.

Då medverkan till brott blir att straffa efter strafflagen för krigsmakten, skall straffskalan i det för gärningsmannen tillämpliga stadgandet i denna gälla även för annan medverkande. Upptar lagrummet olika straffskalor för officerare och underofficerare, å ena, samt manskap, å andra sidan, skall för varje medverkande straffet utmätas efter den straffskala som uppställts för den kategori han tillhör. Den menige som medverkat till en officers brott kommer sålunda icke härigenom upp i en högre straffskala än om han själv skulle ha utfört brottet. Beträffande civilpersoner, som endast till följd av stadgandet i den föreslagna nya 9 a § bliva underkastade medverkansansvar enligt strafflagen för krigsmakten, gäller till följd av 30 § SLK att de bliva hänförliga under samma straffskalor, som fastställts för manskap. Därvid är dock, enligt vad i 33 a § vidare säges, att iakttaga att de i stället för disciplinstraff skola dömas till böter. I fråga om civila medverkande är ytterligare att framhålla, att bestämmelsen i sista punkten av föreslagna 3: 4 allmänna strafflagen kommer att medgiva domaren möjlighet att nedsätta straffet under vad eljest bort följa å gärningen enligt strafflagen för krigsmakten och att i ringa fall icke döma till straff. Framhållas må i detta sammanhang vidare, att med den av kommittén föreslagna lydelsen av 39 § lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes sådana medverkande till militära brott, om vilka nu är fråga, icke skola dömas av krigsdomstol utan av allmän domstol.

Från de allmänna medverkansreglerna i föreslagna nya 3: 3 och 4 allmänna strafflagen har såvitt gäller ämbetsbrotten gjorts det undantaget, att enligt 25: 11 i förslaget för medverkan till de lindrigaste ämbetsbrotten, d. v. s. tjänstefel enligt 25: 5, endast den kan straffas, som därigenom även själv åsidosatt tjänsteplikt. Samma skäl, som föranlett detta stadgande, tala för att motsvarande regel uppställes beträffande de mot tjänstefelen i 25: 5 allmänna strafflagen närmast svarande lindrigaste brotten mot militär tjänsteplikt. I ett andra stycke i 33 a § SLK har därför föreskrivits, att för medverkan till gärning, varom i 130 § sägs, må dömas allenast den som därigenom åsidosatt tjänsteplikt.

Liksom allmänna strafflagen kommer strafflagen för krigsmakten att upptaga en del specialbestämmelser om straff för medverkan. Sådana lagrum i vilka specialbestämmelserna ansetts böra kvarstå äro 51, 57, 62, 73, 74, 144, och 145 §§ SLK.

34 §.

Mellan nuvarande andra och tredje styckena i förevarande paragraf har inskjutits ett nytt stycke, som föranletts av att i föreslagna nya 4: 7 allmänna strafflagen föreskrivits, att till böter jämlikt 25: 1—5 samma lag ej må dömas, där den brottslige för annat brott förskyllt avsättning eller suspension och sådant straff prövas vara tillfyllest. Motsvarande regel synes nämligen böra gälla även beträffande böter eller disciplinstraff för brott mot militär tjänsteplikt. Här har därför inryckts ett dylikt stadgande, vilket utsträckts att omfatta ej blott de generella tjänstebrotten i 129 och 130 §§ SLK utan alla brott för vilka straff finnes utsatt i denna lag.

Det nuvarande fjärde stycket i paragrafen föreslås skola utgå, beroende på att det här upptagna stadgandet fått sin motsvarighet i den föreslagna nya 94 a §.

47 §.

I denna paragraf stadgas för närvarande, att i fråga om viss tid för åtal av brott och för verkställighet av utslag skall gälla vad i allmän lag är föreskrivet och att i dessa fall disciplinstraff anses lika med fängelse enligt allmän lag.

Enligt kommitténs förslag till ändringar i allmänna strafflagen skola bestämmelserna om preskription av straff för ämbetsbrott i 5: 15 ändras, med påföljd bl. a. att de komma att hänvisa till särskilt angivna lagrum i det nya 25 kap. allmänna strafflagen. Detta nödvändiggör att i strafflagen för krigsmakten beträffande ämbetsbrott införes en självständig preskriptionsregel. Här har därför i anslutning till vad som föreslagits i nya 5: 15 allmänna strafflagen tillagts en bestämmelse, att för brott, som är belagt med avsättning eller suspension, tiden för åtalspreskription icke i något fall understiger fem år. Detta stadgande avser tydligen endast brott mot straffbud, vari avsättning eller suspension finnes särskilt utsatt, och sålunda icke alla brott för vilka avsättning eller suspension kan ådömas enligt föreslagna nya 28 a § andra stycket SLK. Beträffande stadganden, vilka endast för vissa kategorier brottsliga upptaga avsättning och suspension som straff, gäller den här meddelade särskilda preskriptionsregeln endast, där den brottslige tillhör en sådan kategori.

ANDRA DELEN.

Om särskilda brott.

5 kap.

Om rymning och olovligt undanhållande.

56 §.

I denna paragraf har i anslutning till ändringarna i 15 och 28 §§ uttrycket »ämbets- eller tjänsteman» utbytts mot »underkastad ämbetsansvar».

58 §.

I förevarande paragraf har endast gjorts den ändringen, att i anslutning till den nya lydelsen av 15 § SLK uttrycket »mistning av ämbete eller tjänst på viss tid» utbytts mot »suspension» samt, i anslutning till terminologien i föreslagna nya 11: 5 allmänna strafflagen, ordet »uppenbara» mot »avslöja».

59 §.

I denna paragraf stadgas för närvarande straff dels för krigsman, som genom stympning eller annorledes uppsåtligen gör sig oduglig till uppfyllande av tjänstgöringsskyldighet, dels ock för krigsman, som söker undandraga sig tjänstgöringsskyldighet genom att föregiva sjukdom eller genom annat svikligt förfarande.

De gärningar, om vilka här är fråga, framstå såsom kränkningar av den allmänna medborgerliga plikten att göra militärtjänst och kunna begås även av personer, som ännu icke uppnått värnpliktsåldern och följaktligen icke äro underkastade straff efter strafflagen för krigsmakten. I nuvarande 8: 15 allmänna strafflagen finnes därför också en för sådana fall avsedd straffbestämmelse, som emellertid är begränsad till att gälla den som genom stympning eller annorledes uppsåtligen gör sig oduglig till uppfyllande av den tjänstgöringsskyldighet vid krigsmakten, som skolat av honom fullgöras.

I förslaget till ändringar i allmänna strafflagen har kommittén i 9: 8 upptagit ett vidsträcktare stadgande om straff för vad som i förslaget benämnes krigstjänstsvek och vartill hänförts dels det fall, att någon genom stympning eller annorledes gör sig oduglig, för längre eller kortare tid, till den tjänstgöring vid krigsmakten eller eljest för rikets försvar, som skolat av honom fullgöras, och dels det fall att någon undandrager sig sådan tjänstgöringsskyldighet genom att föregiva sjukdom eller medelst annat vilseledande. I 9: 9 följer därefter en bestämmelse om straff för försök till bl. a. brott, som i 9: 8 sägs.

I anslutning härtill har kommittén (SOU 1944: 69 s. 163 f.) uttalat, att innehållet i 59 § SLK borde kunna begränsas till en hänvisning till allmän lag; brottet borde nämligen bestraffas efter allmän lag men, om det förövats

av krigsman, bedömas av krigsdomstol. I det nu förevarande förslaget till ändringar i strafflagen för krigsmakten föreskrives emellertid i 127 §, att om någon som lyder under strafflagen för krigsmakten begår brott som omförmäles i 8 eller 9 kap. allmänna strafflagen, han skall straffas efter allmän lag, dock att disciplinstraff må ådömas i stället för böter. Genom denna bestämmelse hänföres krigstjänstsvek av krigsman under krigsdomstol. Till följd härav blir 59 § SLK helt överflödig och föreslås därför skola utgå.

61 §.

Innehållet i denna paragraf påverkas av upphävandet av 59 §. Enligt 61 § skall nämligen bl. a. vad i 59 § stadgas i tillämpliga delar gälla även beträffande vissa personer, som icke äro krigsmän, framför allt värnpliktiga, som icke fullgöra tjänstgöring vid krigsmakten. Vad 61 § sålunda innehåller som hänför sig till 59 § finner kommittén kunna upphävas utan att någon motsvarande annan föreskrift sättes i stället. Följden av denna ändring blir, att här avsedda personer för nu ifrågavarande brott skola lagföras vid allmän domstol i stället för vid krigsdomstol. Vidare har sista meningen i 61 § omskrivits till följd av att det där förekommande uttrycket ämbets- och tjänstemän i anslutning till den i 15 och 28 §§ föreslagna nya terminologien måst ersättas med en hänvisning till dem som äro underkastade ämbetsansvar.

6 kap.

Om myteri och olovliga sammankomster.

Rubriken till detta kapitel lyder för närvarande: »Om uppror, upplopp och olovliga sammankomster». Orden uppror och upplopp ansluta sig därvid till brottsbeteckningarna i nuvarande 10 kap. allmänna strafflagen. I förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten har emellertid det brott, som för närvarande benämnes uppror, i stället betecknats såsom upplopp och under denna beteckning sammanförts med huvuddelen av den brottslighet, som redan nu benämnes upplopp. Vidare har i det nu ifrågavarande förslaget till ändringar i strafflagen för krigsmakten, på sätt av det följande framgår, införts beteckningen myteri för det brott av krigsmän, som närmast motsvarar upplopp enligt de föreslagna nya stadgandena i allmänna strafflagen. På grund härav har nu förevarande kapitels rubrik ändrats till »Om myteri och olovliga sammankomster».

62—65 §§.

I dessa paragrafer straffbelägges för närvarande vad som i dem betecknas såsom krigsfolks uppror mot förman. Brottsbeskrivningarna i 62—64 §§ äro därvid anpassade efter bestämmelserna om uppror i nuvarande 10: 7—9 allmänna strafflagen, medan 65 § SLK innehåller ett stadgande om straff-

skärpning för det fall, att krigsfolk gör uppror i sjönöd eller vid annat tillfälle, då brott mot krigslydnaden medför större fara.

I förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten motsvaras bestämmelserna i nuvarande 10: 7—9 allmänna strafflagen av de i 11: 1 innehållna stadgandena om upplopp. I första stycket av 11: 1 säges, att om folksamling stör allmän ordning genom att ådagalägga uppsåt att sätta sig upp mot myndighet, öva våld å person eller egendom eller begå annat dylikt brott, deltagare som anslutit sig till folksamlingens förehavande skall för upplopp dömas till straffarbete i högst fyra år eller fängelse, dock att straffet för den som under uppploppets fortgång avlägsnar sig må nedsättas till böter. I paragrafens andra stycke stadgas, att var som med råd eller dåd leder upplopp eller förmår annan att deltaga däri, för upplopp skall dömas till straffarbete i högst sex år eller, där brottet är grovt, från och med två till och med tio år samt att samma lag skall vara för deltagare i upplopp, som med uppsåt att främja detta övar våld å person eller egendom eller begår annat dylikt brott; om å detta enligt lag kan följa straffarbete, skall 4 kap. allmänna strafflagen äga tillämpning.

I likhet med vad som för närvarande är förhållandet med avseende å brotten i 10: 7—9 allmänna strafflagen böra tydligen i strafflagen för krigsmakten finnas bestämmelser för vad som inom krigsmakten motsvarar upplopp i föreslagna nya 11: 1 allmänna strafflagen. Dessa ha funnit sin plats i den föreslagna nya 62 § SLK, vilken är avsedd att ersätta nuvarande 62—65 §§. För det brott, varom här är fråga, föreslår kommittén benämningen myteri. Paragrafen är uppställd i närmaste överensstämmelse med föreslagna nya 11: 1 allmänna strafflagen. Eftersom fråga endast är om förhållandena inom krigsmakten, har emellertid brottsbeskrivningen i första stycket inskränkts till att avse det fall, att samling av krigsfolk ådagalägger uppsåt att sätta sig upp mot förman. Något särskilt stadgande om det fall, att krigsfolk stör ordningen inom krigsmakten genom att ådagalägga uppsåt att öva våld å person eller egendom eller begå annat dylikt brott, synes icke vara erforderligt, eftersom dessa situationer enligt sakens natur snabbt måste antagas övergå till ådagaläggande även av uppsåt att sätta sig upp mot förman. Fall som icke bliva hänförliga till myteri kunna ofta vara straffbara enligt stadgandena om straff för lydnadsbrott eller eventuellt andra bestämmelser om brott mot militär tjänsteplikt. Privilegiationen i nya 11: 1 allmänna strafflagen för den som under uppploppets fortgång avlägsnar sig har erhållit en annan formulering beträffande myteriet, eftersom den militära tjänsteplikten lätt kan tänkas utgöra hinder för deltagare i myteri att avlägsna sig från platsen för detta. Därför föreslås ett stadgande av innehåll, att straffet för den som under myteriets fortgång upphör att deltaga däri skall kunna nedsättas till disciplinstraff. I motsats till den i 62 § SLK nu upptagna privilegiationen för synnerligen mildrande omständigheter har den föreslagna icke begränsats till att gälla den som hör till manskapet. De i andra stycket angivna fall, då straffskärpning skall inträda, äro däremot identiska med dem i 11: 1. I fråga om straffsatserna är först att märka, att i det nyssnämnda privilegiations-

fallet straffet icke är böter utan disciplinstraff; någon motsvarighet till den detaljerade bestämmelsen om dettas minimum i sista meningen av nuvarande 62 § SLK har icke ansetts erforderlig. Vidare har straffskalan för de mest kvalificerade av fallen i andra stycket utvidgats till att omfatta även straffarbete på livstid. Med hänsyn härtill har det icke blivit behov av några bestämmelser för särskilt elakartade fall av myteri. Icke blott 63 och 64 §§ utan även 65 § SLK i dess nuvarande lydelse ha sålunda kunnat utgå.

66 §.

Enligt såväl gällande lag som den föreslagna nya lagstiftningen skall krigsman som sätter sig upp mot annan offentlig myndighet än förman straffas enligt tillämpligt lagrum i allmän lag. I 66 § SLK stadgas emellertid härifrån det undantag, att krigsman som med väpnad hand deltager i uppror mot sådan myndighet skall dömas till straff som för uppror mot förman finnes bestämt. Med hänsyn till de föreslagna nya brottsbeteckningarna i 11: 1 allmänna strafflagen och 62 § SLK föreslås lydelsen av nu förevarande paragraf ändrad sålunda, att däri föreskrives, att krigsman som med väpnad hand deltager i upplopp skall straffas som i 62 § sägs, ändå att myteri ej föreligger. Straffet skall alltså utmätas efter 62 § men brottet betecknas upplopp.

I anslutning till vad som sagts under 9 a och 33 a §§ må framhållas, att i denna paragraf är fråga om en rent personlig bestraffningsregel för krigsman som deltager i upplopp. Någon återverkan härav på civila deltagare i upploppet skall därför icke äga rum. Dessa bliva följaktligen icke underkastade straff efter strafflagen för krigsmakten med anledning av att en eller flera krigsmän äro inblandade.

67 §.

Denna paragraf innehåller för närvarande två mot nuvarande 10: 10 allmänna strafflagen svarande bestämmelser om att upprorsman, vilken dräper den som uppror stilla vill, skall dömas till straffarbete på livstid, och om att upprorsman som dräpes skall ligga ogill. I förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten saknar den förra bestämmelsen motsvarighet, medan den senare återfinnes under mom. 3 i övergångsbestämmelserna i form av ett stadgande, att deltagare i upplopp som varder dräpen skall ligga ogill. Till bibehållande av överensstämmelsen med allmän lag föreslås därför, att i 67 § SLK första stycket skall utgå och i andra stycket stadgas, att deltagare i myteri eller upplopp som varder dräpen skall ligga ogill.

68 §.

I denna paragraf straffas för närvarande under hänvisning till allmän lag den som muntligen inför samlat krigsfolk eller i skrift, den han bland krigsfolket utspritt eller utsprida låtit, uppmanat eller annorledes försökt förleda till uppror, medan 71 § innehåller bestämmelser om straff för den som

på enahanda sätt sökt förleda till ohörsamhet mot förmans eller överordnads befallningar i tjänsten eller sökt upphetsa till ovilja mot krigstjänsten. Båda de ifrågavarande stadgandena äro att sätta i relation till nuvarande 10: 14 allmänna strafflagen med dess närstående brottsbeskrivningar. Sistnämnda lagrum har i förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten ersatts av 11: 4. Där stadgas, att var som, muntligen inför menighet eller folksamling, i skrift som sprides eller utlämnas för spridning eller i annat meddelande till allmänheten, genom uppmaning, prisande av brottslig gärning eller annorledes söker förleda till brott eller till svikande av medborgerlig skyldighet eller till ohörsamhet mot myndighet, skall för uppvigling dömas till böter eller fängelse. Sökte han förleda till brott, varå enligt lag kan följa straffarbete, må till straffarbete i högst fyra år dömas. Är den skyldige i följd av uppmaningen förfallen till straff för förberedelse eller medverkan till brott, skall vad i 4 kap. allmänna strafflagen stadgas gälla.

Till vad sålunda föreslagits har här innehållet i nuvarande 68 och 71 §§ SLK anpassats, i det att båda ersatts av nya bestämmelser i 68 §. Dessa avse, att någon genom samma tillvägagångssätt beträffande krigsfolk, som i nya 11: 4 sägs beträffande menighet, folksamling eller allmänheten, söker förleda till myteri, upplopp eller ohörsamhet mot förmans eller överordnads befallningar i tjänsten eller söker upphetsa till ovilja mot krigstjänsten. Angående straffet hänvisas till vad i allmän lag är stadgat för uppvigling, dock att i stället för böter må dömas till disciplinstraff. Kommittén har ej funnit tillräckliga skäl tala för att här upptaga en föreskrift, svarande mot stadgandet i nuvarande 68 § att vid bestämmande efter allmän lag av straffet för försök att förleda krigsfolk till uppror brottet skall anses hava skett under försvårande omständigheter.

De nuvarande 68 och 71 §§ innehålla båda ett andra stycke, vari utspridande av annans skrift likställes med utspridande av egen skrift. Detta stadgande liksom motsvarande bestämmelse i nuvarande 10: 14 allmänna strafflagen blir överflödigt, enär åt den nya brottsbeskrivningen givits en sådan utformning, att den är tillämplig oavsett huruvida den som sprider eller för spridning utlämnar skriften själv författat denna.

69 §.

I denna paragraf, som straffbelägger underlåtenhet att avslöja stämpling till vad som för närvarande benämnes uppror, har skett den ändring att ordet »uppror» utbytts mot »myteri eller upplopp», varjämte genom inskjutande av orden »bland krigsfolk» klargjorts att fråga skall vara om stämpling bland krigsmän. Paragrafen torde nämligen icke heller för närvarande avse andra stämplingar än sådana vari krigsmän äro inblandade, ehuru detta icke blivit uttryckligen sagt. Vidare har i anslutning till uttryckssättet i den närstående föreslagna nya 11: 5 allmänna strafflagen i stället för ordet »uppenbarar» insatts »avslöjar».

70 §.

I förevarande paragraf stadgas för närvarande straff för det fall att krigsfolk samlar sig tillhopa och stör lugnet och ordningen inom krigsmakten utan att dock ådagalägga uppsåt att sätta sig upp mot förman samt på förmans befallning ej skingrar sig utan visar trotsighet däremot. Paragrafen svarar mot nuvarande 10: 13 i allmänna strafflagen, vari samma brott beskrives, dock att i stället för krigsfolk talas om folkmängd, i stället för lugnet eller ordningen inom krigsmakten om lugnet eller allmänna ordningen samt i stället för förman om offentlig myndighet. På båda ställena benämnes brottet upplopp. Normalstraffet är i 70 § SLK för anstiftare eller anförare straffarbete från och med ett till och med tre år och för annan deltagare fängelse i högst sex månader samt i 10: 13 allmänna strafflagen för anstiftare och anförare straffarbete i högst ett år och för annan deltagare böter. I förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten har till upplopp i 11: 1 hänförts dels vad som för närvarande betecknas såsom uppror, dels ock de allvarligaste fallen av den brottslighet, som för närvarande behandlas i 10: 13, i det nämligen 11: 1 även för den händelse, att folksamling stör allmän ordning genom att ådagalägga uppsåt att öva våld å person eller egendom eller begå annat dylikt brott, stadgar straff för anslutning till folksamlingens förehavande. I övrigt motsvaras nuvarande 10: 13 i förslaget av 11: 2, som stadgar straff för det fall att deltagare i folksamling som stör allmän ordning underlåter att efterkomma för ordningens upprätthållande meddelad befallning eller inträngер på område som för sådant ändamål fridlysts eller avspärrats, allt utan att gärningen är att anse såsom upplopp enligt 11: 1. Brottet benämnes ohörsamhet mot ordningsmakten och straffet är, utan att åtskillnad göres mellan anstiftare eller anförare och annan deltagare, bestämt till böter eller fängelse. Vid bedömandet av vilken återverkan denna uppdelning av nuvarande 10: 13 allmänna strafflagen bör få på 70 § SLK är till en början att märka, att de kvalificerade fall, som nu från 10: 13 överförts till 11: 1, på sätt under 62—65 §§ här ovan framhållits icke synas erfordra några särskilda bestämmelser i strafflagen för krigsmakten. Motsvarigheten till ohörsamhet mot ordningsmakten i nya 11: 2 allmänna strafflagen täckes för krigsmaktens del av 79 § SLK, som bestraffar underlåtenhet att efterkomma överordnads i särskilda fall meddelade förskrifter i vad som rör allmän ordning eller ordningen inom krigsmakten. Hela 70 § SLK föreslås därför kunna utgå.

71 §.

Förevarande paragraf föreslås skola uppgå i 68 §, på sätt under denna omtalats.

72 §.

Denna paragraf, som straffbelägger utspridandet vid trupp eller å flottans fartyg av indragen skrift, innehåller för närvarande i sista meningen en

bestämmelse om straffhöjning för det fall att brottet sker vid tillfälle som i 65 § sägs. I sistnämnda paragraf, som enligt vad härovan sagts föreslås skola utgå, talas om sjönöd eller annat tillfälle, då brott mot krigslydnaden medför större fara. Att i det sammanhang, varom i 72 § är fråga, särskilt uppmärksamma sjönöd, vill synas mindre praktiskt, varför den till följd av upphävandet av 65 § nödvändiga ändringen av 72 § begränsats till den allmänna hänvisningen till tillfälle, då brott mot krigslydnaden medför större fara.

73 §.

I förevarande paragraf har icke företagits annan ändring än att i paragrafens sista stycke orden »mistning av ämbete eller tjänst på viss tid» utbytts mot »suspension» samt »uppror, upplopp» mot »myteri».

75 §.

I denna paragraf har hänvisningen till de upphävda stadgandena i 63, 64, 65 och 70 §§ utgått, varjämte orden »uppror, upplopp» utbytts mot »myteri».

7 kap.

Om brott mot krigslydnaden och missbruk av förmanskap; så ock om misshandel och förolämpningar samt om annat oskickligt uppförande.

78 §.

I förevarande paragraf har uttrycket »ämbets- eller tjänsteman» i överensstämmelse med vad som skett i 15 § m. fl. förut behandlade paragrafer utbytts mot »underkastad ämbetsansvar», varjämte hänvisningen till nuvarande 25: 16 och 17 allmänna strafflagen ersatts med en hänvisning till de däremot svarande nya lagrummen 25: 1, 2 och 5.

79 §.

Begränsningen av det i denna paragraf förekommande fängelsestraffets maximum till sex månader har borttagits, enär någon motsvarande inskränkning av straffskalan icke finnes i föreslagna nya 11: 2 allmänna strafflagen, som behandlar det närmast jämförliga brottet ohörsamhet mot ordningsmakten.

Anmärkas må att, på sätt under 70 § angivits, en del av den brottslighet som för närvarande bestraffas enligt sistnämnda paragraf i framtiden kommer att hänföras under 79 §, vilken därför icke bör upptaga en alltför snäv straffskala.

80 §.

I förevarande paragraf stadgas för närvarande straff för krigsman, som gör våld eller annan misshandel å överordnad krigsman i ämbets- eller

tjänsteärende eller för att honom till någon ämbets- eller tjänsteåtgärd tvinga eller därifrån hindra eller å honom för sådan åtgärd hämnas. Brottsbeskrivningen överensstämmer med den i nuvarande 10: 1 allmänna strafflagen, som handlar om våld eller annan misshandel å ämbetsman. Straffet är i sistnämnda lagrum straffarbete i högst fyra år eller vid synnerligen mildrande omständigheter fängelse i högst ett år eller böter, dock ej under tio dagsböter. För våld å lägre befattningshavare än de i 10: 1 avsedda är straffet enligt 10: 5 straffarbete i högst två år, fängelse i högst sex månader eller vid synnerligen mildrande omständigheter böter. Enligt 80 § SLK är straffet, om den våldförde är officer eller underofficer, straffarbete i högst fyra år och, om han tillhör manskapet, straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader, dock att vid synnerligen mildrande omständigheter må dömas, om den våldförde är officer eller underofficer, till fängelse och, om han tillhör manskapet, till sträng arrest i minst tre dagar, skärpt arrest i minst fem dagar eller vaktarrest i minst tio dagar. Dessutom finnes i paragrafens andra stycke en bestämmelse om straffhöjning för det fall att brottet sker under sjönöd eller eljest vid tillfälle, då brott mot krigslydnaden medför större fara.

I förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten har 10: 1 allmänna strafflagen erhållit ny lydelse, därvid brottsbeskrivningen blivit, att någon med våld eller med hot som innebär trängande fara förgriper sig å ämbetsman i tjänsteutövning eller för att tvinga honom till tjänsteåtgärd, hindra honom därifrån eller hämnas därför. Straffet är straffarbete i högst fyra år eller fängelse; är brottet ringa, skall straffet dock vara böter. Kan å gärningen eljest enligt lag följa straffarbete, skall gälla vad i 4 kap. allmänna strafflagen stadgas.

Med anledning av den sålunda föreslagna ändringen i 10: 1 allmänna strafflagen har brottsbeskrivningen i 80 § SLK anpassats till överensstämmelse med det förra lagrummet i dess nya lydelse. Det må emellertid framhållas, att begreppet överordnad enligt strafflagen för krigsmakten omfattar även andra än befattningshavare med ämbetsansvar och att med tjänsteutövning här alltså åsyftas utövning av tjänst oberoende av om den är förenad med ämbetsansvar. Straffet i 80 § SLK finner kommittén vidare böra anpassas till straffskalan i allmänna strafflagen med den modifikation att disciplinstraff skall ådömas i stället för böter. Härigenom kommer olikheten i straffskalor för det fall att den våldförde är officer eller underofficer och det fall att han tillhör manskapet att bortfalla. Detta överensstämmer med att straffskyddet i nya 10: 1 enligt bestämmelser i paragrafens andra stycke utsträckts till att omfatta alla befattningshavare som äro underkastade ämbetsansvar utan att, på sätt enligt nuvarande 10: 5 är förhållandet, en lägre straffskala uppställts för våldförande av vissa lägre befattningshavare. Att i de följande paragraferna i strafflagen för krigsmakten borttaga varje uppdelning av straffskalor efter den förorättades högre eller lägre ställning skulle emellertid innebära ett alltför kraftigt ingrepp i det nuvarande systemet för att kunna verkställas i detta sammanhang. Föreskriften i nya 10: 1 allmänna

strafflagen, att då å gärningen eljest enligt lag kan följa straffarbete, vad i 4 kap. allmänna strafflagen stadgas skall gälla, föreslås erhålla en motsvarighet i en ny 94 a § SLK.

81 §.

Denna paragraf stadgar straff för krigsman, som begår våld eller annan misshandel mot krigsman som är hans förman eller mot annan överordnad krigsman som vid tillfället bär sin tjänstedräkt, allt utan att brottet sker i eller för den våldfördes ämbete eller tjänst. I paragrafen har endast företagits den ändringen, att uttrycket »begår våld eller annan misshandel» i anslutning till den föreslagna nya lydelsen av 80 § utbytts mot »förgriper sig med våld eller med hot som innebär trängande fara».

82 §.

Enligt första stycket i denna paragraf straffas för närvarande krigsman som förolämpar överordnad krigsman med smädligt, föraktligt eller vanvördigt yttrande i tal eller skrift eller förgriper sig emot honom med hotelse eller annan missfirmlig gärning, allt i eller för ämbetet eller tjänsten. Paragrafens andra stycke straffbelägger åter krigsmans förolämpning mot krigsman som är hans förman eller mot annan överordnad krigsman som vid tillfället bär sin tjänstedräkt, allt utan att förbrytelsen sker i eller för den förorättades ämbete eller tjänst. Straffet är enligt första stycket fängelse eller vid synnerligen mildrande omständigheter disciplinstraff samt enligt andra stycket disciplinstraff eller fängelse i högst ett år. Brottet i första stycket har en motsvarighet i nuvarande 10: 2 allmänna strafflagen, varest stadgas straff av böter eller fängelse i högst ett år för den som talar eller skriver smädligen eller förgriper sig med hotelse eller annan missfirmlig gärning mot ämbetsman i eller för hans ämbete. Härjämte gives i nuvarande 10: 5 allmänna strafflagen en bestämmelse om motsvarande brott mot lägre befattningshavare, för vilket straffet är böter eller fängelse i högst sex månader.

I förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten motsvaras nyssnämnda bestämmelser i nuvarande 10: 2 och 5 allmänna strafflagen av 10: 3, vari emellertid även såsom föremål för brottet tillkommit myndighet eller annat organ, som äger besluta i allmänna angelägenheter. Själva gärningen beskrives endast såsom att tala eller skriva smädligen eller förgripa sig med missfirmlig gärning. Straffet enligt 10: 3 är, oberoende av vem brottet riktat sig mot, böter eller fängelse. Kan å gärningen eljest enligt lag följa straffarbete, skall gälla vad i 4 kap. allmänna strafflagen stadgas.

Med hänsyn till att den nuvarande utförliga brottsbeskrivningen i 82 § SLK torde ha ett visst värde, särskilt med hänsyn till bestämmelsens tillämpning av militär befälhavare, föreslår kommittén icke en fullständig omredigering av paragrafen till överensstämmelse med de föreslagna nya bestämmelserna i 10: 3 allmänna strafflagen. Innehållet i 82 § SLK föreslås därför i sak bliva oförändrat med undantag av att straffskyddet enligt paragrafens första stycke

utsträckts till att jämte överordnad krigsman omfatta även militärt organ, t. ex. stab, varigenom en motsvarighet skapas till det skydd, som i nya 10: 3 allmänna strafflagen beretts myndighet, som äger besluta i allmänna angelägenheter.

84 §.

I denna paragraf har endast uttrycket »våld eller annan misshandel» till överensstämmelse med föreslagna nya lydelsen av 80 § SLK utbytts mot »våld eller hot som innebär trängande fara».

85 §.

Förevarande paragraf behandlar det fall, att någon, som utan att vara krigsman lyder under strafflagen för krigsmakten, gör våld eller annan misshandel å krigsman, som över honom har befälsrätt i tjänsten, eller med ord eller gärning förolämpar sådan sin förman. Beträffande straffet hänvisas till vad i de föregående lagrummen stadgas angående krigsman, vilken begår dylikt brott. I anslutning till de föreslagna ändringarna i dessa bör tydligen uttrycket »gör våld eller annan misshandel» ersättas med »förgriper sig med våld eller med hot som innebär trängande fara» och såsom nytt föremål för förolämpningsbrottet tillfogas militärt organ.

89 §.

I denna paragraf har endast gjorts den ändring att i likhet med som skett i föregående paragrafer uttrycket »gör våld eller annan misshandel» utbytts mot »förgriper sig med våld eller med hot som innebär trängande fara».

90 §.

Denna paragraf handlar om det fall, att krigsman gör våld eller annan misshandel å underordnad krigsman i eller för dennes ämbete eller tjänst. I paragrafens första stycke har gjorts samma ändring av brottsbeskrivningen som i nästföregående paragraf.

I paragrafens andra stycke innehålles för närvarande ett stadgande, att om krigsman som förut undergått straff för brott, varom i paragrafen sägs, inom fem år efter straffets fullbordande ånyo gjort sig skyldig till sådant brott och han för det brott finnes förskylla fängelse eller svårare straff, den brottslige, ändå att sådant fall ej är för handen som i nuvarande 28 eller 29 § SLK avses, tillika må, om han är officer eller underofficer, dömas till avsättning och, om han hör till manskapet, av vederbörande befälhavare skiljas från sin anställning vid krigsmakten, ifall han genom sitt förfarande prövas hava förspillt den aktning och tillit som bör tillkomma hans befälsställning. Ifrågavarande stadgande blir överflödigt till följd av de föreslagna ändringarna i 28 och 29 §§ SLK, genom vilka dessa paragrafer komma att täcka även sådana situationer, som avses i 90 § andra stycket SLK. Detta stycke av paragrafen föreslås därför skola utgå.

91 §.

I denna paragraf, som handlar om att krigsman förolämpar eller missfirmar underordnad krigsman i eller för dennes ämbete eller tjänst, har brottsbeskrivningen jämkats i anslutning till föreslagna nya 10: 3 allmänna strafflagen. Vidare har i fråga om straffskalan begränsningen av det här förekommande fängelsestraffets maximum till sex månader borttagits, enär någon motsvarande inskränkning av straffskalan icke föreskrivits i nämnda lagrum i allmänna strafflagen.

93 §.

Förevarande paragraf stadgar straff för krigsman, vilken på sätt i 90 eller 91 § sägs, förgår sig mot annan krigsman, som ej är i förhållande till den brottslige vare sig överordnad eller underordnad. Angående straffet gäller för närvarande, att den brottslige, om han är officer eller underofficer, skall straffas såsom i nämnda paragrafer sägs och, om han tillhör manskapet, skall dömas till disciplinstraff eller fängelse i högst sex månader. Häri föreslås icke någon annan ändring, än att den sistnämnda begränsningen av fängelsestraffets maximum borttages av samma skäl som angivits under närmast föregående paragraf.

93 a §.

I förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten har i 10: 4 upptagits ett stadgande om ämbetsskydd mot tvång och hämnd, vartill någon motsvarighet för närvarande icke finnes. Stadgandet har erhållit den utformningen, att den som i annat fall än förut i 10 kap. är sagt för att tvinga eller hindra någon som i 10: 1 avses i utövning av hans syssla eller hämnas därför otillbörligen företager gärning som för honom medför lidande, skada eller annan olägenhet eller hotar därmed, skall för förgripelse mot ämbetsman dömas till fängelse eller böter. Är brottet grovt, skall straffet vara straffarbete i högst fyra år eller fängelse.

En häremot svarande bestämmelse har funnit sin plats i nu förevarande nya paragraf i strafflagen för krigsmakten. Då detta innefattar en ny kriminalisering, har kommittén icke ansett sig böra föreslå, att skydd, i överensstämmelse med vad som gäller om våld och missfirmelse, tillerkännes envar som lyder under strafflagen för krigsmakten, utan skyddet har här liksom i allmänna strafflagen begränsats till dem som äro underkastade ämbetsansvar. Brottsbeskrivningen är hämtad från föreslagna nya 10: 4 allmänna strafflagen. Angående straffet göres hänvisning till samma lagrum, dock att disciplinstraff skall kunna ådömas i stället för böter.

94 §.

Förevarande paragraf handlar för närvarande i första stycket om att någon i andra fall än förut i 7 kap. SLK avses gör sig skyldig till våld eller

annan misshandel å eller förolämpning med ord eller gärning emot någon som lyder under strafflagen för krigsmakten och brottet sker i eller för den våldfördes eller förolämpades ämbete eller tjänst vid krigsmakten, så ock om att någon, på sätt nu är sagt, förgår sig mot krigsfånge. Andra stycket handlar om att någon i andra fall än förut i 7 kap. SLK avses gör våld eller annan misshandel å eller gör sig skyldig till förolämpning emot någon som lyder under strafflagen för krigsmakten, ifall brottet sker under tjänstgöring eller eljest i fält eller på ett antal särskilt uppräknade ställen, däribland väg, gata eller annat ställe varom i nuvarande 11: 15 allmänna strafflagen förmäles.

I anslutning till de föreslagna ändringarna i 80 och 82 §§ SLK har det i båda styckena av nu förevarande paragraf förekommande uttrycket »våld eller annan misshandel» utbytts mot »våld eller hot som innebär trängande fara», varjämte i brottsbeskrivningen i första stycket tillagts missfirmelse mot militärt organ. Hänvisningen beträffande straffsatsen till allmän lag kommer tydligen enligt förslaget att avse 10: 3 allmänna strafflagen. Vidare har i andra stycket hänvisningen till 11: 15 allmänna strafflagen ersatts med uttrycket »på plats där hans beteende lätteligen kunde iakttagas av utomstående», varigenom anpassning skett till föreslagna nya 11: 11 allmänna strafflagen, vilket lagrum är avsett att ersätta nuvarande 11: 15.

94 a §.

I nuvarande fjärde stycket i 34 § SLK stadgas, att om brottslig handling är belagd med straff dels efter 10 kap. 1, 2 eller 5 § allmänna strafflagen och dels efter 7 eller 12 kap. SLK, nämnda lagrum i allmänna strafflagen icke må tillämpas. Stadgandet kan icke erhålla praktisk betydelse beträffande andra brott än de i 80, 82, 83, 85, 89, 90, 91 och 93 §§ SLK behandlade. De höga straffskalorna i 12 kap. SLK medföra nämligen, att för där upptagna brott frågan om samtidig tillämpning av bestämmelser i 10 kap. allmänna strafflagen saknar betydelse. Kommittén föreslår därför, att den ifrågavarande konkurrensregeln överföres till 7 kap. SLK och där får sin plats i en ny 94 a §. Med hänsyn till vad ovan sagts om stadgandets tillämplighetsområde och till de föreslagna ändringarna i 10 kap. allmänna strafflagen har bestämmelsen utformats sålunda, att om brottslig gärning som i 80, 82, 83, 85, 89, 90, 91 eller 93 § SLK sägs är belagd med straff jämväl efter 10 kap. 1 eller 3 § allmänna strafflagen, nämnda lagrum i allmänna strafflagen icke må tillämpas. Detta innebär alltså, att våld å ämbetsman och tjänstemissfirmelse skola bedömas allenast efter strafflagen för krigsmakten och icke tillika efter 10: 1 eller 3 allmänna strafflagen även i de fall då sistnämnda lagrum stagda högre straff.

Vidare har här upptagits en föreskrift, svarande mot den i såväl nya 10: 1 som nya 10: 3 allmänna strafflagen ingående bestämmelsen, att om å där avsedd gärning eljest enligt lag kan följa straffarbete, skall gälla vad i 4 kap. allmänna strafflagen stadgas.

96 §.

I förevarande paragraf, som handlar om bristande i anständigt uppförande, åstadkommande av förargelse och fylleri i vissa militära sammanhang, har i anslutning till lydelsen av föreslagna 11: 10 och 11 allmänna strafflagen uttrycken »kommer förargelse åstad» utbytts mot »eljest beter sig på sätt som är ägnat att väcka förargelse» och »finnes överlastad av starka drycker» mot »uppträder berusad», varjämte på motsvarande sätt som i 94 § SLK hänvisningen till nuvarande 11: 15 allmänna strafflagen ersatts med uttrycket »på plats där hans beteende eller tillstånd lätteligen kunde iakttagas av utomstående».

8 kap.

Om skadegörelse, stöld och andra förmögenhetsbrott.

98 §.

Enär enligt förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten skadegörelsebrottet i nuvarande 19: 20 allmänna strafflagen överflyttats till 24 kap., har i nu förevarande paragraf i strafflagen för krigsmakten hänvisningen till allmän lag utsträckts att omfatta även 24 kap. allmänna strafflagen.

99 §.

Denna paragraf stadgar för närvarande straff för den som genom vårdslöshet, oförsiktighet eller försummelse är vållande till fara för eldskada eller explosiv förödelse å egendom, som tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov. Straffet är fängelse, böter eller disciplinstraff samt, om brottet är grovt, straffarbete i högst två år. Stadgandet har hittills saknat motsvarighet i allmänna strafflagen, men förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten upptager i 19: 8 bl. a. ett stadgande, att där någon genom att umgås ovarsamt med eld eller sprängämne eller eljest uppsåtligen eller av oaktsamhet framkallar fara att annan skall bliva skadad till liv eller lem eller drabbas av omfattande förstörelse av egendom, han för allmänfarlig vårdslöshet skall dömas till böter eller fängelse. Kommittén har funnit, att brottsbeskrivningen i 99 § SLK bör anpassas till detta föreslagna nya stadgande i allmänna strafflagen, dock utan medtagande av framkallandet av fara för annans skadande till liv eller lem; anledning saknas nämligen att i nu förevarande sammanhang rubba den systematik, enligt vilken i 8 kap. SLK endast ingå bestämmelser om egendomsförbrytelser. Den i 99 § SLK straffbelagda gärningen föreslås därför skola vara, att någon genom att umgås ovarsamt med eld eller sprängämne eller eljest uppsåtligen eller av oaktsamhet framkallar fara för omfattande förstörelse av egendom, som tillhör krigsmakten eller är avsedd för dess behov. I fråga om straffet föreslås icke någon ändring.

9 kap.

Om överträdelser eller åsidosättande av tjänsteplikter i andra fall än förut i denna lag sagda äro.

110 §.

I denna paragraf stadgas för närvarande att den som gör sig skyldig till falsk angivelse av förbrytelse, som tillhör krigsdomstols bedömande, skall straffas efter allmän lag. Uttrycket falsk angivelse är här använt i samma betydelse som den nuvarande i rubriken till 16 kap. allmänna strafflagen och omfattar sålunda jämväl falskt åtal. I förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten motsvaras de nuvarande bestämmelserna om falskt åtal och annan falsk angivelse i 16 kap. 1—6 §§ allmänna strafflagen av stadganden om falskt åtal i 13: 5, obefogat åtal i 13: 6 och falsk tillvitelse i 13: 7. På grund härav föreslås brottsbeskrivningen i 110 § SLK ändrad till att avse falskt eller obefogat åtal eller falsk tillvitelse för brott, som tillhör krigsdomstols bedömande.

111, 112, 113 och 116 §§.

Dessa paragrafer ha icke undergått annan ändring än att uttrycket »mistning av ämbete eller tjänst på viss tid» i anslutning till ändringen i 15 § SLK utbytts mot »suspension».

119 §.

Detta straffbud är såtillvida oförenligt med de av kommittén föreslagna nya medverkansreglerna, att för normalfallet något på medverkande utan ämbetsansvar tillämpligt straff icke upptages däri. På grund härav och då brottet lika väl synes kunna bedömas efter de allmänna straffbuden i 129 och 130 §§, föreslår kommittén, att 119 § upphäves.

120 §.

Förevarande paragraf handlar om det fall, att någon som är på vakt eller eljest beordrad till fånges eller häktad persons bevakning med vilja eller av vårdslöshet släpper honom lös eller hjälper honom att undkomma. Angående straffet hänvisas, om den skyldige är officer eller underofficer, till nuvarande 25: 14 allmänna strafflagen, varemot för manskap angives en särskild straffskala. Då enligt kommitténs förslag 25: 14 skall upphöra att gälla och i dess ställe tillämpas, i uppsåtliga fall 10: 11 och 25: 7 samt i oaktsamhetsfall 25: 5 allmänna strafflagen, synes icke heller i strafflagen för krigsmakten böra upptagas någon särskild bestämmelse. För dem som äro underkastade ämbetsansvar blir då att tillämpa, i uppsåtliga fall 121 § jämte 28 a § SLK samt i oaktsamhetsfall 130 § SLK. Även för dem som icke äro underkastade ämbetsansvar synes det tillräckligt att använda antingen 121 eller 130 § SLK.

121 §.

I denna paragraf är fråga om det fall att någon medelst våld eller list eller annorledes befriar den, som är insatt i militärhäkte eller skall av krigsman eller av någon till krigsmaktens polisväsende hörande person avföras i arrest eller häkte eller inställas till förhör, eller att någon gör försök till sådant brott. Angående straffet hänvisas till allmän lag, varmed i framtiden kommer att förstås nya 10: 11 strafflagen. Med anpassning till detta senare lagrum föreslås därför brottsbeskrivningen i 121 § SLK ändrad därhän, att själva handlingen angives vara att taga någon lös, dölja honom eller annorledes främja hans flykt.

122 §.

I denna paragraf ha endast orden »mistning av ämbete eller tjänst på viss tid» ändrats till »suspension» i anslutning till den nya terminologien i 15 § SLK.

123 och 124 §§.

I dessa paragrafer ha icke gjorts några andra ändringar än att i den förra uttrycket »överlastad av starka drycker» och i den senare ordet »drucken» utbytts mot »berusad». Ändringarna äro föranledda av att sistnämnda uttryck användes i det i föreslagna nya 11: 10 allmänna strafflagen innehållna stadgandet om straff för fylleri.

127 §.

I denna paragraf stadgas för närvarande, att om någon som lyder under strafflagen för krigsmakten begår brott, som omförmäles i 8 kap. allmänna strafflagen, detta, där ej för den gärning ansvar är i strafflagen för krigsmakten särskilt utsatt, vid straffets bestämmande skall anses såsom försvårande. Härigenom bliva dessa brott förlagda under krigsdomstol, en ordning som det icke finnes skäl att rubba i detta sammanhang. Eftersom i förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten en del av brotten i 8 kap. allmänna strafflagen överflyttats till 9 kap. samma lag, har det blivit nödvändigt att utvidga den i 127 § SLK innehållna hänvisningen till att avse jämväl 9 kap. allmänna strafflagen. Kommittén har däremot ej funnit skäl bibehålla stadgandet, att vid nu förevarande brott den omständigheten att den skyldige lyder under strafflagen för krigsmakten skall anses såsom försvårande. Paragrafen har därför ändrats därhän, att om straffet endast säges, att detta skall bestämmas efter allmän lag, dock att disciplinstraff må ådömas i stället för böter.

129 och 130 §§.

Dessa båda paragrafer innehålla för närvarande allmänt hållna bestämmelser om sådana tjänstebrott av krigsmän, som icke blivit föremål för särskilda stadganden i andra paragrafer av strafflagen för krigsmakten. I 129 § är sålunda tal om det fall, att krigsman uppsåtligen på annat sätt,

än annorstädes i strafflagen för krigsmakten är sagt, begår förbrytelse i sitt ämbete eller sin tjänst för egen fördel eller för att annan gynna eller skada eller eljest till kränkning av allmän eller enskild rätt eller säkerhet eller att han uppsåtligen i sådan avsikt underlåter sin ämbets- eller tjänsteplikt. Angående straffet stadgas, att den skyldige, om han är officer eller underofficer, skall dömas efter ty om ämbetsbrott av dylik beskaffenhet i allmän lag stadgas, och, om han hör till manskapet, till straffarbete i högst två år eller fängelse eller, där brottet skedde av förhastande och ingen eller ringa skada därav kom, till disciplinstraff. I 130 § föreskrives åter, att därest krigsman visar vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i fullgörande av de tjänsteplikter, som honom efter reglementen eller andra allmänna författningar, instruktioner eller särskilda föreskrifter åligga eller av förhållandenas beskaffenhet påkallas, och ej i strafflagen för krigsmakten eller annan lag å förseelsen är satt särskilt ansvar, den brottslige skall beläggas med disciplinstraff. Finnes förbrytelsen vara av svårare beskaffenhet, än att den kan anses vara med disciplinstraff försonad, skall den brottslige dömas till fängelse i högst sex månader eller suspension. Förekomma synnerligen försvårande omständigheter, må, om den brottslige är officer eller underofficer, dömas till avsättning. Av betydelse för de båda paragrafernas funktion är vidare det i 131 § innehållna stadgandet, att därest förbrytelse som i 129 eller 130 § sägs tillika innefattar annat uppsåtligt brott eller sådant vållande, varå straff efter strafflagen för krigsmakten eller allmän lag bör följa, 4 kap. allmänna strafflagen och 34 § denna lag skola äga tillämpning.

Systematiken i de nu återgivna stadgandena ansluter sig till den i nuvarande 25: 16—18 allmänna strafflagen. Brottsbeskrivningen i 129 § svarar sålunda nära mot den i 25: 16 och brottsbeskrivningen i 130 § mot den i 25: 17, varjämte konkurrensregeln i 131 § har sin direkta motsvarighet i 25: 18. Förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten innebär i nu ifrågavarande hänseende att, i motsats till vad för närvarande gäller, endast sådana brott skola utgöra särskilda ämbetsbrott, vilka icke tillika innefatta något allmänt brott. Mot nuvarande 25: 16 allmänna strafflagen svarar sålunda förslagets 25: 1, vari stadgas att därest ämbetsman missbrukar sin myndighet eller eljest sin ställning genom att företaga eller underlåta tjänsteåtgärd med uppsåt att tillfoga det allmänna eller någon enskild skada eller förfång, han, där ej gärningen utgör förskingring eller annan trolöshet eller eljest är särskilt belagd med straff, för tjänstemissbruk skall dömas till avsättning eller suspension; om skäl därtill äro, skall tillika dömas till fängelse eller straffarbete i högst två år. I ringa fall skall straffet allenast vara böter. Är tjänstemissbruket med hänsyn till omständigheterna vid brottet att anse såsom grovt, skall däremot enligt förslagets 25: 2 gärningsmannen varda avsatt och dömd till straffarbete i högst sex år. Nuvarande 25: 17 allmänna strafflagen motsvaras åter av förslagets 25: 5. Här stadgas, att därest ämbetsman åsidosätter vad honom åligger enligt lag, instruktion eller annan författning, särskild befallning eller tjänstens beskaffenhet, evad det sker med uppsåt eller av oaktsamhet, oförstånd eller oskicklighet, han, där

ej gärningen utgör tjänstemissbruk eller eljest är särskilt belagd med straff, för tjänstefel skall dömas till böter eller suspension. Är felet grovt, skall straffet vara avsättning. Är felet åter ringa, må domstolen utan att döma till straff förklara, att ämbetsmannen förfarit felaktigt. Anmärkas må, att de föreslagna bestämmelserna om tjänstemissbruk och tjänstefel äro tillämpliga endast, där ej gärningen utgör förskingring eller annan trolöshet eller eljest är särskilt belagd med straff. Åsidosättande av tjänsteplikt genom allmänt brott som hittills föranlett tillämpning av bestämmelserna om generella ämbetsbrott, skall enligt förslaget föranleda avsättning eller suspension som påföljd enligt förslagets 25: 7.

Kommittén har funnit, att innehållet i 129 och 130 §§ SLK bör anpassas till de sålunda föreslagna nya bestämmelserna i 25 kap. allmänna strafflagen. I 129 § har därför upptagits ett stadgande om det fall, att krigsman missbrukar sin ställning genom att företaga eller underlåta tjänsteåtgärd med uppsåt att tillfoga det allmänna eller någon enskild skada eller förfång, där ej gärningen eljest är särskilt belagd med straff. Härigenom undantagas från 129 §:s tillämpningsområde ej blott, som nu, annorstädes i strafflagen för krigsmakten upptagna brott utan även allmänna brott som tillika innefatta åsidosättande av militär tjänsteplikt. Liksom i nya 25: 1 allmänna strafflagen benämnes brottet tjänstemissbruk. Då nya 25: 3 och 4 allmänna strafflagen sakna motsvarighet i strafflagen för krigsmakten, bliva även i militära förhållanden tagande av muta och brytande av tystnadsplikt att bedöma enbart efter nämnda lagrum i allmänna strafflagen. På grund av forumregeln i 39 § 2:o) lagen om krigsdomstolar höra emellertid även dessa brott under krigsdomstol.

I 130 § behandlas det fall, att krigsman åsidosätter vad honom åligger enligt lag, reglemente, instruktion eller annan författning, särskild föreskrift eller tjänstens beskaffenhet, evad det sker med uppsåt eller av oaktsamhet, oförstånd eller oskicklighet, där ej gärningen utgör tjänstemissbruk eller eljest är särskilt belagd med straff. Brottet har liksom i nya 25: 5 allmänna strafflagen åsatts benämningen tjänstefel.

Beträffande straffet har i 129 § för krigsmän som äro underkastade ämbetsansvar gjorts hänvisning till vad i allmän lag stadgas om tjänstemissbruk, dock att disciplinstraff skall kunna ådömas i stället för böter. Vilka krigsmän som äro underkastade ämbetsansvar framgår av 28 § SLK i dess föreslagna nya lydelse. Den i 129 § nu gjorda hänvisningen till straffet enligt allmän lag omfattar icke endast officerare och underofficerare utan även sådant manskap, som enligt 28 § skall vara underkastat ämbetsansvar. För annat manskap har kommittén ansett straffet kunna bestämmas till fängelse eller straffarbete i högst två år eller i ringare fall till disciplinstraff.

I 130 § har bibehållits samma straffskala som för närvarande gäller enligt detta lagrum, med den jämkning att föreskriften att vid synnerligen försvårande omständigheter må, om den brottslige är officer eller underofficer, dömas till avsättning, ersatts av stadgandet att därest felet är grovt, den brottslige, om han är underkastad ämbetsansvar, skall dömas till avsättning.

I sistnämnda avseende har sålunda åvägabragts överensstämmelse med föreslagna nya 25: 5 allmänna strafflagen. Däremot har kommittén icke funnit anledning att här upptaga det i sistnämnda lagrum ingående stadgandet att där felet är ringa, domstolen utan att döma till straff skall kunna förklara, att ämbetsmannen förfarit felaktigt. Behov av ett dylikt stadgande kan nämligen icke anses föreligga i 130 § SLK, eftersom detta lagrum medgiver att låta straffet stanna vid disciplinstraff.

I andra stycket i 130 § föreskrives, att vad i paragrafen är stadgat om krigsmän skall äga tillämpning jämväl å officerare, underofficerare och manskap, hörande till krigsmaktens reservpersonal, ändå att de icke eljest skulle lyda under strafflagen för krigsmakten. Detta stadgande torde ta sikte blott på tjänstefel utan samband med allmänna brott och behöver därför icke undergå någon ändring till följd av den nya lagstiftningen. Icke heller innehållet i paragrafens tredje stycke påverkas av denna.

131 §.

Med den nya utformningen av 129 och 130 §§ SLK låter sig uppenbarligen icke förena det nuvarande stadgandet i 131 § om tillämpning av konkurrensreglerna i 4 kap. allmänna strafflagen och 34 § SLK, då förbrytelse enligt 129 eller 130 § tillika innefattar annat brott. Om krigsman genom brott, som är belagt med straff annorstädes än i strafflagen för krigsmakten, tillika åsidosätter sin tjänsteplikt, bör nämligen straffet utmätas enligt detta andra lagrum utan konkurrens med något stadgande i strafflagen för krigsmakten, dock att den brottslige i tillämpliga fall bör skiljas från sin tjänst enligt 25: 7 allmänna strafflagen eller 29 § SLK. Emellertid bör tydligen disciplinstraff kunna tillämpas i stället för böter. På grund härav har i 131 § SLK upptagits ett stadgande, att därest krigsman finnes hava åsidosatt sin tjänsteplikt genom brott som annorstädes än i strafflagen för krigsmakten sägs, disciplinstraff må tillämpas i stället för böter. Vidare har här, i anslutning till vad som stadgas i föreslagna nya 25: 8 allmänna strafflagen föreskrivits, dels att om den brottslige är underkastad ämbetsansvar, fängelse intill två år må ådömas, ändå att så högt straff eljest ej kunnat följa å brottet, dels ock att brott som i 131 § SLK avses städse må åtalas av allmän åklagare. Sistnämnda föreskrift får självständig betydelse vid sidan om det i 54 § lagen om krigsdomstolar upptagna stadgandet om åtalsplikt för allmän åklagare såtillvida, att den medger allmänt åtal även om hänvisning beträffande straffet skett till allmän lag och brottet enligt denna är angivelse- eller målsägandebrott.

Genom föreslagen ny lydelse av 39 § 2:o) lagen om krigsdomstolar har sörjts för att brott varigenom den brottslige åsidosatt sin tjänsteplikt vid krigsmakten liksom för närvarande alltid skall lyda under krigsdomstol.

132 §.

I denna paragraf stadgas för närvarande, att där någon som utan att vara krigsman lyder under denna lag, beträdes med vårdslöshet, försummelse, oförstånd eller oskicklighet i sin tjänstebefattning och ej i denna eller an-

nan lag särskilt ansvar är å förseelsen satt utan densamma skall bestraffas efter 25 kap. 17 § allmänna strafflagen, den felaktige må beläggas med disciplinstraff, så framt förseelsen var ringa och ej innefattade fel i domare- eller prästämbetet eller vad därmed har gemenskap eller i annat, för vars utövning insikt i särskild vetenskap erfordras. Vad i paragrafen stadgas skall även gälla, då brott som där sägs begås av civil ämbets- eller tjänsteman, som tillhör krigsmaktens reservpersonal, ändå att denna lag icke eljest skulle vara å honom tillämplig.

För att åstadkomma överensstämmelse mellan denna paragraf och de föreslagna ändringarna i 25 kap. allmänna strafflagen har paragrafens brottsbeskrivning ändrats till att avse tjänstefel, som skall bestraffas efter 25: 5 allmänna strafflagen. Vidare har beträffande möjligheten att använda disciplinstraff gjorts den ändringen, att sådant straff alltid skall kunna ådömas i stället för böter utom för de i paragrafen särskilt undantagna förseelserna i vissa befattningar. Hänvisningen till nya 25: 5 allmänna strafflagen medför, att för den händelse förseelse, som avses i 132 § SLK, är ringa, domstolen utan att döma till straff skall kunna förklara, att befattningshavaren förfarit felaktigt. Sådan förklaring kan endast meddelas av domstol och icke av vederbörande befälhavare för det fall att mål om förseelse av nu ifrågavarande slag handlägges såsom disciplinmål enligt 185 § 16) SLK; befälhavaren kan emellertid för mindre förseelser och fel i stället för disciplinär bestraffning använda varning eller annan tillrättavisning.

I paragrafens andra stycke har uttrycket »civil ämbets- eller tjänsteman» ändrats till »civil befattningshavare med ämbetsansvar» (jfr 15 och 28 §§).

Liksom förut skola brott som avses i nu förevarande paragraf enligt 39 § 2:o) lagen om krigsdomstolar upptagas av krigsdomstol.

TREDJE DELEN.

Krigsartiklar.

10 kap.

Om förräderi, blottställande av krigsmakten, feghet och olovlig gemenskap med fienden.

133 och 134 §§.

Vidkommande dessa båda paragrafer må till en början framhållas, att enlikt 5 § SLK krigsartiklarna äga tillämpning allenast i fråga om brott, som förövas i krigstid eller eljest under tid, då rikets krigsmakt är mobiliserad. Åtskilliga paragrafer i krigsartiklarna, däribland 133 §, som avser alla i 8 kap. allmänna strafflagen omförmälda brott, för vilka särskilt ansvar ej är utsatt i strafflagen för krigsmakten, samt 134 §, som handlar om krigsspioneri enligt 8: 8 allmänna strafflagen, skola enligt 8 § SLK tillämpas även på

den, som icke lyder under strafflagen för krigsmakten, därest brottet förövas inom riket, å krigsskådeplats utom riket eller å område, som ockuperats av krigsmakten. Vidare är att märka, att de i nuvarande 8: 6 och 8: 8 allmänna strafflagen upptagna brotten krigsförräderi och krigsspioneri endast kunna förövas vid krig eller då krig hotar riket. Dessa båda paragrafers reella tillämpningsområde är tydligen på grund av 133 och 134 §§ SLK mycket begränsat. Särskilt gäller detta krigsspioneriparagrafen, vilken därför också i förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten föreslagits skola helt utgå ur allmänna strafflagen. Bestämmelser om krigsförräderi återfinnas däremot i föreslagna nya 8: 2 allmänna strafflagen, enligt vilket lagrum brottet i fråga skall kunna begås endast då riket är i krig. Emellertid föreskrives tillika i föreslagna nya 8: 16 allmänna strafflagen, att där det med hänsyn till krigsfara, vari riket befinner sig, eller andra, av krig föranledda utomordentliga förhållanden finnes påkallat, Konungen äger förordna, att vad i 8 kap. stadgas för det fall att riket är i krig jämväl skall äga tillämpning beträffande brott som förövas under annan tid. Genom sådant förordnande kan även bestämmelsen i 8: 2 angående krigsförräderi göras tillämplig, ehuru riket icke befinner sig i krig. Förordnandet skall kunna givas även utan att rikets krigsmakt är mobiliserad, vilket däremot på grund av stadgandet i 5 § SLK är en förutsättning för att bestämmelsen om krigsspioneri i 134 § SLK skall bliva tillämplig annat än i krigstid. Denna olikhet i förutsättningarna för tillämpning av stadgandena om krigsförräderi och krigsspioneri kan måhända framstå såsom mindre tillfredsställande. Främst med tanke härpå torde det kunna ifrågasättas, huruvida icke jämväl krigsartiklarnas tillämplighet i fredstid skulle kunna göras beroende av Konungens förordnande, därvid dock undantag måhända borde göras för sådana bestämmelser, som stadga dödsstraff. Att framlägga förslag till lagändring i denna del kan emellertid icke anses ankomma på kommittén.

I vad gäller 133 § SLK föreslår kommittén endast den ändring, att eftersom en del av brotten i nuvarande 8 kap. allmänna strafflagen i förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten överförts till 9 kap., hänvisningen till allmänna strafflagen utvidgats till att omfatta jämväl sistnämnda kapitel däri, varjämte möjlighet att ådöma disciplinstraff i stället för böter tillagts här liksom i 127 §. Av hänvisningen till allmän lag följer även, att vad i föreslagna 8: 15 allmänna strafflagen stadgas om förbud att åtala vissa brott utan justitiekanslerns lov skall gälla.

I 134 § SLK föreskrives för närvarande straff för den som gör sig skyldig till krigsspioneri, varom stadgas i nuvarande 8: 8 allmänna strafflagen. Eftersom sistnämnda stadgande föreslås skola utgå ur allmänna strafflagen, har i 134 § SLK föreslagits en särskild brottsbeskrivning. Enligt denna föreligger krigsspioneri, om någon förövar eller åtager sig att föröva spioneri åt fienden. Vad som därvid menas med spioneri framgår av föreslagna nya 8: 6 allmänna strafflagen, som handlar om detta slags brott. Även spioneri mot en med Sverige förbunden makt går in under bestämmelserna. En följd av den ändrade brottsbeskrivningen har blivit, att den i paragrafen

förekommande privilegiationen får avseende på alla fall av krigsspioneri där faran var ringa.

135 §.

I förevarande paragraf har tredje stycket, som handlar om stämpling till krigsmans överlöpande till fienden, ansetts kunna uppgå i de föreslagna allmänna bestämmelserna om förberedelse till brott i nya 3: 2 allmänna strafflagen och 33 § SLK. Stycket föreslås därför skola utgå. Brottet skall emellertid enligt förslaget fortfarande lyda under krigsdomstol; 39 § 1:o) lagen om krigsdomstolar föreslås nämligen utsträckt att omfatta även förberedelse till krigslagsbrott.

138 §.

I denna paragraf stadgas för närvarande, att den som sprider ut falska meddelanden, de där kunna hos krigsfolket verka modlöshet, skall dömas till straffarbete i högst två år eller fängelse i högst sex månader, där gärningen ingen verkan hade, som medför svårare straff. Begränsningen av fängelsestraffets maximum föreslås skola bortfalla, enär motsvarighet härtill saknas för det närstående brottet samhällsfarlig ryktesspridning i föreslagna nya 11: 6 allmänna strafflagen.

149 §.

I denna paragraf har, i anslutning till den nya lydelsen av 62 §, orden »uppror eller upplopp» utbytts mot »eller myteri».

150 §.

Förevarande paragraf stadgar för närvarande, att om någon vet brott, som i 134 a, 135, 136, 137, 144 eller 149 § SLK sägs, å färde vara och det ej i tid upptäcker, skall gälla vad för dylik underlåtenhet i fråga om förräderi i allmän lag stadgas. Denna hänvisning till allmän lag avser nuvarande 8: 28 allmänna strafflagen. Sistnämnda lagrum motsvaras i förslaget till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten av 11: 5, varest stadgas straff för den som när högförräderi, spioneri, uppror, mord, sabotage, rån eller annan gärning, varå enligt lag kan följa straffarbete i åtta år eller däröver, är å färde, underlåter att i tid anmäla eller eljest avslöja gärningen, där det kan ske utan fara för honom själv eller någon av hans närmaste. Då de brott, som upptagas i de uti 150 § SLK uppräknade paragraferna i samma lag, i regel kunna förskylla straffarbete i åtta år eller däröver, föreslås lydelsen av 150 § bliva, att underlåtenhet att avslöja brott, som i de ifrågavarande paragraferna sägs, skall straffas efter 11: 5 allmänna strafflagen. Sistnämnda straffbud blir alltså enligt förslaget tillämpligt även om straffet undantagsvis (se 144 § sista punkten) icke kan uppgå till åtta år.

11 kap.

Om rymning och olovligt undanhållande.

154 §.

Andra stycket av denna paragraf innehåller ett stadgande om straff för stämpling till rymning från trupp i fält, från fästning eller från fartyg, statt på sjötåg. I likhet med tredje stycket 135 § SLK har ifrågavarande stadgande funnits kunna uppgå i de allmänna bestämmelserna om straff för förberedelse till brott i föreslagna nya 3: 2 allmänna strafflagen och 33 § SLK. Brottet kommer emellertid på grund av föreslagen ny lydelse av 39 § 1:o) lagen om krigsdomstolar fortfarande att höra till krigsdomstol.

12 kap.

Om myteri och olydnad; så ock om misshandel och förolämpning.

Rubriken till detta kapitel lyder för närvarande: »Om uppror, upplopp och olydnad; så ock om misshandel och förolämpning». Lydelsen föreslås ändrad i överensstämmelse med den föreslagna nya terminologien i 6 kap. SLK.

158 §.

Denna paragraf handlar för närvarande i första stycket om det fall, att krigsfolk gör uppror då fienden är nära eller vid tillfälle då brott emot krigslydnaden eljest medför större fara, samt i andra stycket om det fall, att krigsfolk vid enahanda tillfälle gör upplopp. För vartdera fallet stadgas straff enligt flera olika skalor, avpassade efter brottets svårhetsgrad. Brotten i fråga motsvaras enligt förevarande förslag till ändringar i strafflagen för krigsmakten av myteri, varom bestämmelser upptagits i 62 §. I anslutning till straffsatserna i nämnda paragraf föreslås 158 § erhålla det innehåll, att om krigsfolk gör myteri vid sådant tillfälle, varom i paragrafen är fråga, de skyldiga skola dömas, om högsta straff eljest är straffarbete i fyra år, till straffarbete från och med tre till och med tio år, samt, om högsta straff eljest är straffarbete i sex år eller däröver, att mista livet eller hållas till straffarbete på livstid eller från och med sex till och med tio år.

159 §.

I förevarande paragraf har icke gjorts annan ändring, än att i anslutning till ändringen i nästföregående paragraf orden »uppror eller upplopp» utbytts mot »myteri».

160 §.

Denna paragraf föreskriver för närvarande, att för brott, som i 71 § SLK sägs, straffet där omständigheterna äro synnerligen försvårande skall kunna höjas till straffarbete högst i fyra år. Stadgandet i fråga blir överflödigt, eftersom 71 § SLK föreslås skola uppgå i 68 § SLK, som ger möjlighet att ådömas straffarbete i högst fyra år. 160 § SLK föreslås därför skola utgå.

162 §.

Förevarande paragrafs första stycke handlar i sin nuvarande lydelse om det fall att krigsman gör våld eller annan misshandel å överordnad krigsman eller att någon som utan att vara krigsman lyder under denna lag, gör våld eller annan misshandel å krigsman, som över honom har befälsrätt i tjänsten; brottet skall vidare ske i eller för den våldfördes ämbete eller tjänst vid tillfälle som i 80 § 2 mom. SLK avses, d. v. s. under sjönöd eller eljest vid tillfälle då brott mot krigslydnaden medför större fara.

Med anpassning till den föreslagna nya lydelsen av 80 § SLK och närmast följande paragrafer har den ifrågavarande brottsbeskrivningen ändrats till att avse det fall, att krigsman med våld eller hot som innebär trängande fara förgriper sig å överordnad krigsman eller att någon som utan att vara krigsman lyder under denna lag sålunda förgriper sig å krigsman, som över honom har befälsrätt i tjänsten, allt då brottet sker i eller för den våldfördes tjänst vid tillfälle då brott mot krigslydnaden medför större fara. Att sjönöd är ett sådant tillfälle, som kan göra paragrafen tillämplig, har icke ansetts erforderligt att uttryckligen omnämna.

14 kap.

Om överträdelser eller åsidosättande av tjänsteplikter i vissa fall.

174 §.

I denna paragraf stadgas för närvarande, att där brott som i 120 § SLK nämnes består i lössläppande av spion, krigsfånge eller annan person som haft förbindelse med fienden, den brottslige, om brottet skedde uppsåtligen och med kännedom om nämnda förhållande, skall dömas till straffarbete från och med fyra till och med åtta år, där ej svårare straff är efter 10 kap. SLK tillämpligt. 120 § SLK handlar om det fall, att någon som är på vakt eller eljest beordrad till fånges eller häktad persons bevakning, med vilja eller av vårdslöshet släpper honom lös eller hjälper honom att undkomma. Sistnämnda paragraf föreslås skola utgå, enär det däri upptagna brottet enligt förslaget blir straffbart enligt andra lagrum. I anledning härav föreslås brottsbeskrivningen i 174 § SLK ändrad sålunda, att paragrafen skall avse det fall, att någon, medan han är på vakt eller eljest beordrad att bevaka spion, krigsfånge eller annan person som haft förbindelse med fienden, släpper honom lös eller hjälper honom att undkomma.

175 och 176 §§.

I dessa paragrafer har endast gjorts den ändring att i anslutning till motsvarande ändring i 96 och 123 §§ SLK uttrycket »överlastad av starka drycker» utbytts mot »berusad».

180 §.

I andra stycket av förevarande paragraf har uttrycket »ämbets- eller tjänsteman» ändrats till »befattningshavare med ämbetsansvar» (jfr 15 och 28 §§).

FJÄRDE DELEN.

Om befälhavares disciplinära myndighet.

16 kap.

Om disciplinmål.

185 §.

I uppräkningen av de mål som räknas till disciplinmål har här, i anslutning till ändringarna i föregående kapitel av strafflagen för krigsmakten, dels under 5) uttrycket »hot eller förolämpning» utbytts mot »förolämpning eller annan förgripelse» dels under 10) beteckningen på brottet efter 99 § ändrats till »allmänfarlig vårdslöshet», dels ock slutligen under 16) benämningen tjänstefel för brotten efter 130 och 132 §§ införts. Kommittén har däremot ej funnit anledning hänföra det nytillkomna brottet i 93 a § till disciplinmålen, eftersom det straffbara områdets avgränsning här kan medföra sådana svårigheter att denna alltid bör ankomma på krigsdomstol.

17 kap.

Om de befälhavare, som äga bestraffningrätt i disciplinmål.

200 §.

I denna paragraf har i anslutning till ändringarna i 7 kap. uttrycket »hot eller förolämpning» ersatts med »förolämpning eller annan dylik förgripelse».

Förslag till lag angående ändring i lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes.

9 kap.

Om de mål, som höra till krigsdomstol; så ock om de särskilda krigsdomstolarnas behörighet i sådana mål.

39 §.

Första stycket 1:o) av denna paragraf innehåller huvudstadgandet om krigsdomstolarnas behörighet. Här stadgas för närvarande, att till krigsdomstol hör åtal emot dem, som lyda under strafflagen för krigsmakten eller eljest äro underkastade straff efter samma lag, för brott som i andra eller tredje delen av nämnda lag omförmäles såsom straffbart, vare sig straffet finnes utsatt där eller i sådant hänseende hänvisning är gjord till allmän lag. Till detta stadgande har i anledning av de nya bestämmelserna i 9 a, 33 och 33 a §§ SLK gjorts ett tillägg, varigenom till de brott, vilka paragrafen i sin nuvarande lydelse här omnämner, fogats även försök, förberedelse eller medverkan till sådant brott, dock att åtal mot medverkande som allenast på grund av stadgandet i 9 a § SLK är underkastad straff efter samma lag icke skall höra till krigsdomstol. Vid allmän domstol skall sålunda lagföras civilperson, som icke på grund av sin egen ställning eljest är underkastad straff efter strafflagen för krigsmakten utan blir att straffa efter denna lag endast på den grund att han medverkat till förbrytelse av någon som omfattas av 6—9 §§ SLK. De föreslagna nya bestämmelserna om straff efter strafflagen för krigsmakten även för civilperson som medverkar till brott emot denna lag skola sålunda icke medföra någon utvidgning av krigsdomstolarnas behörighet. Anmärkas må, att de i 130 § andra stycket avsedda fallen torde komma under krigsdomstols bedömande jämlikt första stycket 1:o) därför att allenast tjänstefel utan samband med allmänt brott åsyftas i 130 § andra stycket.

Enligt paragrafens första stycke 2:o) hänföres för närvarande till krigsdomstol åtal för fel eller förbrytelser i ämbete eller tjänst vid krigsmakten jämväl i de fall, då den brottslige ej lyder under strafflagen för krigsmakten eller brottet däri icke omförmäles såsom straffbart. Formuleringen täcker sålunda icke det fall, att krigsman som icke har ställning av ämbets- eller tjänsteman gör sig skyldig till brott i tjänsten, vilket icke finnes omförmält såsom straffbart i strafflagen för krigsmakten. Detta saknar emellertid för närvarande praktisk betydelse, eftersom i 129 och 130 §§ SLK straffbelagts

alla krigsmans brott i tjänsten, för vilka icke finnas särskilda stadganden annorstädes i strafflagen för krigsmakten. Om förbrytelse enligt någon av nämnda båda paragrafer tillika innefattar annat brott, skall jämlikt 131 § SLK tillämpas 4 kap. allmänna strafflagen och 34 § SLK. Enligt de nu föreslagna ändringarna i strafflagen för krigsmakten skall emellertid krigsmans åsidosättande av tjänsteplikt genom allmänt brott icke bliva att straffa eller strafflagen för krigsmakten, dock att straffmåttet kan röna inverkan av bestämmelserna i 131 § SLK i dess föreslagna nya lydelse. Tydligt är emellertid, att sådana brottsfall alltjämt böra höra under krigsdomstol. Detta uppnås genom att nu förevarande stadgande i krigsdomstolslagen ändras till att avse åtal för brott, varigenom antingen krigsman, vare sig han är underkastad ämbetsansvar eller ej, eller ock annan än krigsman, såvitt han innehar ämbete eller tjänst vid krigsmakten, finnes ha åsidosatt sin tjänsteplikt, jämväl i de fall då den brottslige ej lyder under strafflagen för krigsmakten eller brottet däri icke omförmäles såsom straffbart.

I paragrafens första stycke 5:o) är bl. a. fråga om vissa personers delaktighet i brott, som skall åtalas vid krigsdomstol. I kommitténs förslag användes emellertid icke det nuvarande begreppet delaktighet, vilket endast omfattar anstiftan och medhjälp. I stället brukas uttrycket medverkan till brott, varunder utöver anstiftan och medhjälp ingår jämväl gärningsmannskap i samverkan med annan. För att icke det nu förevarande stadgandet i 39 § lagen om krigsdomstolar skall undergå någon saklig ändring har det därför blivit nödvändigt att omredigera detsamma, så att det icke kommer att åsyfta andra former av medverkan till brott än anstiftan och medhjälp.

Kommittén föreslår även upphävande av stadgandet, att angående kammarrättens och domkapitlens domsrätt skall gälla vad därom särskilt är eller kan varda stadgat. Förbehållet om kammarrättens domsrätt torde med hänsyn till lagen den 30 april 1925 om upphörande av kammarrättens domsrätt i vissa mål numera vara utan betydelse (jfr SOU 1944: 10 s. 340) och kommittén ämnar samtidigt härmed i förslag till ändrad lagstiftning om ämbetsbrott av präst föreslå att domkapitlens domsrätt skall upphöra.

48 §.

I denna paragrafs första stycke stadgas för närvarande, att om någon är åtalad vid krigsdomstol och annan tilltalas för delaktighet i det åtalade brottet, denna domstol, ändå att åtalet mot den delaktige icke jämlikt 39 § lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes hör till krigsdomstols behandling, likväl må rannsaka även angående honom men sedan skall insända ett exemplar av protokollet i målet till den domstol, som har att döma över honom. I andra stycket föreskrives, att samma lag skall vara, om den som är tilltalad vid krigsdomstol där yrkat ansvar å någon för falsk angivelse men denna talan ej hör till krigsdomstols prövning. Enligt tredje stycket slutligen skall, om i mål som vad huvudmannen angår hör till annan domstol än krigsdomstol någon som lyder under strafflagen för krigs-

makten eller eljest är underkastad straff efter samma lag angives för delaktighet, samma domstol döma också däröver, ändå att ansvaret skall bestämmas enligt nämnda lag.

De nu återgivna bestämmelserna ha väsentligt omarbetats i processlagberedningens förslag till lag om införande av nya rättegångsbalken m. m. (SOU 1944: 9 s. 135 f.). Omarbetningen syftar främst till att undanröja den med rättegångsreformens grundprinciper oförenliga ordningen att en domstol skall kunna ombesörja utredningen av ett mål och en annan domstol döma däri. Med hänsyn till den sålunda förestående omgestaltningen av nu ifrågavarande lagstadganden har kommittén icke funnit sig böra i nu förevarande sammanhang föreslå några sakliga ändringar i desamma. Av samma skäl som angivits vid femte momentet i 39 § har emellertid uttrycket »delaktighet» utbytts mot »anstiftan eller medhjälp». I andra stycket har vidare i anslutning till ändringen i 110 § SLK orden »falsk angivelse» ersatts med »falskt eller obefogat åtal eller falsk tillvitelse».

11 kap.

Om rättegång vid krigsrätt; så ock om klagan över sådan rätts beslut.

56 §.

Av samma skäl som anförts under 39 § femte momentet har även i nu förevarande paragraf i stället för »delaktighet» insatts »anstiftan eller medhjälp».

13 kap.

Om biträde i rättegången.

80 §.

Enligt denna paragraf skall den som utan att vara häktad vid krigsdomstol tilltalas för brott varå förlust av ämbete eller tjänst efter lag kan följa äga erhålla rättegångsbiträde. Någon ändring av denna bestämmelse föreslås icke såsom följd av de av kommittén föreslagna nya stadgandena om ämbetsstraff i 25: 7 allmänna strafflagen och 28 a § SLK. Med brott varå förlust av ämbete eller tjänst efter lag kan följa kan nämligen även i fortsättningen endast förstås brott mot lagbud, vari avsättning eller suspension finnes särskilt utsatt som straff, ej varje brott som kan medföra tillämpning av 25: 7 allmänna strafflagen eller 28 a § andra stycket SLK.

16 kap.

Om häktning, förvarsarrest och annat tagande i förvar m. m.

100 §.

I denna paragraf, som handlar om överordnads befogenhet att låta omhändertaga berusad underordnad, ha i anslutning till de föreslagna ändringar-

na i 96 § SLK uttrycket »av starka drycker överlastad» ersatts med »berusad» och »ställe, varom i 11 kap. 15 § allmänna strafflagen förmäles» med »annan plats, som är tillgänglig för envar» (jfr föreslagna 14: 45 allmänna strafflagen).

Vidare har nu rättats det redaktionsfel, till följd varav för närvarande i orden »på befallning av förman eller annan överordnad, vilken är av officers eller underofficers grad» prepositionen »av» saknas framför »annan överordnad». Förarbetena till paragrafen ge nämligen vid handen att bestämningen »vilken är av officers eller underofficers grad» är att hänföra endast till »annan överordnad» och icke jämväl till »förman».

Anmärkas må i detta sammanhang, att kommittén icke funnit det ankomma på kommittén att i anledning av nya 11: 10 allmänna strafflagen föreslå följdändringar jämväl beträffande kungl. förordningen den 16 nov. 1841 emot fylleri och dryckenskap.

Förslag till lag angående ändring av 26 § lagen den 22 juni 1939 (nr 314) om villkorlig dom.

På sätt under 32 § SLK utvecklats har kommittén funnit skäl föreslå upphävandet av den i förevarande paragraf av lagen om villkorlig dom stadgade inskränkningen av möjligheten att tillämpa villkorlig dom för brott mot strafflagen för krigsmakten. Vad paragrafen innehållit härom föreslås därför skola ersättas med en hänvisning till strafflagen för krigsmakten, avseende det av kommittén föreslagna nya stadgandet i 32 § SLK. I övrigt föreslås att i paragrafens sista mening, i anslutning till ändringarna i allmänna strafflagen, orden »förlust av ämbete, tjänst eller annan allmän befattning» skola utbytas mot »avsättning eller suspension» samt »påföljd, som avses i 2 kap. 20 § strafflagen» mot »förverkande». Vidare synes meningens sista bisats såsom överflödig kunna utgå.

Förslag till lag angående ändring av 2 § lagen den 22 juni 1939 (nr 315) om särskild förundersökning i brottmål.

Enligt 2 § lagen den 22 juni 1939 om särskild förundersökning i brottmål är förundersökning i vissa fall obligatorisk beträffande häktade. Vid det av kommittén föreslagna införandet av möjlighet till villkorlig dom i strafflagen för krigsmakten synes förundersökning böra bliva obligatorisk allenast beträffande häktade som ej fyllt tjuguett år. Beträffande andra häktade behöver, enligt kommitténs förslag till ändring i förundersökningslagen, vid tillämpning av strafflagen för krigsmakten förundersökning verkställas blott där det prövas erforderligt. Vid rannsakningar med häktade i krigsrättsmål kan det nämligen ofta förekomma, att krigslydnaden eller ordningen inom krigsmakten kräver ett snabbt avgörande och utan vidare kommer användning av villkorlig dom att framstå som olämplig (jfr 92 och 93 §§ lagen om krigsdomstolar och rättegången därstädes).

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

Sid.

Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet 3

Lagförslag.

Förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten .. 5
Förslag till lag angående ändring i lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes 37
Förslag till lag angående ändring av 26 § lagen den 22 juni 1939 (nr 314) om villkorlig dom 40
Förslag till lag angående ändring av 2 § lagen den 22 juni 1939 (nr 315) om särskild förundersökning i brottmål 41

Motiv.

Inledning 42
Förslag till lag om ändring i vissa delar av strafflagen för krigsmakten 45
FÖRSTA DELEN. Allmänna bestämmelser 45
2 kap. Om dem, som äro underkastade straff efter denna lag 45
3 kap. Om straff efter denna lag 46
4 kap. Om vissa allmänna grunder för straffbarhet, straffens tillämpning och skadestånd 52
ANDRA DELEN. Om särskilda brott 56
5 kap. Om rymning och olovligt undanhållande 56
6 kap. Om myteri och olovliga sammankomster 57
7 kap. Om brott mot krigslydnaden och missbruk av förmanskap; så ock om misshandel och förolämpningar samt om annat oskickligt uppförande 62
8 kap. Om skadegörelse, stöld och andra förmögenhetsbrott 68
9 kap. Om överträdelse eller åsidosättande av tjänsteplikter i andra fall än förut i denna lag sagda äro 69
TREDJE DELEN. Krigsartiklar 74
10 kap. Om förräderi, blottställande av krigsmakten, feghet och olovlig gemenskap med fienden 74
11 kap. Om rymning och olovligt undanhållande 77
12 kap. Om myteri och olydnad; så ock om misshandel och förolämpning 77
14 kap. Om överträdelser eller åsidosättande av tjänsteplikter i vissa fall 78
FJÄRDE DELEN. Om befälhavares disciplinära myndighet 79
16 kap. Om disciplinmål 79
17 kap. Om de befälhavare, som äga bestraffningsrätt i disciplinmål 79
Förslag till lag angående ändring i lagen den 23 oktober 1914 (nr 325) om krigsdomstolar och rättegången därstädes 80
9 kap. Om de mål, som höra till krigsdomstol; så ock om de särskilda krigsdomstolarnas behörighet i sådana mål 80
11 kap. Om rättegång vid krigsrätt; så ock om klagan över sådan rätts beslut 82
13 kap. Om biträde i rättegången 82
16 kap. Om häktning, förvarsarrest och annat tagande i förvar m. m. .. 82
Förslag till lag angående ändring av 26 § lagen den 22 juni 1939 (nr 314) om villkorlig dom 83
Förslag till lag angående ändring av 2 § lagen den 22 juni 1939 (nr 315) om särskild förundersökning i brottmål 84

Statens offentliga utredningar 1945

Systematisk förteckning

Siffrorna inom klammer betecknа utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Betänkande med förslag till utlänningslag och lag ang. omhändertagande av utlänning i anstalt eller förläggning. [1]

Straffrättskommitténs betänkande med förslag till ändringar av strafflagen för krigsmakten i vad den berör brott mot staten och allmänheten. [28]

Straffrättskommitténs betänkande med förslag till ändrad lagstiftning om ämbetsbrott av präst. [29]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Kommunalförvaltning.

Stadsplaneutredningen 1942. 3. Förslag till byggnadslag m. m. [15]

Statens och kommunernas finansväsen.

1944 års uppbördsberednings betänkande med förslag till omläggning av uppbördsförfarandet. [27]

Politi.

Normalbrandordning för städer, köpingar och municipalsamhällen. [18]

Normalbrandordning för landskommuner. Alternativ 1. [19] Alternativ 2. [20]

Nationalekonomi och socialpolitik.

Betänkande ang. den husliga utbildningen. [4]

Betänkande och förslag rörande effektivisering av skyddshemselevernas eftervård m. m. [10]

Utredningar ang. ekonomisk efterkrigsplanering. 8. [11]

Investeringsutredningens betänkande med förslag till investeringsreserv för budgetåret 1945/46 av statliga, kommunala och statsunderstödda anläggningsarbeten. [12] Bilagor. [13]

Socialpolitikens ekonomiska verkningar. [14]

Statsmakterna och folkhushållningen under den till följd av stormaktskriget 1939 inträdda krisen. Del 5. Tiden juli 1943—juni 1944. [17]

Socialvårdskommitténs betänkande. 10. Statistisk undersökning ang. folkpensionärernas bostadsförhållanden m. m. [23]

Kommitténs för partiellt arbetsföra betänkanden. Bilaga nr 1. Riktlinjer för skapande av socialvärdsendets forskningsorganisation. [26]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

Promemoria med förslag till arrendebestämmelser för kommunal jord. [9]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Industri.

Utredning rörande den tekniskt-vetenskapliga forskningens ordnande. 7. Förslag till åtgärder för livsmedelsforskningens ordnande. [6]

Handel och sjöfart.

Betänkande ang. grundpenningväsendet. [24]

Kommunikationsväsen.

Betänkande med förslag till organisation av en luftfartsstyrelse m. m. [2]

Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 1. Allmänna synpunkter. [7] Del 2. Blekingenätets järnvägar. [8]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med utredning och förslag ang. yrkesutbildning av sjöfolk av manskapsgrad samt åtgärder till höjande av sjöfolkets allmänna och medborgerliga bildning. [5]

Betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m. Del 1. [16]

Ungdomen och nöjeslivet. Ungdomsvårdskommitténs betänkande del 3. [22]

Betänkande och förslag ang. statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet. [25]

Försvarsväsen.

Betänkande rörande särskilda åtgärder vid återförande till civil verksamhet av till beredskapstjänstgöring inkallad personal. [3]

Betänkande och förslag rörande upplysningsverksamhet om och inom försvaret. [21]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

Stockholm 1945. Kungl. Boktr. P. A. Norstedt & Söner 451623